

شورا

عدد ۴

فیورال ۱۵ = سنہ ۱۹۱۵

محرری: رضاء الدین بن فخر الدین
ناشری: «م. سناکر وم. زاکر رامیفلر»

سالم گری مفتی توکیاوف
نک ترجمہ عالی، رسمی
هم قول بازولری .

شرع نظرندہ دایا، فقر،
غنا، توکل هم کسب .
امام محمدصلاح ازدانوف .

یالقاولق
(علمی مجموعہ دن آندی).

تاریخمزنی تیکشرو حقندہ
بیان و ایضاح
حسن علی .

طبیعت اچندہ
علی حبیب .
ربا حقندہ

معلم ذاکر آیوخانوف .
تورکستان

نوشیروان یاوشف .
«دینی واجتماعی مسئلہ لر»

کتابی حقندہ بر ایکی
سون . معلم عبدالحمید المسلمی .

نل حقندہ
معلم نعمت الله کوزہ مبایف .

هند فقیرلری
(علمی مجموعہ دن آندی)

تعلیم و تربیہ:
«بالا تربیہ سندہ عائله» -- معلم

عبدالحمید المسلمی . «ملی تربیہ
وملی روح حقندہ» -- سیدشرف

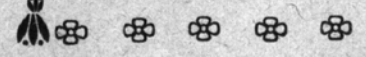
احمد . «تربیہ گہ عائد انتقاد» .
علی جان تیرشقاوی .

مطبوع اثرلر .
اشعار:

یاشل نایاقفہ ، اوزی ایچون
یاشاویچیلرگہ باشقہ لر .

مراسلہ و مخابرہ:
..... و تاشکنددن .

آرسلان بابا خاطرہ لری .
بلہ ش .

حرمتلو عمادالدین افندی بایگلدیف کہ :- تیبہ قیلووگڑ ایچون رحمت ! لکن طشلانغان وقتدہ «شورا» ننگ طشینى تاشلاو لازم توگل . طشى برله طشلانغان وقتدہ سوز تابار ایچون آنک فہرستلری دہ یاردم قیلاجق . شوشى قصد برله اول یاخشی کاغدکہ باصلادر .

«تش حقندہ» اسملى مقاله ییاروچى کہ :- بو مقاله ننگ کیم اثرندن ترجمہ قیلنغانلغینی کورساتووگڑنى اوتہ مز . کتابنگ اسمینی ویستى کورساتوب یازسہ گڑ یاخشی بولور . شوگا قدر باصلماز .
«مکتبلمز، نی کوتہلر؟»، «اوقو و اوقوتو اشلى»، «دینی واجتماعی مسئلہ لر کتاینی اتقاد» اسملى مقاله لر درج ایتورلر .
«سیاحت خاطرہ لری، عصیبار ایچون حفظ صحت، روح تریہسى، تل و ادیيات اوقوتو اصوللری اسملى مقاله لر اورن بتکانلکدن بو عددکہ کرمى قالدیلر .

«جلال آباد» دہ تاج الدین افندی بدلایوفغہ «اوقیانوس»، مشهور کتابچیلرنگ ہر برندہ بولسہ کیرہک . حقى ۷ - ۹ صوم تیرلرندہ بولور . پیتروغراد دہ بولغان مسلمان اسپیزدی حقندہ یازولا طورغان کتاب ہمیشہ تمام بولماغان بولسہ کیرہک . «اتقاد» حقندہ انشاء اللہ یازلور، صبر ایتوگڑ . تورکیچہ تفسیرلر کتابچیلر دہ ساتولا طورغاندر . «مشهور آدملر» باندہ تریکلرنی یازودن مانع یوق، لکن عادتدن طش بر اش بولماغاندہ تریک کشیلرنگ ترجمہ حاللرینی یازو «شورا» دہ دستور طوتولماغان ایدی . «معلومات» ہم «حقوق و حیات» زورناللری بو کوندہ چقمیلر .
«بخارادہ صدرالدین عینی افندی کہ : «مشهور ایرلر» مجموعہ سینگ ۶ نجی جزئی دنیاغہ چیقغانی یوق .

پادشاہ حضرتلری ننگ رخصتی ایلہ پیتروغراد دہ اوینالاچق ۱۹۱۵ نجی یل لاتاریہسى

پادشاہ حضرتلری ننگ رخصتی ایلہ اویشبو ۱۹۱۵ نجی یلنگ مارت آخرلرندہ، بارالی و آورو عسکرلر ایلہ صوغشقه آلفانلرنگ عائلہلری ہمہ صوغش میدانى آستنہ قالوب ضرلانغان خلقلر فائہ سینہ لاتاری اوینالاچق بو لاتاری ننگ بیلیتلری ایکی ویپوسقہغہ آبریلوب چقارلدیلر . ہر ویپوسقہ دہ ۱۰ میلیون صومدن ۲۰ میلیون صوملق بیلیت ساتیلاجق . ہر ویپوسقہ ۲ میلیون بیلیت دن عبارت بولوب ۲۰ مگ سیربہ گہ آیرلا . ہر سیربہ دہ ۱۰۰ بیلیت بولوب، ہر بیلیت بیش اولوش کہ بولینہ، شول الوش نی ہرگہ آلورغہ ممکن . ہر نجی ویپوسقہ ننگ بیلیتلری آفصل یاشل توسدہ بولوب، ایکنجسی قزلچہ در . بتون الوشلری

پلن آلفان وقتدہ ہر بیلیت ننگ حقى بیش صوم، ہر الوشى ہر صومدر . بیلیت ننگ تمامن آلفان کشیگہ شول بیلیت کہ چققان آفچہ ننگ ہارسى دہ ہرلہ . الوشلرن آلفان کشیلرگہ شول الوشى مقدارندہ بولینوب بیرلہ در .

ہر ویپوسقہ دہ ہر میلیون یارم صومدن ایکی ویپوسقہ غہ ۳ میلیون صوم ویغرش ہرلہ چک . شوندن آفصل یاشل توسدہ بولغان ہرنجی ویپوسقہ بیلیتلرینہ ۴۳۳۴ ویغرشقہ ہر میلیون یارم صوم آفچہ چقاجق .

اوشبو روشدہ :

1	ویغرش	100,000	صوم .
1	"	50,000	"
2	"	25,000	"
10	"	10,000	"
20	"	5,000	"
100	"	1,000	"
200	"	500	"
1000	"	300	"
3000	"	200	"

قزلچہ توسدہ بولغان ایکنجی ویپوسقہ بیلیتلرینہ بیلیگولہ ننگان ہر میلیون یارم صوم دہ شولای بولینہ در . بولاتاری اوشبو ۱۹۱۵ نجی یل مارت آبی ننگ ۱۵ ندن صوگ پیتروغراد دہ غوسودارستویننى بانق صاویتندہ خلق حضورندہ اوینالاچق . لاتاری اوینالغان وقتدہ پیتروغراد دہور انستواسی، گوپیرنسکی زیہسکی صابرانیہ ہم شہر ادارہلری ننگ اعضالری ایلہ کامینیت وکیللری دہ حاضر بولاچقار . اوطوش ننگ فایسی نومرلرغہ چققانلغی ہر اووش یتلسویننى ویستنیك» غز تہسندہ اعلان قیلناچق . اوطوش چققان کشیلر غوسودارستویننى بانق ننگ پیتروغراد دہغی قانتورینہ مراجعت ایتوب اوزلرینگ بیلیت نومرلرن ہلدررگہ تیوشلیدر . آفچہ شول ہلدرلنگان کوندن آلوب ایکی آتہ اچندن قالدرلمی یبارلہ چک . ویغرش آفچہ سندن ہر نورلی دہ نالوغ آلفمایاچق .

- ۱) گوسودارستویننى بانق قانتورلرنتہ . (ہر شہرننگ اوز شعبہ سندن آلورغہ ممکن) .
- ۲) فازناچستوالردہ
- ۳) پیتروغراد دہ، مسکاودہ ہم تہر بوللرندہغی گوسودارستویننى اسپیرینگانلنى فاصسہلردہ .
- ۴) ہوجتہ نیلیغراف قانتورلرندہ، شولایوق زورراق خصوصى کریدیت مؤسسہلرندن (چاسمتنى بانقلردن) دہ آلورغہ ممکن .

شورا

۳۰ ربيع الاخر - ۱۳۳۳ سنه

۱۵ فيورال - ۱۹۱۵

سهرادير والووغ هادير

سليم گري مفتي توكيلوف (۱)

شوندى محكمه گه رئيس (مفتي) بولورغه طرشوونده ايدي. اوتگان مفتيلرده موندى كالات بولماسه آنلرنگ زمانلرى ده شوندى بر زمان بولوب اما سليم گري ميرزا مفتي بولغان وقتلرده روسيه مملكتى الوغ بر تجدد يولينه آياق باسقان، نظاملر اوزكره باشلاغان ايدي.

سليم گري ميرزا حقنده: «اوزيني تريبه ايتوچي خاتونلردن، نانكهلر هم خصوصى معلملردن روسجه درست سويله شرگه اوگره تنگان، اوشنداق روسلرده بولغان آداب معاشرت برله كامل آشنالق حاصل ايتكان بولسه ده غيمنازيه، ريبالتى حتى شول زمانده غي اويازنى اوچيلشجه روشنده گي اورتا و توبان مکتبلرده گنده اوقوماغانلغندن آبرازاوانه سي بيك توبان ايدي» ديلر.

صوبراينه احوالى و مفتي توكيلوفنگ شخصى برله تانوش بولغان آدملرنگ برندن: «سليم گري ميرزا اوزى زاقون بلميدر و شول سببلى سيكريتارلرنگ - زاقون شولاي حضرت! - ديگان سوزلرينه قارشى كيله آلميدر ايدي، شول سببى اداره سي بوزولدى، بتون اشلر بلامق بولدى» ديب سويله كانيني ايشتم.

«زاقون شولاي حضرت!» ديگان سيكريتارغه قارشو: «نه آلايمى؟ آلاي بولسه اوزك كيشدروب ياز ايندى...» ديب طوروچى مفتي برله، اوز اشسبه تيوشلى بولغان زاقونلرنگ جلدلرينى، استاتيه لرينى كوگندن اوقوبده اوزى املا قيلدروب سيكريتارندن ريز الوتسيه يازدروچى مفتي آراسته غي زوردر.

اورنبورغ دوخاوني صوبراينه محكمه سنده طوتاشدن اونيش يل طوروب حاصل قيلغان تجربه مز «بو محكمه ده رئيسك ايتوچي (مفتي بولغان) ذاتك شريعت علملردن خبردار بولووينه كوره روسيه نك زاقونلرى برله آشناهم ده كانسيه ريه نى اداره قيلوده كامل مقتدر و دقتلى بولو كيبك دياوى علملرده اوستون طورووينه احتياج بيك الوغ» ديب بلودن عبارت بولدى.

علما صنفينه منسوب اعصار بولوب طورغانده شرعى مسئله لر نك حكملرينى آكلو و مشكل بولمازسزلفى و اوج اعضا «بو مسئله ده شريعت حكى شوشى روشده در» ديب سويله گنده مفتي بولغان ذاتك شوگا قارشو كيلمازسزلفى، قارشو كيلگان صورتده ده مفتي فكرى قوتسز قلوب اوج اعضا سوزى بويىچه حكم نامه توزوله چكى معلوم. اما مفتي ده، اعضالرده دياوى علملردن خبرسز بولغانده محكمه نك اصل اداره قيلوچيسى سيكريتار برله اوستالى ناچالتيكلر بولاجى، مفتي برله برلكده اعضالرنگ ده شول كشي لرنگ امرلرى آستنده طوراجقلى اوز اوزندن ظاهر در. موندى محكمه طرفندن اهل اسلام نك عمومى و خصوصى منفعللرى حمايت قيلمق احتمالى بولماسه كبره.

اوشبونك ايچون بزنگ خصوصى فكر مزگه كوره سليم گري ميرزانك يا كلشى، شريعت علملردن خبرسز بولغان حالده مفتي بولورغه طرشوونده توكل بلکه دياوى علملردن آز خبرلى بوله طوروب

یشک مسلمانلری طرفندن صایلانور. اوچونچی نوبته ایکی اعضانگ بری یینزا برله تامبوف همده نئز غورود برله ره زان غویرنالردن و ایکنجی ده فائیکه برله پیرم غویرنالردن انتخاب قیلنور. حاضرده چیلنر دیکابر آینده صایلانوری سیلی، خدمت اورنلرینه کیلوب یته المیر (۱) شونگ ایچون محکمه اشلرینه اوکغایسزلق بولوب طورادر. شونگ ایچون موندن صولک صوراینه چیلنلری صوبولی آچلغاندن صولک مای آینده صایلانوسونلر ایدی. صایلانغان آدمیر اوزلرینک خدمت اورنلرینه پاراخودده ییکل کیلورلر ایدی. مونگ اوستینه اوشبو اوج اعضانگ اوچیسیده بر وقته توکل اوچیسید اوج یلده صایلانوب طورسونلر ایدی. چونکه اوج اعضانگ بر وقته آماشوبده اش ترتیبی بلمگان اوج یا گاشکی کیلوب کرو سیندن محکمه اشلری ییک چوالا، قولایسزقلر بولوب طورادر. مونلرنگ توشنولری ایچون کوب وقتلر اوزدررغه محتاجلق بولادر. اوشبو یل صوراینه چیلنلرینک وعدهلری دیکابرده تمام بولا. شونگ ایچون اوشبو حاللرنی سزنگ عالی نظرلرکزرغه مرافعه قیلوب اوشبو فکیرلرنی التفاتغه آلووگرئی و چاره سینی کوروگرئی کامل توبانچیلک برله اوتتم. اوشبو مقصودمز ۱۸۸۱ نجی یل مای آیندن اعتبارا عملگه قویلسون ایدی. شونگ ایچون بو مکتوبده ذکر قیلغان غویرنالردهغی اسلام محلهلرینک حسابلری حقنده دفتر توزوب اوشبو مکتوبم برله ییاردم.

رسمی توکل مکتوبلری. رسمی توکل مکتوبلرندن (بر قدرسی «آثار» ده یازلدی) مثال ایچون بو یرده بر مکتوبی کوچرله و ایکنجی بر مکتوبینک کایشهسی قویولادر. بو کایشهنگ اهمیت اوز قوی برله یازلغان بولووی جهتندندر:

هو. بلده قازان سکنهسندن بزگه مبارک باد مضموننده خط ییارگان آغاررغه. السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته. عزتلو دین قارنداشلر، رسول مبارک بادگزدن و بزگه بولغان حسن ظنکزدن خلوص قلب ایله سزگه تشکر قیلمن. کون بورن مسلمانلرنگ حسن توجه و خیر دعالری یار بولوب اهل اسلامغه فائدهلو بولوردی خدمتلرگه موفق بولغای ایدم دیب هر دائم درگاه ذوالجلالغه نیاز ایتمن. اول حق سبحانه و تعالی اشلمزنگ عاقبتن خیر ایلهسون آمین. مفتی سلیم گری نیفکیلوف. تخریرا فی ۱۸ صفرالحیر ۱۲۸۲ سنه.

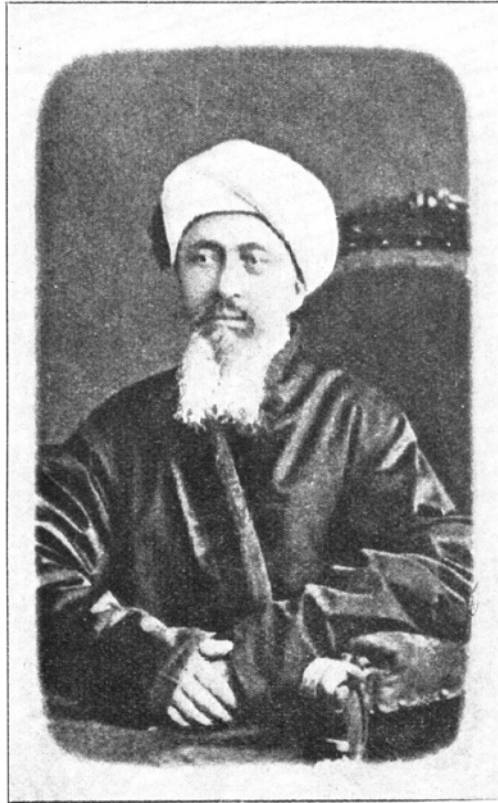
سلیم گری میرزا، مفتی ایتلوب قویلغاندن صولک قازان مسلمانلری تبریک قیلوب خط یازغانلر بولورغه تیوشلی. مفتی ننگ اوشبو مکتوبی شول تبریک نامهغه جواب بولادر.

(۱) بو وقتهده سامار دزلاتاوست تیمربولی سالناغان ایدی. شورا،

بلشلمزدن بر ذات: «بو زمانده مجتهد بولور ایچون دارالفنون بترو شرط بولوونده شبهه یوق» مضموننده بر سوز سویلدر ایدی. شول قیلندن اورنبورغ دوخاونوی صوراینهسندده مفتی بولور ایچون اوز خدمتینه مناسبتلی بولغان زاقونلرنی کامل بلووی لازم ایکانلگنده بزنگده شبهه مز یوق. اگرده مونگ اوستینه شریعت علمینی ده بلسه البته نور اوستینه نور بولاچقدر. آندی کشیلر بولغانده مفتیک منصبی ایچون آنلر مستحقلر. اما آندی کشیلر نابلمی یا دینی علملری بتون بولوبده دنیاوی علملردن محروم یا که دنیاوی علملری کامل بولوبده دینی علملری یوق آدمیر بولغانده «مفتی» لک وظیفهسی صوگغیلرغه بیرلورگه تیوشلی. بزنگ خصوصی فکرمز اوشبودر.

رسمی مکتوبلری. (۱۸۸۰) نجی یل ۲۸ نجی مایده ۱۲۸۲

نجی نومیر اوزرنده امورداخلیه وزیرینه یازلغان بر مکتوبی: ایمپراطوریتسه یکاترینه ننگ ۱۷۹۲ نجی یل ۱۷ نجی آوغوستده بولغان فرمانی بوینچه اورنبورغ دوخاونوی صوراینهسندده زاسیداتیل بولاچق کشیلرنی اوج یل مدت برله قازان مسلمانلری انتخاب قیلورغه تیوشلی. مذکور اوکازغه کوره صوراینهده اعضالق خدمتی ایتهچک کشیلرنی کوب یلدرن ییرلی قازان مسلمانلری، یالکز اوکازلی ملالر آراسندنغنه صایلاب کیلدیلر. بوندی حق نیندی سیلر ایچون قازان غویرناسنددهغی مسلمانلرغه غنه انعام ایتولدیده باشقه غویرناده بولغان مسلمانلر موندن محروم قیلنیلر. صابراینده بولغان اشلرده مونگ سیبی نیندی نرسه ایکانلگی کورلمیدر. حالبوکه مفتیک تجربهسی برله بلنگانگه کوره اورنبورغ دوخاونوی صوراینه دائرهسندده بولغان بتون اهل اسلام اشلی قارالا طورغان محکمه ننگ اعضالری یالکز قازان غویرناسندنغنه صایلانوری هیچ مناسب توکل. شونگ ایچون مذکور قاعدهنی بر آزرغه بولسهده فائدهلی روش که کیترو حقنده سوزقوشارغه جسارت ایتم: ییک یراقهمده اهل اسلام آزابولغانلقدن سیبیربانی استئا (۱) ایتوب آندن قالغان غویرنادهغی مسلمانلردن ده صابراینده خدمت ایتار ایچون اعضالر صایلاونی مناسب کورر ایدم. مثلا: هر اوج یلده بر مرتبه بر اعضا قازان غویرناسنددهغی مسلمانلر طرفندن صایلانور اما قالغان ایکی اعضانگ بری اورنبورغ و بری ده سامار برله سمبر غویرنالردهغی مسلمانلرنگ قاتشولری برله برانگده انتخاب قیلنور. ایکنجی نوبته ایکی اعضادن بری اوقا غویرناسندن و ایکنجیسی ده استرخان برله سارانوف غویرنالر (۱) بو سوز موندن ۳۵ یلر مقدمگی حاللرگه کوره سویله ندر. ایدی بو کونده سیبیربادهده اهل اسلام و محلهلر کوبایدی. شورا.

۱۸۸۵ - ۱۸۰۵

اورنبورغ دوخاوتوی صوبرانیہ سندھ دورنچی مفتی
سلیم گری میرزا توکیلوف .

صورت جانف بلا اوصی الیہ رابوہ لکھنؤ ایہ
 مبارک نیامہ کی پیشکش نعتانہ سورینہ قلاتی حالاً
 بزرگ جنابین کے بیوہ کھان اوشیہ کے شروع ملازم
 اور بیوہ سارگہ صاحبہ اولاد نہ تھیں محلو سہ
 یقیناً کمالا سے ایلا اولاد کورستان کوٹہ
 رہی نہ ہو کھنک مسجد کئیام و اولاد ایک توہان
 نولینہ اولاد میں جانف بلا اوصی تحفہ لکھنؤ
 صاحبہ اولاد توہان سے کئے کہ اگر ان کا جوہ
 قیلا موشیہ لکھنؤ کے تھان قیلا سے

ہاؤنڈ جہاں کی بٹریوب باصغر
 میر جہاں بی بی مسکرت شاہینہ صاحبہ رحمہ اللہ
 سزا بزرگ رابوہ لکھنؤ

میر جہاں بی بی مسکرت شاہینہ صاحبہ رحمہ اللہ
 لکھنؤ

بولی ڈاکا الحمد للہ ڈاک العالیہ سے
 ریزن بارمن ایڈووکیٹ صاحبہ لکھنؤ شراقت
 کہ فریڈ سٹین کا طلاق دینے کی توجہ لار قابول رہا
 ایسٹن ایجنٹ صاحبہ لکھنؤ کوہنہ و اولاد
 اولاد سے انشاء اللہ اجڑا نہ دیا جائے
 توہان آؤ کر تہ قیہ سنت ہمیں صاحبہ اولاد
 اولاد بیوہ صاحبہ حضور اولاد اولاد

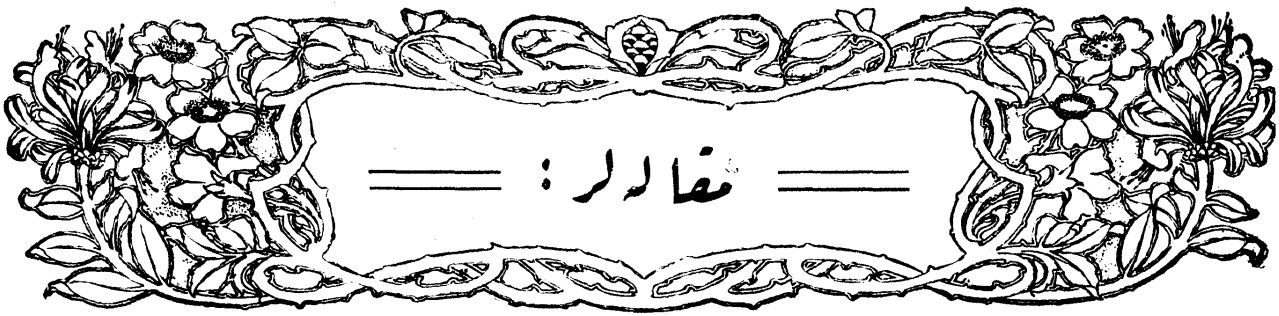
سلیم گری مفتی توکیوف ننگ اوز قوی برلہ یازغان بر مکتوبی .

یل ۱۷ نجی رجب (۱۹ نجی ایون) دہ وفات آیتدی و برنجی
 مسجد جامع احاطہ سی ایچندہ زوجی مفتی حضرتلری یاتندہ
 دفن قیلندی . یاشی ۸۵ لردہ ایدی .
 برنجی مسجد جامع یاتندہ ۸۰ مگ صوملر قیہتندہ بولغان
 یورطینی بتون بنالری برلہ برلکدہ برنجی مسجد و آنک حضورندہ
 بولغان امام و مؤذنلر، دینی مدرسہلر فائدہ سی ایچون وقف ایتوب
 قالدردی . اوشبو عملی برلہ فاطمہ بیگہ، بتون توکیوف فامیلیہ سی
 اشلی آماغان بر ایڈکولکنی اشلہ دی و اهل اسلامنگ خیر
 دعالرینہ مظهر بولوب، اسمینی منگولک کہ قالدردی . مملکتمزده
 بولغان «مشهور خاتونلر» حقندہ ترجمہ حال کتابی یازلسہ،
 شول کتابنگ اک باشندہ یازلاچق خاتونلرنگ بری شوشی
 فاطمہ بیگہ در . اللہ تعالیٰ، اورینی جنت اعلاہہ قیلسون ! . .

سلیم گری مفتی ۸۰ یاشلرینہ یشوب ۱۳۰۲ - ۱۸۸۵ نجی
 یل ۲۷ نجی ربیع الاول چهارشنبه کون وفات و ۲۹ نجی جمعہ
 کون، جمعہ غازیدن صوگ مدقون بولدی (۲ - ۴ نجی غینوارده).
 جنازہ سینی شول وقتدہ اورنیورغ صوبرانیہ سندہ اعضا بولوب
 طوروجی محمدی بن عمر الصالحی اوقومش و امور داخلہ وزیرندن
 رخست آلتوب «اوقا» شہرندہ برنجی تاش مسجدنگ مغرب
 طرفندہ دفن ایبولمشدر . اوستندہ تیمردن اشلہنگان رشتک و
 باش اوچندہ آق مرمر تاشی بار . تاشندہ وفات تاریخی یازلمشدر .
 مگردہ یازوینگ رسمی و ترتیبی خطالیدر .

خاتونی فاطمہ بیگہ، اوزی برلہ برلکدہ یکرمی یش بل
 و آندن طول قالوب یکرمی آلتی یلر طوروب ۱۳۳۰ - ۱۹۱۲ نجی

شرح نظرنده دنيا، فقر، غنا، توکل هم کسب
(باشی ۲ نچی عددده).

الله تعالی نك حیوان و باشقارنی رزقلاندرو داغی سنتی ده عقللر حیران قالورلق درجه ده تورلی و منتظم در: آرسلان و یولبارص کبی یرتقچ حیوانلرغه ایلك قاطی سویه کلرنی و اطارلق تشر و هر نرسه نی یوکلرلك آش قازانی و هر حیوانی ییگارلك کوچ و غیرت یرلایکی حالده قرمسقه و باشقه شوندی حیوانات بونلر نك هر برندن محروم ایتلگانلر.

بونك ایله برابر قرمسقه ده قانون طبیعت طرفندن اوزینه یرلگان رزق لانو یولی ایله رزقلانه، طورادر. اوزینك عجزینی ضعفینی بلوب برر یلاق آزقی آلدن حاضرله ب قویادر. آرسلان ایسه طابونه، کوچینه، اوصالغینه اشاندیغندن قارنی آچوب یتمی طوروب رزق قایغوسینه کرمی — همان کیف صفاسنده دوام ایته در. ایسته بونلر نك هر بری قانون طبیعت (سنة الله) اقتضاسنچه بولد. یغندن آرسلانك قایغوسز یاتوینی — توکلدن و قرمسقه نك ادخارینی توکلسزلکدن صانامق صرف عندی بر «تحکم» در.

هر تورلی حیوانك تشری، بورنلری، طلب رزق یولنده حرکتلری آراسنده غی ایرمانیغنه اعتبار ایته کده هر تورلی مخلوق نك اوزینه مخصوص بر سنت اوزرنده، شول سنت طرفندن اوزینه یوکلرنگان آزچوق حرکت آرقاسنده رزقلانغانی کوررمز: بورت حیوانلری اوزلرندن کورلوی ممکن بولغان قائده نی خواجه لرینه کورسه تو ایله رزقلاندقلری کبی قوشلر قاناظرینی قاغا قاغا اوجوب تورلی اوزلرندن طرناقلری ایله طرمی طرمی رزقلق چقاروب رزقلانه لر.

ایله ایسه بونی، هم ده بوندن باشقه اسرار طبیعت سنت الله نك هر برینی عالم بولغان پیغمبرمنك: «لو توکلتم علی الله حق توکلر رزقکم کما یرزق الطیر، تعدو سخما و تروح بطانا» دیدیکی سوزینك معناسی: چن توکل ایله توکل ایسه کز تیک یاطوبده طاماق طویدرر ایدر کز دیمک بولماسه کیره ک. چونکه ایله پیغمبر دیشاندن سنت الله غه خلاف سوزنك صدوری ممکن توکلدر.

بلکه حدیثک معناسی بویله بولور: اگر سز چن توکل ایله توکل ایته کز، ایرته ن آچ کیتوب کونلر بویینه ازله نه طرمانا طورغاچ طاماقن طویدر ب قایتقان قوش کبی رزقلانور، یعنی: آچ قوش کبی بر تینسز چغوب کیتسه کزده ازله نو طرمانو آرقاسنده طویغان قوش کبی بابوب قایتور ایدر کز.

اهل اسلام آراسنده کچنده بوگا مثاللر کوب ایدی. اما بو کونده بونك مثالی: نبات ایله همت قاناظندن، اجتهاد طرناغی ایله عزم بورتندن باشقه هیچ نرسه سی بولمان حالده شا کردلک عالمندن آیرلوبده کونلرنگ برنده اوزینی میلیونرلر آراسنده صاناتورغه موفق بولغان آمریقا شاگردلریدر.

طبیعت یاککی دنیاغه کیلگان بالا ایله آنا قارتنده غی جنین که قدر طلب رزق یولنده بر قدر سعی و بر قدر حرکت لازم ایتمک. آنلر نك ده رزقلانولری شول سعی و حرکتلری صوکنده بولوب، مثلا الوغ بر انسانک برر کسب ایله اوزینه رزق حاضرله وی، تورلی سیبلر که کرشوب حیاتی تأمین ایتوی ایله سینک یغلاوی، جنین نك صورای آراسنده هیچ فرق یوق. هر بری الله طرفندن اوزلرنگ قوتلرینه کوره الزام ایتمک — سعی و حرکتلر در.

ایله ایسه خالق موجودات و رازق مخلوقات بولغان الله: «وابتغوا من فضل الله» دیه بویورب بنده لرینه دین کورسه تمک ایچون کیلگان پیغمبری: «من بات کالا من عمل یده بات مغفور» دیه خبر بیروب طوردینی حالده: «جنون منک ان سعی لرزق و یرزق فی غشاوته الجنین» دیه رک انسانلر نی حرکت و سعیدن توقتاتورغه طرشمق، جنین قیلندن آغز صوزوب یاتورغه دیله مک ییک مناسب اشلردن بولماسه کیره ک...

یوقاریده غی سوزلردن معلوم بولدیکه: الله تعالی نك هر بر شده اوزگارمه وی تأمین قیلغان بر سنتی بولوب، بو سنت فن تعبیرنچه «قانون طبیعت» دیه آنالدر. سنة الله موجبنچه هر نرسه اوزینه مخصوص اسبابه مترتب بولوب، طلب مسبینی تحصیل ایچون آنک اسبابه تشبث ایتمک شولوق سنة الله طرفندن لازم قیلغان. بوندن ایسه نی قدر ضعیف ایسه لده ایمچه ک بالاله ی ده، عقلمز

اگر قرآن کریم هم احادیث شریفه ده هر شده اوزینک تیوشلی سبیلرینه تشبث ایتمک ایله بویورغان هیچ بر سوز بولماسه ییله پیغمبرمنزنگ؛ اوشبو-ایکنجی فعلیله استشهاد قیلوب ایتکان مبارک سوزی: توکل ننگ اسبابقه تشبث طرفنده ایکانتی اثباتقه ییتهر ایدی. حالبوکه قرآن کریم هم احادیث شریفه ده بو حقدده بیک چوق امرلر و ارشادلر صادر بولغان. هله کسب صنعت حقدده کیلگان امر و ارشادلر هر بری ظاهری سبیلرگه تشبث ایله بیوروب کیلگانلر.

الحاصل: هم عقل هم شرع قاراونده توکل؛ ترک اسباب طرفنده بولمق، اسبابقه تشبث توکلنی منافی بولمق هم ممکن هم جائز بولماغان بر اشدرد. اوله ایسه ایمدی باقلم توکل، نرسه دن عبارتدر؟ توکل، یوقاریده مذکور روشده بولغان ایمانغه مقارن بولاروق اسبابقه تشبث؛ مسبیاتنگ حصولینه الله تعالی ننگ ضامن بولدیغینه اعتماد ایتمک؛ مسبیاتی اسبابقه ربطده، تشبث سوکندمه مسبیاتنگ حصولی ده الله تعالی دن دیه بلمک دن عبارتدر.

یعنی توکل ده اوشبو نرسه نر شرطدر: (۱) مشروع مطلوبونک تیوشلی اسبابقه تشبث ایتو، (۲) مقصدم بولورمی بولماسمی دیه ترددنمی الله ننگ ضمانته اعتماد ایله تشبث قیلو، (۳) تشبث یوقاریده مذکور روشده گی ایمانغه مقارن بولو، «لا اله الا هو، و علی الله فلیتوکل المؤمنون» (تغابن). (۴) مسبیاتی اسبابقه ربطده، تشبث سوکندمه مسبیاتنگ حصولی ده الله تعالی دن دیه بولو. بو شرطلر عادی اشلرده هر مؤمنده طاباوی ممکن بولغان شرطلر بولقلرن دن عادی اشلرده هر مؤمن متوکلدر. بو حال- یعنی توکل ننگ اسبابقه تشبث ده طاباوی، هم ده عادی اشلرده هر مؤمن متوکل بولوی پیغمبرمنزنگ اعراپی گه ایتدیگی: «اعقلها وتوکل» دیگان سوزندن هم آچق بلنه در.

اما ملتزننگ ترقی هم تدنیلری کبی اسبابلری دقیق اشلرده، اوشنداق اسبابلری جان آلوب جان بیرونی داعی بولغان قورقنچ اشلرده - توکل درجه علیاسنه ایرشمک بیک آز کیمسه لرگه گنه میسر بولور. آندی اشلرده برنجی، ایکنجی شرطلرنک هر کدمه طابلمادیغی ظاهر. اما: ۳نجی ۴نجی شرطلر من حیث الاقرار والتصدیق هر مؤمن ده طاباوی ممکن ایسه ده طمانینه، یقین حسلی صاناولی کیمسه لرده گنه طابلورغه ممکندرلر.

شوننگ ایچون بولسه کیردک قرآن کریمده توکل ایله امرننگ ورودی هر کمنک کوزی کوکلی ایرشوردی کوچی یتاردی عادی اشلرده بولمق بلدکه پیغمبرلر، بیوک داهیلر کبی ایگ قوتلی یقین و طمانینه، ایگ جن اعتماد صاحبلیگنه کرسورلک قورقنچ و بیوک اشلرده در.

ایسه لرده حیوانلرده حتی آنا فاردنده غی جنبن ده قوتلماغان. الحاصل: سوننگ آغوی، اوطننگ یانوی، قارنک سوقلغی بچوک تخلف ایتمز قانون طبیعت ایسه؛ رزقنک سعی و حرکت سوکندمه حصولی، علمی ملترننگ آغه کیتوی، تفرقنک زوالغه سبب بولوی شول روشده قانون طبیعت (سنة الله) در. قرآن کریمده اوزرگه رله وی خبر بیرلگان سنت کونیه در.

الله تعالی قرآن کریمده بنده لرینه توکل ایله امر ایتدر. البته علیم حکیم بولغان الله ننگ منزل امرلری، سنت کونیه سینه مخالف بولماسقه تیوش. یوقسه عالم طبیعتی بر توسلی قانون اوزرینه توزوبده بنده لرینه شول قانون طبیعت که مخالف روشده حرکت ایله امرلر بیرمک؛ یا که بنده لرنی کوچلری یتمز اشکه تکلیف ایتمک بولور. بایسه اوزینک تبدیل ایتلمز دیگان سنتینی ابطال بولور. بهر تقدیر حکیم، علیم، رحیم، تناقض دن مبرا بولغان الله دن بوندی امرلرنک صدوری ممکن توکلدر. اوله ایسه الله تعالی ننگ هر بر نهی و امری، شول جمله دن توکل ایله امری ده سنت کونیه سینه موافق بولمق ضرور بولور.

بناءً علیه: «الله غه توکل ایتوکر» دیک ننگ معناسی: «هیچ نرسه ننگ اسباب ظاهر یسینه کرشمی اسباب خفییه دن کوتوب یاتوکر» دیگان سوز بولماسقه یعنی توکل - اسبابقه تشبث ایتمه مکده توکل بلدکه ایتمک ده طابلورغه تیوش بولادر. ذاتا اسبابقه تشبث توکلنی منافی بولمادیغی، بلدکه توکل اسبابقه تشبثک اوزنده طابولدیغی حدیث شریفلر ایله قرآن کریمدن بیک آچق روشده آگلاشلوب طوردیغندن بو قدر سوزلرنی یازارغه لزوم ده یوق کبی ایدی. لکن بیک چوق علماً توکلنی: «اسباب ظاهره نی قویوب اسباب خفییه ایله کفایه له نو» معناسینه آلوب آنلرنک شول حقدده سویله گان سوزلری بزم مدعامنر یولنده آرقلی طوردقلرن دن بز یوقاروده غی سوزلرنی یازدق. حاضرگی هم کیله چکده گی سوزلر مزگه بول نه رچمک، میدان کیسگایتمک هم ده توکلنی: «اسبابقه تشبث ایتمه کر» معناسنده دیمک، الله تعالی ننگ سوزی اوزینک فعلینه مخالف دیمک ایله بر معناده بولدیغی و بنا علیه اول معناده بولمق محال ایکانتی کورسه تمک ایچون.

پیغمبرمز حضرتلری: «ما اکل رجل قط خیرا مثل ما اکل من عمل یده؛ وان نبی الله داود اکل من عمل یده» دیمش. بو حدیثده پیغمبرمز حضرتلری عمل ید (سبب ظاهری) ایله طابلمانر رزق قدر خیرلی بولونینی مؤکد صورتده نقی ایتوب، سوزننی محترم داود پیغمبر فعلیله، یعنی: آنکده قول کوچیله ترکندیکنی بیان ایله - تأیید ایتده در.

من عندك بيت طائفة غير الذي تقول. والله يكتب ما يبتون. فاعرض عنهم وتوكل على الله وكفى بالله وكيلا» دیر.

الله تعالی بو آیتده اولو: پیغمبر باتنده بولغانده طاعت ایله وعده ایئوب ده آندن چققاچ ایکنچی توری اولیغان منافقارنک حالندن خبر بیره. بو حال پیغمبرنک عزمی طاراتوب اشندن طوقتاووغه یاکه چیگنوگه سبب بولاچق حالردن بولغانه کوره: «الله تعالی آنلرنک اولیغانلرینی یازا. آنلرغه اعتبار ایتمه، الله نك ضمانته اعتماد ایت! دیوب پیغمبر نك عزمی نكته، قورقوب چیگنماس حالته کیره.

مجادله سوره سنده «نجوی» آیتده حال بعینه اوشبورو شده در: الله تعالی اولو: «ثم يعودون لما نهوا عنه ويتناجون بالاتم والعدوان ومعصيت الرسول» دیه رسولنی هم مؤمنلرنی منافقار و کافرلرنک حاللرندن، یاشرن مکرلرندن خبردار ایته. یاشرن روضه بویله اشلرنک باروی؛ عزمنک طارالوینه، کولکگه ضعیف و قورقو کیلوب اشدن طوقتاووغه سبب بولاچقندن: «انما النجوى من الشيطان ليحزن الذين آمنوا وليس بضارهم شيئا الا باذن الله. وعلى الله فليتوكل المؤمنون» دیه رسولنک هم مؤمنلرنک عزملرینی تا کید و تقویه ایته. یعنی: الله تعالی نك اذندن باشقه نجوی دن مؤمنلرگه ضرر ایرشه چک توگل. مؤمنلر الله نك ضمانته اعتماد ایله (کرشکان اشلرنده دوامده) بولسونلردی.

ایشته بوندن هم کورله درکه: توکل ایله امر ایتو، اسبابنی قویدرو ایچون توگل بلکه احوالنک قورقچ بولوینه قارامای کرشکان بیوک اشنگ اسبابنه تشبده دوام ایتدرو ایچوندر.

بونلردن باشقه توکل آیتلرنی دقتله ملاحظه ایتلسه کورلورکه: کوبسی رسوللرنک قوملرینه ایگ صوگه مبارزه و ایگ صوگه تحدی و قتلرنده عزملرینی نغوب توتقان یوللرندن هیچده طایلمایه. چقرلرینی بلدرو ایچون ایتلگان. امام: محمد صلاح ازدانوف. (جه نهی).

قطعه

— فلسفه دن طویدق ایندی، صاتما، تاشلا فلسفه ک؛

فلسفه چه ینه ر زمان اوزغان، حاضر اشله ر زمان . . .

— سز طویغاچ ده طویماغانلر آج کویگه طوررمنی؟

«فلسفه صاتما . . .» دیگان سوز فلسفه توگلمنی؟ ! .

شیخ زاده، بابیچ.

توکل حقنده وارد امر وارشادلر دقت ایله ملاحظه ایتلسه اوشبو ایکی نرسه بزگه آچق کورنوب طوراً: (۱) توکل ایله امر کوب کیمسه نك کوزی کوکلی قورقورلق، نفسکه آور، اوزاق زمان کوب صبر حاجت بولغان دهشتلی یاکه آز کیمسه لرنک گنه عقلی ایرشورلک دقیق اشلرده در.

(۲) توکل ایله امر (یاکه توکل ایتدم دیمک) شول قورقچ یاکه دقیق اشکه کرشوگه عزمی نغوب ایچون، هیچ ایکیله نمهی کرشو، کرشدر، کرشکان بولسه طاشلا تاو ایچوندر.

الله تعالی مائده سوره سنده موسی پیغمبر هم بنی اسرائیل دن حکایت ایتوب «یا قوم ادخلوا الارض المقدسة التي كتب الله لكم ولا ترتدوا على ادباركم فتقابلوا خاسرين. قالوا يا موسى ان فيها قوما جبارين وانا لن ندخلها حتى يخرجوا منها. فان يخرجوا منها فانا داخلون. قال رجلان من الذين يخافون انعم الله عليهما ادخلوا عليهم الباب. فاذا دخلتموه فانكم غالبون. وعلى الله فتوكلوا ان كنتم مؤمنين» دیمش.

آیتدن آکلاندغینه کوره: موسی پیغمبر، قومینه ارض مقدسه گه کررگه قوشقان. قومی ایسه: آنده قوم جبارین بار، آنلر چقمی بز کریمیز دیه امتناع ایتکانلر. شول وقت ایکی کیمسه «قریه نك باندن کروب طار اورنده هجوم ایتوکر. غالب بولورسز» دیه غلبه سیلرینی کورسه توب، «مؤمن ایسه کر الله غه توکل ایتوکر» دیه توکل ایله امر ایتکانلر.

بونده توکل ایله امر، البته اسبابنی قویدرو ایچون توگل. چونکه: (۱) اگر اسبابنی قویدرو ایچون بولسه آدنده غنه غلبه سیلرینی بیان ایتمک لغو بولوب کلامنک آخری اولینی مبطل بولور ایدی.

(۲) الله تعالی اول ایکی کیمسه حقنده: «انعم الله عليهما» دیه مدح ایتدی. بونده انعامدن: غلبه سیلرینه اهتدا، آدملرینی شوگا ارشاد مراددر. اگرده توکل، اسبابنی قویو بولسه الله حضرتی آنلرینی بویله مدح ایتمز ایدی.

(۳) آنلرنک شول سوزلرینی الله تعالی من غیر انکار بزرگه حکایت ایتدی. الله حضرتی انکارسز بیان ایتسه ایلیکی شریعتلرنک بزگه ده شریعت بولوی اصولمز قاعده سیدر.

اوله ایسه بونده توکل ایله امر، مذکور غلبه سیلرینه تشب ایتوده بنی اسرائیلنک ترددلرینی کیته روب عزملرینی نغوب ایچوندر. همده یوقاروده دیدکمز چه کوب کیمسه نك کوزی کوکلی قورقورلق دهشتلی اورنده؛ هم آز کیمسه لرنک گنه عقلی ایرشورلک دقیق اشده در.

الله تعالی نسا سوره سنده: «ويقولون طاعة. فاذا برزوا

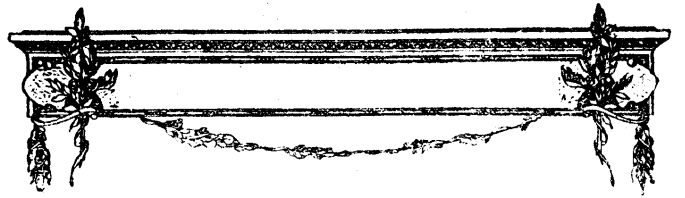
خسته لك ايكانلگىنى آكلادى و دوالرىنى ازله رگه ده كرشدى .
موندن صوگ آكا دوا ايتو ممكن بولاچقدر .

مكتبلر ده يالقو شاگردلرني نيكشروچى دوقتورلر، يالقو
سببى ايتوب شول شاگردلرني بورن اچلر نده كى بيزنيك اوسووى
ديب تابديلر . شول بيز اوسووى سيبندن طن يولى طغزلانا
و آنك طغزلانووى حيات قوتينگ كيمووينه ياردم ايتو و شونك
نتيجه سى ده عقل هم بدن خدمتلى كيمودن عبارت بولا ديلر .
شونك ايچون بو دوقتورلر يالقو شاگردلرني اورشو، صوغو،
جزا بېرو اورينه شول بيزنى كيسوب آورغه توصيه قيله لر .

دوقتورلرنيك وصيتلر نه قاراب بو اشنى تجربه قلوب
قاراديلر، يكل گنه بولغان بر جراحلق عملينگ بيك فائده لى
ثره لر برگانىنى كورديلر .

يالقو لقتنگ سببى شول « بيز » گنه توكل، بلهك آنك باشقه
سببلى ده باره . كوز آورولى بالارده كوبسنجه يالقو بولار . فقط
مونلرنيك يالقو لقلرى يالكز درس طوغرو سنده غنه بولوب آندن
باشقلر ده مثلا: اوين اويناو طوغرو سنده مونلرنيك يالقو لقلرى
سيزلمى . بر قلى كوزلى يالقو بالا، يالقو لقى سببى كوب مكتبلر دن
چيقارلغان ايدى . بيك اوقوتاسى كيلووى سببى آتاسى ايكنجى
بر مكتبلرنيك مديرلرى حضورلر نده، بالاسى قبول ايتو حقنده
عذرلر قلوب يوردى . مكتبلر دن برينگ مديرى بالانى كورگچ
آتاسينه : « بالاگنى مكتب گه آورمز لكن بر شرط برله ،
جراحلق عملى ياصاتوب بالاگنى كوزنى توزه ندر، قلىلى بتسون ! »
ديدى . شوگا قاراب بالاغه جراحلق عملى ياصاديلر ده مذكور
مكتب گه قبول ايتولدى و اجتهادلى شاگردلر جمله سندن بولدى .
مسئله نك خلاصه سى اوشبو: نيندى گنه نرسه عصبلىرى
ضعيفله نسه، شونك سيبندن يالقو لقت خسته لگى پيدا بولادر .
شونك ايچون يالقو لقتى بترر ايچون عصب ضعيفله نه طورغان
سببلى ده بترر گه كبرهك . مونك اوستينه يالقو كشى « ايندى
شوشى دوا سيبندن يالقو لغم بتار » ديب اعتقادده قيلورغه تيوشلى .
اوزينك يالقو لقتى بتووى برله اعتقادى بولماغان كشير عصبلىرى،
نى قدر کوچ كسب ايتسه لره اوزلرني هميشه ده اولگيجه يالقو،
اش اشهر گه قوللر ندىن كىلمى ديب طن قيله لر و شوشى ظنلر نه
ايهروب حقيقت حالده ده اش اشلى آماز بولار .

يالقو لرتنى دوالاغان وقتده اش اشله رگه و سبق اوقورغه
بر يولى توكل، بلهك آز آز، تدريجى روشده عادتله ندر و تيوشلى .
يالقو لقت سببلىرى و نتيجه لرىنى نيكشروچى طبيلر دن بر سببى
يالقو لرتنيك نى ده بولسه اوزلرى سوبه طورغان برر علملىرى يلكه
اشلىرى و اوپنلر ي بولوب بولماوينى ازله رگه اكرده اوزلرى سوبه

يالقو لقت

علمى بر مجموعه دن آندى .

بعض عالمر: « آدم بالاسينگ اش سوووى و اجتهادى
طبيعى نرسه توكل، بلهك كسب و تربيه سيبندن حاصل بولادر »
ديب دعوى ايتكانلر حالده ايكنجى بر طائفه بو فكرنيك عكسنجه
« آدم بالاسينگ اش سوووى و اجتهادلى بولووى طبيعى و ماده سندن
جز بولغان فطرى نرسه » ديب دعوى قيله در .
هر ايكى طائفه، اوزلرنيك دعوالرني اثبات قيلور ايچون
دليلار كيتوره لر .

ياش بالارنيك آزغنده تيك طورمى طوتاشدن حر كته نولرى،
سلكنو و يورولرى، دائم شغلله نولرى، هر نرسه نك حكمت
و سببلىرى صوراشوب طورولرى، صوگنى طائفه نك سوزلرني
اثبات ايتو در .

اما صيبلىق حالندن چيقارغه ياقينلاشقان بالارنيك اولگى
حر كتلرني تاشلاب صبرلانولرى، كوبسنجه تيك طورولرى،
اولگى طائفه نك فائده سينه دليل بولادر .

مكتبلر ده يورسهك معلملر بالارنيك يالقو لقلر ندىن بحث
ايتلر، فابريقه لرتنى اداره قيلوچيلر اشچيلرنيك يالقو لقلر ندىن
زارلانلر . حتى مشهور آدملرنيك اجتهاد و طرشلقلرنيك طبيعى
توكل، بلهك نفسلرني جبر ايتو سببلى بولغانلى، ترجمه حاللرى
برله آشنا آدملر گه معلوم بولادر .

بالارنيك ياش وقتلر نده طوتاشدن حر كته نولرى و طوتاشدن
يوروب آنده موندن باروب طوتونولرى، اش سووويچيك انسانلر ده
طبيعى ايكانلگينه دليل بولوب مونلرنيك صوگندن ايرنه باشلاولرى
عازضى نرسه ياكه اوزينه بر تورلى خسته لك بولورغه تيوشلى .
شوگا كوره يالقو بالارني اورشو، صوغو اورينه يالقو لقلرني
بترو چاره سينه كرر گه مونك ايچون ده الك اوشبو خسته لكنتك
اوزيني ياخشى بلورگه و آندن صوگنده آنك دواسى نيچوك
بولاچىنى كشف قيلورغه كبرهك .

موندن اون ويكرمى يللر مقدم: « يالقو لقت، اراده ضعيفلگى ندىن
عبارت بر نرسه » ديب اعتقاد قيله در و آنك برر تورلى خسته لك
بولووى احتمال طوتلميدر، شونك ايچون آكا دوا قىلو خياللر غده
كىلميدر ايدى . اما حاضر نده افكار عموميه، يالقو لقتنگ بر نوع

خلق ده. حاضرگی حقوق رسمی (Юридическое право) بورونگی عادت رسمندن (обычн. право) دن آغب منشعب بولغانغن، یعنی: بورونگی رسم و عادت حاضرگی حقوق و احکام عدلیه ننگ منبعی بولغانغن پروفیسور کریم سویله گن (۱) اصلده قانون ننگ اوزی ده بالغز، خلق ننگ عادتینه، اصول معیشتینه یا ناسا بولسه، بری ننگ تله گن ایکنچی سی اوتب طور ساغنا چن قانون بولغانغنی اربابینه معلوم.

یک ایسیکی زمان لردن ییری خانلق قوروب، حکومت سوروب، مملکت هم یورت ییلهب تورغان تورک خلقی ننگ ده البته رسم و عادت (обычн. право) سی) بولغان. الوغ چکغز خاقان تورک یورتلرن تمام اوز قوی آستینه جیب بولغان سوک مملکت نی اداره قو اوچون «یاساق» نامنده نظام توزونکن. (۲) بورونگی رسم و عادت ننگ خلق ننگ اوز آراسنده جاری (غرازدانسکی) بولغانی ایرکی قالغان. اول «زاک» آتالادر. زمان ننگ قوشوینه، مکان ننگ اجبارینه موافق خاق اوز زاکن اوزی آلترب، اوزگرتب طورورغه ایرکی بولسون دیب چکغز خاقان زاکنی حکومت اداره سینه آماغان.

III

بز یاساق بلدن زاک توغروسنده غی معلومات نی قازاق ده ایسی سوزنی کوب بلوچی لر ننگ اوزندن ایشتب یازغان ایدک. قازاق ده آبلای خان هم تاوکه خان زمانلری حقنده، آلا رنگ حکم و اداره سی حقنده، آلا عصر نده بولغان واقعه لر حقنده یک کوب ماتیریاک بار. اول زمانلر آله گجه گنه، هر کم ننگ کوز آلدنده بولب اوتکن شیکلی؛ آلا رنی هر کم بله، هر کم اوز کوزی بلدن کورگن کبک آلا توغروسنده معلومات بیره آادر. اول زمانلر آله یک ایسیکی دن ده سانالمایدن. قازاق ده توقتامش خان، تیمرلهک، ایدگی بی واقعه لر، اشتری توغروسنده یک تفصیلی معلومات بار آلی. قایسی لر آله تاریخ بیتلرینه کره گن. آلا رغه شرق چل لر ننگده قوی تیمه گن. قازاق ده «قاسم خان ننگ قاسقا جولی، ایسم خان ننگ ایسیکی جولی» دیب یورتولگن قانون لر نی آله، سیردک بولسه ده، بلوچی لر همده شولار بونچه حکم ایتوچی لر بار. قاسم خان جوچی نسلندن أبو سعید جانی بک خان ننگ اوغلی؛ جوچی دن اونچی بوونده.

ایسم خان قاسم خان طورینی بولغان تاوکیل خان بالاسی. قاسم خان ننگ حکمی هم اداره رهوشلری بابالاری چکغز نقندن

۱) курсъ римскаго права; Т. I, вып. 1-й 1904 г.

۲) یاساق ننگ تابلغان زکی آفندی سویله دی

طورغان نیندی گنه بر نرسه لری بولسه ده شول یولدن کروپ دوالارغه نصیحت ایتددر.

موگا کوره یالقاولر نی دوا قیلورغه ایکی تورلی قاعده بار. بری جراحلق عملی قیلو و ایکنچی سی ده روحی علم برله آشنا آدم قولنده تدریجی صورتده تربیه بیرودر.

یالقاولق کوبردک وقتده بالالرنک باش وقتلر نده غی تربیه لری بوزوق بولو سببندن میدان غه کیلگانلگی ایچون بالا تربیه قیلو علمنده متخصص بولغان عالملر، بالالرنی طیبو و اورشو اصولی برله تربیه قیلودن صاقلا نورغه بلکه آنلرنی باطرلاندرو، روحلرینی کوتارو وشادلاندرو هم ده عقللری یته چک روشده سؤاللر بیرو، سلامتکلرینی صاقلاو اصولی برله تربیه ایتهرگه قوشه لر.

هر حالده یالقاولق دواسی اورشو، آچولانو وقیناو توگل، بلکه طیبیلردن یاردم صوراو و فن گه موافق روشده تربیه ایتودر.

تاریخیمزنی تیکشرو حقنده بیان و ایضاح

II

محترم «شورا» ننگ ۱۹۱۳ نجی یلغی ۷ نجی ساتنده «ایسیکی تورک لرده یاساق وزاک» عنوانلی مقاله ده اوشبو سوزلر بار ایدی: «ایسیکی زماندن ییری تورک لر ننگ حیات اجتماعی لرنده قویلغان و ساقلانغان قاعده و قانونلری بار ایدی..... اول قانونلر ایکی نوع ایدی: بری- یاساق، ایکنچی سی- زاک..... یاساق- حکومت تدبیرلری..... زاک- عمومی معاشره قانون لری.....» شول سوزلردن زکی آفندی ایتکه نجه: تورک لرده ترتیب و تدوین قلغان قانون نامه، یاکی احکام عدلیه مجله سی بار ایدی، دیگن سوز آکلا شلماسه کیرهک. یوغاریداغی، «قویلغان و ساقلانغان» سوزلردن مراد: اشده و معامله ده یاساق وزاک قاعده لری اجرا قیلن طورلغان دیگن سوزدر. اما، اول قاعده لر ننگ بر قانون نامه صورتده ترتیب قیلغان بولوی بولماوی مسکوت ایدی.

دنیاده نینده ی گنه بر ملت بولماسن اوزی ننگ حیات اجتماعی- سنده رعایه قلا تورغان رسمی و عادت بولغان. اوز آرا معامله سن شول عادتینه توغرو کیترب اشله گن. حکومت تشکیل ایتکن

مونك اوجون اوزمز بوررگه كبرهك، توك يورتلری يه شه گن چيرلرنی كوررگه كبرهك، تورك قبيهلرن اوزگنكي ديب بلرگه كبرهك.

V

اره تي كيلگانده موني ده ايتب اوتهرگه كبرهك: مرحوم استاذ مرجاني حضرتلری اوزی نك عصرينه قدر يازلغان عربيجه، فارسيجه، روسجه تاريخ كتابلرن انتخاب ايتب «مستفاد الاخبار» ن يازب كيتدی. مرحوم نك اول اشى بزدن الكككي لرنی تاريخ بلهن تاشتر و اوجون تيشلی اش ایدی. لکن (۱)

IV

محترم زکی وليدی افندی نك قلغان اشاره سینه تمام بر يل اوتكهن سوك ايصاح يازارغه توغری كیلدی. «آساق قوی توشدن سوك ما گرای» ديگه نلر.

ياساق وزاك توغروسنده بورونغي «شورا» لرغه يازلغان سوزلرمز خلق اشندن، آوزندن، هم روايتدن آيتب يازلغان تاريخی ماتيريال ایدی. بو ماتيريال لرنك ترتیبی اوجون ضرور بولغان قانون وقاعده لرنی (میتودلرنی) بله ديكمزدن بولارنگ حقیقتكه موافق ايگهن آيته آيته آلمایمز. سز بلطر اورنبورغده ايگهن چاغكرده تاريخ اوبره نونك، تاريخی ماتيريال نى ترتیبكه سالونك اصول وقاعده لری (میتودلری) بارلقنى وشول بابده يازغان اثر كز بارلقنى سويله گن ايدكز. شول اثر كزنى نيچك بولسه ده مطبوعاتكه چغارسه كز تاريخ اوره نوجيلرگه، تاريخنى درست آگنارغه تريشوجى لرغه يولباشچى لق ايتب؛ اوقوجى لرنی متتدار ايتكهن بولور ايدكز. شونى كوتب تورامز. حسن على .

عبرتلى سوزلر.

بعض آدملر توشونگانلرنی سويله مازلر، بعضيلری سويله گانلرنی توشونمازلر.

اوز اورنكنى بلوب اوطورسه نك شول اورندن سینی هيچ كم قوالاماز.

بختلى آدم شولدركه، ياشككنده وفات بولور.

هر نرسه كه عجب قیلو، نادانلق علامتيدر.

(۱) بو كونگی حالر مساعده ايتگان سببى بو بابنك موندن سوكنى الوشنى باصوب بولمادی.

اوزگه ایدی ديب ايتورگه دليل بولمسه كبرهك. قاسم خان زمانداغى زاك، چكغز زمانداغىدن اوزگه رلگن ایدی ديب ايتوده قين بولور.

قازاق نى اوج جوزگه بولب اداره قلدوجى تاوکه خان، شول «قاسم خان نك قاسقا جولى، ايسم خان نك ايسكى جولى» بلهن حكم ايتدی. مملكتن شو نك بلهن اداره قلدی. قازاق نك ايتوونجه: تاوکه خان هر يل بر مرتبه جيدي ارودن جيدي بى چاقرب (سرياد اوبلاسنده) «كول توبه» (بعض روايتده «مار توبه») ديگن جيرده كيكش قورا ايگن. قورولشده قارالا تورغان مسئله لر كوجو-قونو، خلق نك طنچاغن ساقلاو، سوغش اشلرينه عائد بولا ايگن. شول وقتده «قاسم خان نك قاسقا جولى» اساس طوتولا ايگن.

VI

اوشبو قدر سوزلردن سوك بزنگ ايته طورغانمز بو: حاضر قازاق آراسنده رعايه قیلنا تورغان قانونلر (ياساق وزاك)، على وجه التواتر، بورونغي تورك لرگه بارب ترهله دهر. بزنگ ماخزمزده شول، قزاقده غى معامله رهوشى ایدی. «زاك» توغروسنداغى معلومات شرق چل لرنك فكرينه توغرو كيله مى يوقى؛ آلا نك زاك توغروسنداغى معلوماتلری باشقه مى توگلمى - آسن بز بله يمىز. فقط شول قدر ايته آلامز: درست شرق چل ل بزدن بورون، بز اوزمز يوقلاب ياتقان زمانده بزنگ تاريخمىزنى، اديياتمىزنى تيكشرگن. تاريخمىزداغى اديياتمىزداغى ييك قارا كغى، طونوق نقطه لرنى آجب ميدانغه سالغانلر. حاضر مينم آلمده شرق چل متوفى اليكترف جنابلرى نك «قازاق (و باشقا توركى قوم) لر حقنده يازلغان سوزلرنك قاتالوغى» اسملى زور كتابى بار. قاتالوغده توركى قوملری توغروسنده يازلغان ۷۰۰ تورلى كتاب نك اسمى ۵۰۰ عدد ژورنال غه، ايكي مگ عدد غزته گه يالغان مقاله لر نك سانى كورينه در. بو قاتالوغده موندن ايكي يوز يل لك يازيلرغه باشلاب بو كونگه قدر هامان يازيلوب كيلگن سوز جيبيلغان. شول قدر مدت اچنده آيته آيت تيكشرلمه گن، آز سوز يازلماغان. شولايدى بولسه بزنگ حقه ده همه نرسه يازب بتكهن، ایدی بزگه بر نرسه ده قالمغان ديب ايترگه ممكن توگل. تاريخمىزغه، اديياتمىزغه عائد آلد بولسه باشقالرنك قولى تيمه گن يه شرن نقطه لر طولوب ياتر. فقط اوز قولمز بلهن، اوز كوزمز بلهن تيكشررگه گنه كبرهك. بزگه آلد اوزمىزنگ تاريخمىزنى تيكشرو اوجون ييك يراقلرغه كتره گه، جير آستينه توشوب، آدم سويه كلرى، باش چردلری تفتيش ايتودن بورون، اوز آلامزده كوز آلامزده ترى (живой) كوينجه تورغان تاريخى و ادبى ماتيريال ييك كوب.

طبیعت اچنده

انسانلر، فایده‌غنه بولسده یا گأ بر اورنغه باروب بیرله شسه لر، اول بیرنگ حیوانلرینه زور اوزگارش یاصیلر. مهاجر اوزینگ یا گأ وطنینه، یا گأ حیوانلر کیتزه یا خود اول بیرده گی حیوانلرنگ بر قسمن هیچ بر آیامیچه قرا، منقرض ایته، بر نوع حیوانلر تورمشلر نده گی شرطلر اوزگارگانلکدن اوزلری قزلار، اوزلرندن اوزلری منقرض بولار. تاریخ، موگا قدر انسانلر طرفندن بیک کوب حیوانلرنگ قرغانن، قایسی ننگ تمام منقرض ایتلوب، قای برلرنگ انقراضه یاقنایتلغان کورگزه.

حاضرگی زمانده، انقراضه یاقنایتلغان حیوانلرنگ برسی ایتوب، آفریقا فیلن کورسه تورگه یاری. بو حیوان، شول قدر کوب قزلا و کوب آلانا که بو کیلش بازغانده شوشی عصر آخرنده اوق تمام بتوی احتمال. حاضرنده بو احتمال، توگل طبیعت محبلرنگنه، بلکه فیل تشی برله تجارت ایتوجی لرینده تیردن اویغه قالدیرغان. چونکه آفریقا فیل بتدی ایسه آنک برله برکه مشهور، قیمتلی فیل تشی ده بته چک. درست فیل تشن باشقه فیللردنده تابارغه ممکن. لکن آلوده گی تش، آفریقا فیلنکی توسلی قیمتلی هم مقبول توگل.

شول روشجه خط استوا طرفلرنده آفریقا فیلن قرغان توسلی، قطب شمالی طرفنده «زورینگوین» (۱) آتالغان دینگز قوشینی ده انقراضه یاقنایتلغان. یینگوین آوروپاده گی بردن بر اوچا آلمی تورغان قوش ایدی. قاز زورلغنده گی بو قوشی، ۱۹ عصر باشلرنده، ایسلانویه باشقه شمال آطا لرنده بیک یش اوچراتورغه ممکن ایدی. لکن مایی، یومورقاسی، یونی ایچون آلانا تورغان بو قوش، آلانا تورغاچ تمام انقراض حالینه کیلگان.

بولارنگ ایک سوکغیلری، ۱۸۴۴ نجی یلده کورنگان ایکان، شوندن بیرلی کورنگانی بلنمی. ایندی آلارنی حیوانلر باقچسنده غنه کوررگه ممکن. نرسه ننگ کوب وقتده قدری بولماسده بته باشلاغاچ قدری آرتا. کوبدن توگل «لوندون» ده مذکور قوشنگ بر دانه یومورقاسی ایکی مک بیشیوز صومغه ساتلغان.

(۱) یینگوین - صو اچنده یاشب، یومورقا سالور ایچونگه قوریه چقا تورغان دینگز قوشی.

انسانلر، بعض قوش و حیوانلرنی فایده لری ایچون قرسه لرده بعض برلرن مطلقا شرلرندن قوتولور ایچون یوق ایتلر. بو سوکغیلری جمله سندن اسویچره ده «صاقللی یاغنیاتیک» دیب آتالغان قوشنگ قرلوون صانارغه ممکن. معیشتی جهتدن توپلگان (قاغو) که اوخشاغان، بویی آرشین یارملرغه یته تورغان بو قوش، عادتده اوله کسه آشاب کون کیچره. لکن، اول تابلاماغنده قوزی و قویانلرغه ده هجوم ایته. اسویچره ده بو قوشنگ، حیوانلر برله گنه قالمیچه، کچکنه بالارنی ده آلب کیکاله گانی کورلگان.

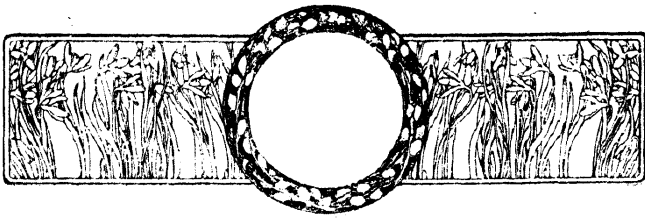
منه شوشی حاللرنی اعتبار ایتوب اسویچره حکومتی مذکور قوشنی بترگه یول قورغان هم اوز مملکتنده بر دانه سی قالمانچیه قردرغان.

قر حیوانلر کوب وقتده قررغه توغری کیلسه ده بعض وقت قصدا اورچتورگه ده احتیاج توشه. که بو کوبه یتو و قورلردن بعضاً تورلی قزق نتیجه لر طووا. شویله که بر وقت بزنگ بو بیرده گی عادی چیچقلرنی، شمالی قوشما آمریکا جمهوریتی، اوز بیرنده گی ضرری قورت و چیلرنی بترتو قصدی برله رسمی روشده مملکتنده اورچتدرگان. چیچقلر، اولگی یلدرده بیک زور فایده یاصاغانلر، ضررلی حشراتلرنی تمام آزایتانلر. لکن سوکغه تابا شول قدر کوبه یه و ایگنلرنی خراب ایته باشلاغانلر که بالضرور حکومت، بتون کوچی برله اوز امری برله اورچتلگان چیچقلرنی قردرو چاره لرینه کرشکان. بو فایده سز تجربه حکومتی شول قدر قورقتقان که: «چیت بیردن مملکتکه هیچ کم تری حیوان کیترمه سون» دیب زاقون چغاررغه مجبور بولغان.

شولایوق ۱۸ نجی عصر آخرلرنده آوسترالیاهه بیش دانه کچکنه قویان (بورط قویان) کیترلگان. یوز یل اونکاج قویانلر شول قدر کوبه بگانلر که آخرده بیک کوب مصرف طوتوبقنه بلاسندن قوتولا آغانلر.

ایندی بر وقتنی شمالی آمریقا ده بورط حیوانلرینه بولغان ضررندن قوتولور ایچون، بولون بوریلر بترونی تیوش تابلغان هم موفقده بولغان. لکن بو موفقیته مقصودنگ تمام کبرسن بیرگان. چونکه بوریلر بکاج واق قویانلر، یومرانلر افراط درجه ده کوبه یوب بولارنگ ضرری، بوریلر ضررندن ثلله نیچه مرتبه لر آرتقان.

۱۹۰۹ نجی یلده واق قویانلردن شمالی آمریکانگ قالیفورنیه. سنده گی خلقلر، حسابسز زیان کورگانلر هم آبدراغاچ آلارنی قرو چاره لرینه کرشکانلر. مونگ ایچون همه حیوانلر اویده آصراب بولسده، بتون قرغه آغو سیبوب قویانلرنی مکله ب. مکله ب هلاک ایتکانلر. مونگ برله گنده بتمه کاج کیگ - کیگ

ربا حننده

(باشی ۲ نچی عددده).

بیشنچی طائفه مالکیلردر. بونلر ربانک حرمتینه ایکی توری عله وضع ایتمشله. برنجیسی عله قاصردر، که: ذهب - آلتون، فضه - کموش معدنلرینه گنه خاص بولغان ثمنیت ایله جنسنگ برلگندن عبارتدر. بو عله نگ آلتون، کموشکه باشقه معدنلرده تأثیری یوقدر. یعنی آلتون کموشکه باشقه بتون معدنلرده فضل - آرتلق ده، نسا - کوتوده درستدر. مالکیلر طرفندن قویان عله لرنگ ایکنچیسی عله کامله در. یعنی بو عله واسطه - سیله حرمتی حدیثده مذکور بولمغان نرسه لر گده تعدیه درستدر. لکن بو عله نی وضعده فقها مالکیه، زمانتک اوتویله توری یوللرغه کرمشله و حسابسز کوب عله لر استخراج ایتمشله. امام مالک اوزی هم ده مقلدلرندن متقدملرینگ اجتهادینه بناء بو عله، «جنس برلگیله ادخار هم اقیات در» (ادخار - صاقلانو، اقیات ترکات ایچون لازم بولغان آشاملق در). یعنی بر جنسدن بولوب اقیات هم ادخار وصفلری بولغان نرسه لرده فضل - آرتلق همده نسا - کوتو درست توگلددر. اگر بر نرسه ده بو ایکی وصفدن بریگنه بولسه - اقیات بولوب ادخار وصفی بولماسه یا که کیرسنجه بولسه بر جنسدن بولسه ده ربای فضل درستدر. لکن بو صورتده ده ربای نسیته درست توگلددر. صوگره ق کیلگان مالکیلر جنسنگ برلگیله اقیات هم ادخار وصفلرندن عبارت بولغان عله نی قبول ایتمشله. زیره مالکیلرنگ متقدملرینگ ده، متأخرلرینگ ده اتقاقیه صامصاق، صوغان کرات - براسه (بزنگ یوا دیدگمز اوله نکه اوشاولی بر اوله ندر، فرانسوزچه پوارو Poreau دیلر). سرکه، بوروج، توز کبک نرسه لرده ربا ثابتدر. حالبوکه بو نرسه لرده اقیات وصفی یوق. هیچ بر آدم بو نرسه لر بله گنه ترکات ایته آلیدر. بلکه یارطی قاداق قدر بوروج یا که توز آشاو بله اوله رگه ممکن. زماغزده آق سرکه ایچوب اولوچیلرده کوبدر. مذکور عله لرگه بناء بو نرسه لرده ربا بولماسقه تیوش بولادر. شولایوق سوت، یومرقه کبک نرسه لرده ده مالکیلر قاشنده ربا ثابتدر. حالبوکه بو نرسه لر نی عادی - طبعی حاللرندن صاقلارغه ممکن توگل، بناء علیه بو نرسه لرده ده ربا بولماسقه تیوش بولادر.

میدانلرنگ اوچ طرفن تیمر چبق هم قازقلر برله ایله ندرگانلرده یاقن تیره ده گی همه خاق - بابی، یاریسی؛ خاتونی، قزی زور طاوش کوتاروب قویانلر نی مذکور آراقغه قوبوب کرنگانلر و آنده قویانلردن اوزلرینگ اوچلرن آغانلر.

آغولی یانلردن قوتولور ایچونده توری مملکت توری حیوانلر کیترگه مجبور بولغان. جمله دن برسی، «یامایقا» آتاوینه یلان آشی تورغان «سه کره تار» آتالغان قوشنی کیترگه توغری کیلگان. قوشلر کیترلگاج تیز آراده یلانلر آرایغانلر. لکن بارا - بارا یلانلر آرقاسنده غنه اورچی آلمی تورغان یومرانلر، شول قدر کوبه یگانلر، بولارنگ شیکر قامشینه ایشکان یلق ضرر لر یغنه ۲۱/۲ میلیون فراتغه ایرشکان. صوگره مونگ چاره سن کورو ایچون، بیر خواجر لردن برسی، «هندستان مانغوستی» آتالا تورغان یومران آشاوچی بر قوش کیترگان. باشده بو قوشلرده باخشی نتیجه برگانلر - یومرانلر نی آرایقانلر هم اون یلدن صوگ شیکر قامشی باخچه لرندن ۱/۲ میلیون فراتق واردات آرتقان. لکن یومرانلر آزایوب مانغوستلر کوبه یه باشلاغاج آتاو خلقینه تاغی یاگا بلا قوبقان: مانغوستلر آشارغه باشقه نرسه تابماغاج قوزی، لاق (کهجه بالاسی)، یورط قوشلری، قویان، الحاصل هر توری حیوانلر نی قرا باشلاغانلر. مونگ چاره سن کورو ایچونده مخصوص بر کامیسه توزولوب، مانغوست نوزوچیلرگه مکافاتلر تعیین ایتلگان و آتاو خلقن زور بلادن قوتولدرغان. ۱۸۹۲ نچی یلده شمالی قوشما آمریکا حکومتده چیکرنگه قردرو ایچون مانغوستلر کیترو مسئله سی قوزغانلغان بولسه ده بیرلر کامیسه سی، یامایقا آتاونده غیلرغه کیلگان بلانی اعتبارغه آلوب، موکا رخصت ایتمه گان.

یوغاریده سویله نگانچه قویان و قوشلردن اوشترالیا، آمریکا خلقلرینه نیقدر ضرر کیلسه حاضرنده، بتون بیر یوزینه یومرانلر (بر نوع زور تحقان) دن شول قدر بلکه آندن ده ارتق ضرر کیلگانن ایتورگه طرغری کیله. چونکه یومرانلر میلیاردلاب بولغان مادی ضررلری برله گنه قالمیچه تیف، وبا کبی یوغوشلی آورولرنگ تارالوینه ده سبب بولالر. انسانلر، یومرانلر نی نیقدر بترگه طرشه لرده ئلی همان بولدر آغانلری یوق. یومرانلر همان مادی و معنوی ضررلرنده دوام ایتهلر.

قرق: آدم بالاسی شول قدر علم و تجربه صاحبی بولو اوستینه، طاو چاقلی حیوانلر نی اوزینه مسخر ایته آلسه یودرق چاقلی یومرانلردن بیگله، آلازغه قارشى قطعی بر چاره تابا آلمی. علی حلیب.

شونگ ایچونده مالکیلرنک متأخرلری، مذکور علیه نی ترک ایقوب باشقه بر علیه استخراجیه مجبور اولشلردر. بونلر، مذهبلیینه بنا ربا ثابت نرسه لرنی حییارلق، کلی ردک بر علیه ازله مشلردر. بونلرنک اجتهادینه بنا «قوت» دن مراد ترکلک ایچون لازم بولغان آشاماق غنه توگل بلکه آشار ایچون استعمال ایتله طورغان هر نرسه ده عامدر. زیره ربا آیتی بیان ایتمش حدیثده جناب رسول بغدادی ایله توزنی ذکر ایتمشدرکه ایک مهم قوت بله ایک توبه ن «قوتکه» اشاره در. سرکه، بوروج، صوغان، صارمصاق کبک نرسه لرده ده بو معنا بله اقیات وصفی بولدغندن آنلرده علیه تختینه داخلدر. آنلرده ده ربا حکمی ثابتدر دیشلر.

ابن حزم حضرتلری. «المحلی» ده مالکیلرنک ربا ایچون وضع ایتدکلری شول علیه نی سویله دکن صوگ «هذا کذب محض علی رسول الله علیه السلام بلا کافه و ما ندری کیف ینشرح صدر مسلم لا طلاق مثل هذا. علی الله ورسوله ولو اطلق هذا المطلق مثله علی سائق حماره بغیر ان یخبر به عن نفسه لکان کاذبا مجرحا بذلك فکیف علی الله ورسوله. اللهم لك الحمد علی عظیم نعمتک فی تمیرنا عن مثل هذا وشبهه. فهؤلاء کمن یتحکم فی یدرتمره یاخذ ما استحسن ویترک ما لم یتحسّن» دیمشدر.

مالکیلرنک صوگره ق کیلگن فقیهلری بو علیه راضی اولممشلر. آنلرنک دعواسینه بنا توزنک آزقلغی صارمصاق، صوغان، بوروج، سرکه کبک نرسه لرنک آزقلغندن کیم توگلدر. بنا علیه مذکور نرسه لر «علیه» تختینه کرم دکلرندن اول علیه شریعت قارشنده معتبر بولا آلمیدر. آنلرچه ربانک علیه سی مختلفدر، بری امام مالک اختیار ایتدیگی کبک اقیات ایله ادخاردرکه بغدادی ایله آرپا (شعیر) که قیاسا ثابتدر. ایکنجیسی؛ حلاوت - طائلیق بله ادخاردر، (یوزم، تین، بال کبک نرسه لرده) که غر-خرمه که قیاسا ثابتدر. اوچونجیسی؛ تادم بله ادخاردر که توزغه قیاسا ثابتدر. بو علیه لرنی قویوچی، فقهای مالکیه دن مشهور محمد بن صالح الابهری اسمی بر آدمدر. لکن بو علیه لرده طوغری چقممشدر. زیره شالقان، کیشر، باذان جان قاباق - قرع، کاپوسته کبک بیک کوب یا شلجه لر، بتون دنیا انسانلرنک ادای بولدیگی کبک کوبی مدخر. اوزون وقتلر صاقلانلارده حالبوکه مالکیلرنک اتفاقیله بو نرسه لرده ربا یوقدر.

شونگ ایچون بولورغه کیره ک، مالکیلرنک بعضیلری شول صوگنی علیه نی ده اصلاح ایتدیر که لزوم کورمشلر. بونلرنک استخراج ایتدکلری علیه «تفکه بله قوتکه صالح بولغان نرسه لرده حلاوت بله ادخاردر». لکن بو علیه ده مطلوب فائده نی اوتی آلمشدر. زیره بوروج، صارمصاق، کمون (آیس کبک اوله ندر شورپا

ایچینه سالار)، کراث کبک نرسه لرده مالکیلرنک اتفاقیله ربا ثابتدر. حالبوکه بونلرده تفکه ده یوق، قوتکه ده صالح توگلر، حلاوتده یوق. بویر. ایکنجیدن غناب - (زیتون کبک یمش لکن آل توسلی بولا) اجاص - گروشا، اورک، کمثری، ماندازین کبک بیک کوب یمشلرده حلاوت تفکه بار قوتکه ده صالح، بعضیلری صاقلانلارده، حالبوکه مالکیلرنک اتفاقیله بو نرسه لرده ربا یوق. شونگ ایچونده صوگر ق کیلگن مالکیلر بو علیه لردن ده اعراض ایتمشلر. یوغاروده صانادغمز بوروج، صوغان، صارمصاق کراث کبک نرسه لرنی شامل بولورلق بر علیه استخراجیه مجبور قالمشلر وربانک علیه سیده «اقتیات، ادخار هم ده قوت که صالح بولغان طعاملرنی اصلاح صفتلرنک هیئت مجموعه سندن عبارتدر» دیشلر. ربا علیه سینه طعامنی اصلاح وصفنی آرتدورلری توزغه قیاسدر. زیره بونلرنک ظنینه بنا توزده قوت یوق؛ بلکه طعامنی اصلاح وصفیگنه بار. بوروج همده ایداشلری ده اوزلری قوت توگل؛ بلکه طعامنی اصلاح گنه ایتلر. لکن بو علیه ده طوغرو چقممشدر. زیره بو نرسه لر بله طعامنی اصلاح، توز بله اصلاحه اوشامیدر. توزسز پشرلگان آش، آشارلق بولمی، آچقه اوله رگه یاقلاشماغان کشی توزسز آشدن آشوا احتمالی یوق درکه توز بله اصلاحنک ضروری بولویونه دلالت ایتله، یوغاروده گی نرسه لر بله اصلاح ایسه قومسز لکدن گنه در. بیک کوب نرسه لر باردر، که مالکیلرچه طعامنی اصلاح وصفی ایچینه آلدغندن ربا ثابتدر. حالبوکه بز روسیه لیرگه اول نرسه لر بله طعامنی اصلاح ایتلووی ده معلوم توگلدر. کراث کرویا، کمون، کیشر، شونیز شول جمله دندر. بویر. ایکنجیدن کاپوسته، کیشر. مایدوتوز، شبت کبک نرسه لر بله آشنی اصلاح، کمون، کراث، سرکه کبک نرسه لر بله اصلاحه قاراغانده گوزه لره کدر. حالبوکه بو نرسه لرده مالکیلرچه ربا یوقدر. آشنی صو بله اصلاح بتون دنیا قارشنده، توز بله اصلاح کبگوک ضروردر. مالکیلر قارشنده صوده ده ربا یوقدر. دیمک: مالکیلرنک بو علیه لریده کلی اولممشدر.

فقهای مالکیه طرفندن استخراج ایدلمش علیه بو قدر. بونلردن بعضیلرنی فنهای مالکیه دن عبدالله بن ابی زید القیروانی حضرتلری اوزینک کچکنه رساله لرنده بعضیلرنی ده مالکیلردن ابن قسار، عبدالوهاب بن علی بن نصر حضرتلری اوزلرنک توری کتابلرنده بیان ایتمشلردر.

بو فقیهلرنک شول تعلیللرنده غایت بیوک تناقضلر، انتظا- مسزلق، اطرادسزلقلر بار. شبهه یوق شول انتظاسزلق، اختلاف وتعارضلر شارع کریم نظرنده معتبر بولمغان وصفلرنی علیه اعتبار ایتمکدن بولسه کیره ک. اگر شول وصفلر و شول تعلیللر شارع

بو مذهبتك باشنده طور وچيلر؛ ابو ثور، محمد بن المنذر النيسابوري، بر روايتك. بناء امام شافعي حضرت تاريدر. موطنه روايت ايتلوگه بنا سعيد بن المسيب حضرت تارينك ده مذهبي شولدر. لكن بونلرده، باشقه فقها، كيك دعوالرينه دليل كيترون عاجز قالدقنندن بتون دعوالري اساسسز وهم كه بنا ايتامشدر. درست بونلر، اوزلري عندنده ربا ثابت بولغان نرسه لرده ربانك ثبوتينه اجماع واقع بولوب، باشقه لرنده ربانك ثبوتني مختلف فيدر ديب اوزلري ذكر ايتكان نرسه لرده گنه ربانك ثبوتينه دليل بولوب باشقه لرنده دليل بولماوني دعوا ايتلر. لكن اوزلري عندنده ربا ثابت بولغان نرسه لرده ده ربانك ثبوتينه اجماع واقع اولممشدر. زيره بوغاروده سويله دگرچه مالكيلا اعتقادينه بنا صوده ربا يوقدر، هم ده آلرنك مذهبنده اولجه نه طورغان نرسه ده گرچه آشالا ايچيله طورغان بولسه ده اقبائت ايله ادخار وصفي بولماسه ربا يوقدر. مثلا مالكيلا قاشنده آماده، غنايه، كيندر اورلغنده، سوس اورلغنده و باشقه لرده ربا يوقدر. حالبوكه همه سي ده يا كيل يا وزن بله اولجه نو اوستينه آشالادرده، ديمك بونلر ك اجماع ثبوتني دعوالري باطلدر.

ابن حزم حضرت تاري «المحلى» سنده بونلر ك مذهبنه تفصيلا سويله گانندن صوگ شول سوزلرني يازادر: «ودعواهم هاهنا باطل لان من ادعى الاجماع على اهل الاسلام وفيهم الجن والانس في مسألة لم يرو فيها قول عن ثمانية من الصحابة اصلا (اكثرها باطل) لا يصح ولا عن ثلاثة عشر من التابعين اصلا على اختلاف شديد بينهم فقد ادعى الباطل وكيف والخلاف في هذا اشهر من الشمس لان مالكا ومن وافقه لا يرون الربا في الماء ولا في كل ما يكال ويوزن هما يؤكل ويشرب اذا لم يكن مقتاتا مدخرا فلا يرون الربا في التناج وغير ذلك مما لا يقتات اولا يدخر» (آخري بار).

مدرسه حسنيه ده علوم دينيه معلمى. ذاكر آبوخانف.

معر:

بختسزلك

بختسزلك خدايم يك قيين اش صافلا سين آندن يراق ايت مرحمتلى ته گرم آنى بارچه جانلاردن نصيب ايت آق بختلرني بختسز بارچه جانلارغه، خدايم! مهنگى كورسه تمه بختسزلكنى آنلارغه.

ابرار سميدى، قازان.

كريم نظرنده معتبر بولسه ايدى شهبه يوق فتهاه شول ذلتكه توشمهس ايدى. زيره جناب الله نك اعتبار ايتديگي عله لرده، انزال ايتديگي احكامده اختلاف و تعارضلر نك وقوعسى محالدر. «افلا يتدبرون هذا القرآن ولو كان من عند غير الله لو جدوا فيه اختلافا كثيرا» (سورة النساء).

مالكيلا نك شول تعليللريني، بر آدم جغوب ده: ربانك عله سي، بغدادى ايله آرباغه قياس ايتوب باشاقلى بولغان ايگنلرده باشاق سنبل، تمر - خرمة كه قياس ايتوب تشلى يمشلرده تش - نواة، ملح - توزغه قياس ايتوب ماحى - توزلى بولغان نرسه لرده توز، ذهب - آتون، قضا - كموش كه قياس ايتوب معدني نرسه لرده معدن در» ديگان و همندن آرتق يري يوقدر. بو تعليل بله مالكيلا طرفندن قولممش تعليل آراسنده بولغان فرق بو كشينك، تعليلنده هيچ بر تناقض انتظامسزلق بولماديغى حالده مالكيلا ايسه شول تعليللرنده حسابسز كوب تناقضلر اوستينه تعليمات الهيه ده تحكمده ايتمشلردر. زيره بر - بغدادى، شعير - آربا، تمر - خرمة، توزنك عله سيني طرد ايتديكلى حالده آتون، كموشنى تعليل ايتمشلر؛ آتون كموشده تعليلنك درست بولماوينه اجماع دعوا ايتره كه ده ممكن توگل. زيره امام اعظم حضرت تاري آتون كموشنى تعليل ايتمش و بو عله ني ده طرد ايتمشدر. شونك ايچون ده مالكيلا ايچون بردن بر چاره؛ حديثه ثابت بولغان نرسه لرنك همه سيني تعليل ايتوب طرد ايتمك، همه سينه ده قياس ايتمك ياكه تعليل ني ترك ايتوب شارع كريم حضرت تارينك حكمينه راضى اولمق. لكن بو مسكيللرني مذهب تعصينه قوشانغان تقليد صوقرلغى، حقيقت نورلرن كورودن منع ايتمشدر. افلم يسيروا في الارض فتكون لهم قلوب يعقلون بها او آذان يسمعون بها. فانها لا تعمي الابصار ولكن تعمي القلوب التي في الصدور» (سورة الحج). ۶ نجحى طائفه ربانك حرمينه عله، «أكل، شرب، كيل، وزن، تمين» در ديمشدر. يعنى كيل ياكه وزن بله اولجه نه طورغان بولوب، آشالا ايچيله طورغان نرسه بولسه ربا ثابتدر. بر جنسندن بولغانده فضلده، نسأده حرامدر. آتون كموشده ده حكم شولدر. لكن بر نرسه كيل ياكه وزن بله اولجه نه طورغان بولوب ده آشالا ياكه ايچيله طورغان بولماسه ياكه آشالا، ايچيله طورغان بولوب كيل وزن بله اولجه نه طورغان بولماسه، آتون، كموشده ربا - فضل درستدر. ليغون، يوسف افندى - ماندارين، ائرج (آپلسين توسلى غايت خوش ايسلى بر يممشدر. لكن غايت نه چي بولا. مصدره وارنييه ايچون استعمال ايتلر. فرانسوزلر سورا Cédrat ديلر)، آپلسين كيك يممشلرده ربا ثابت توگلدر، فضلده نسأده درستدر.

تورکستان

سپيريا، بالقاش کولى، قرغز دالاسى، اورال کولى، بحر خزر، ايران مملکتى، افغانستان، هندستان، چين و مغولستان ايله محدود بيوک بر اولکهده بر نيچه عصرلر تورک و مغول خلقلرى حکومت سورمش ايديلر. بو حکومت آسيا قطعه سنده و بلکه بتون بير يوزنده برنجى درجهده زور حکومت و ايمپراطورلقلردن ايدى. بير يوزينه مدنيت اساسينى قورغان؛ زراعت، تجارت و صنعتده بتون دنيا خلقلردن يوقارى چقغان، صنعت نفيسه و صنعت ادبيه سى ايله بير يوزينه مشهور بولغان خلق، شول «تورکستان تورکلى» ايديلر. بو کونده مدنيت جهتنجه دنياده برنجيلىک اسمينى آغان آوروپايلر، اول کونلرده تورکستان ننگ قدرت و عظمتينه اسير ايديلر. حاضر ايسه شول آوروپايلر تورکستانده غى آثار عتيقلرنى تابمق ايچون اوز اچلرندن متخصص عالملرن يياروب طور مقدمه و شول يولده مکلر و ميليونلر ينى صرف قيلمقده درلر. ديمک تورکستان، بير يوزنده گى تورکلر ننگ وطن اصليلر بيدر. فقط اول تورک دولتى - تورک ايمپراطورلغى اوزاق ياشى آمادى - منقرض بولدى. لکن دولت منقرض بولسه ده «تورکستان» اسمى يوغالمادى. موندن صولگده يوغالماسه و قيامتکجه قالسه کيره ک

انسى آلاى،

لکن بز تورکلرده بو حقهده عفو اولمازلق بر قصور بار. اول ده شول: عظمتلى تورکستان غه مخصوص مکملره ک بر تاريخ کتابى يازا آلماي طور و موزدر. «تاتار تاريخى»، «عثمانلى تاريخى»، «قرىم و قافقاز تاريخى الخ کبى تورکلرنى صنفلرغه بواب يازلغان واق توياک تاريخلرنى استشنا قيلسه ق بر «تورک تاريخى» يوق ديمکدر.

تورکستان آثار عتيقلرى ايله، ياوروبا موزه خانلرى طولغان. بولار هميشه تورکستانده غى اثرلرنى تفتيش ايتوب تدقيقاتدن کيچروب طور مقدمه درلر. اونکان سنه گيرمانبالى بر سياح فقط آثار عتيقه ازله مک ايچون تورکستان چينى ده «کوچار» شهرينه کيلوب ۷ آى طورغان. «مک اوى» ديگان يرنى قازيتوب

بيک کوب ايسكى اثرلر - تاريخى يازمه لر، تاشدن ياصلغان صورت و هيکلر تابوب آلوب کيتکان .

موندن ۳ - ۴ يل الگارى ياوروبا سياحلى کيلوب «کهنه طرفان» ننگ شرق طرفنده غى «داقيايز» ديگان ايسكى شهر خرابه سيني قازوب کوب نرسه نر تابوب آغانار. اما بزلىر بير آستنده کوملوب قالغان اثرلرنى ازله و توکل يرنگ اوستنده طورغانلر نده صاقل آلیميز. بزده اولقدر کوچ و قوت ده يوق. قولمزده غيلرنى يوغالتمى صاقلاب طوتا آلساق ده بيک زور اش اشله گان بولور ايدک. «سمرقند» ده گى قيمتلى اثرلر، «اوزگند» و «توقاق» ده غى مک يلاق مناره لر بير آستينه کروب کيتوب بارلر

تورکستان آثار قديمه سيني صاقلامق ايچون کچکنره ره ک بولسه ده بر جمعيت ياصاب شول جمعيت واسطه سيله مذکور اثرلر گه مخصوص بر موزه خانه آچمق و ايسكى اثر و يازمه لر نى بر بير گه جيناب قويمق لازم ايدى. تورکستان چينى طرفلر نده تورک و مغول خلقلرينه مخصوص تورکيچه و مانجورچه تاريخى اثرلر کوب تابولاجق .

تورکستان چينى ده بو کونگه چه صاقلانوب کيلگان اثرلردن ايگ قيمتلى و اهميتلى بر نرسه بولسه اول ده «تل» در. يوزده بر درجه فارسى و عربى هم قطايچه، قالمقچه سوزلرنى استشنا قيلغانده ايگ صاف تورک تلى تورکستان چينى تورکلر نده ديسم شايده خطا سويلمه گان بولورمن. فارسى تلى نهايتده ايسكى بر تل اولديغندن آننگ ايکنچى بر تل آراسينه کيلوب قصلووى طبيعى در. موندن روس و فرانسوز تللرى ده اولشسز قالماغانلر. يکشنبه، دوشنبه، سهشنبه، چهارشنبه، پنجشنبه . . . بزلىر کون اسملرينى ده اونوتقانمز!

مونگ بولاي بولووى يعنى اوز لغتلريمز اونوتلوب فارسى و عربى سوزلر آرالاشووى اوز مساهله مز دندر. بزنگ بعض بر قورى صوفيلريمز ثلى ده بولسه ته گه رمه چنى تيسکهرى ته گه ره توب ماتاشلر: تورکيچه لغت تابولوب تورغان چاقده فارسىچه و عربىچه قوشوب سويله شکان بولالر.

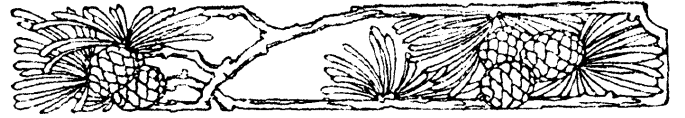
شولاي، بو حقهده تورکستان چينى تورکلرينه رحمت اوقورغه بورچليمز. بولار اوز تللرن، اوز عرف و عادتلرن سويله لر. بولار تقليدگه قز قيلر. شونلقدن بولارده تورک تلى و تورک عادتى بيک ياخشى صاقلانغان .

اونوتولغان لغتلريمز ننگ تابلووى، فارسى لاشقان و عربى له شکان، خلاصه: قالبدن چفوب بوزولغان نلمزنى توزه تونگ ممکلنگى «تورکستان چينى» ده آچمق و روشان بلندى .

«حس» نى يقينى هم دليل بولورغه يارى ديب مطلق حالتجه ايتو بىك درست بولوب يتيمه سه كيره ك. يعنى على الاطلاق «هر حس» يقينى هم دليل بولورغه يارى ديب ايتو بالىكله خطا بولسه كيره ك. چونكه دنياده اڭ كوب يا گلوشا تورغان نرسه بولسه اولده «حس» در. شبهه يوق موگا تربيه نك ده بىك نق دخلى بار. مثلا: حواس خمسه كوزل، فنى وعلم قاعده لرينه مطابعه قاعده لرغه موافق تربيه كورگان بولسه؛ البته آندى حواس خمسه بىك آز و قنده غنه يا گلشور. فقط حسلرنى بو روشجه بولووى آدم بالارينه نصيب بولغان نرسه توگلدز. شبهه يوق حسلرنى اڭ ياخشى انسانيت حسى برله متحسس بولودر. بالارغه موندى حس تلقين ايتهرگه بو «ناتسيوناليزم» عصرنده امكان يوق. چونكه سين ياش بوونلرنى انسانيت حسى برله حسله ندره باشلاسك - ايكنجى بر مات سينگ شولاي ايتو وكنى غنيمت بلوب، يعنى فرصتن استفاده ايتوب قالورغه طرشا. شونك ايچون هر ملت شونى اشله ميچه توروب نى قدر ياخشى بر خصلت بولسه بولسون «انسانيت» روحى بيرره ممكن توگل. ديك كه آدم بالارنده طوغرى بر حس بولووى بىك اور اشلردندر. حاضرگى هيئت اجتماعيه طوغرى «حس» لى بولورغه مساعده ايتىمى. ديمك كه «حس» نى توز ياقغه بورو ممكن بولغانلغى شيكلنى قيوق ياقغه بوروب ييبه روده ممكن. شونك ايچون على الاطلاق «حس» يقين هم دليل بولورغه يارى ديب ايتو يارامى. بلكه شرطلر، قيدرلر برله گنه «حس» يقين هم دليل بولورغه يارى «ديب ايتورگه تيوشلى بولسه كيره ك. حس نى يا گلشورون هم آنك تربيه گه بىك نق تعلقى بولوون پيداغويغه نقطه نظرندن بىك آسانلق ايله اثبات ايتهرگه ممكن در. فقط بو آنك اورنى توگل. انسانلر آراسنده غى بىك كوب اختلافلر، برسى بر نرسه نى ياخشى كوردىگى حالده ايكنجى برسى آنى مكرره كوردولرى، برسى بختنى علم طلب قيلوده، نلله نيندى آور مشقتلرنى كوتاره كوتاره انسانلرغه خدمت ايتوده كوردىگى حالده ايكنجى برسى كسه گه آخه طورتوروب آوب سفاهت عالمنده كيزوده كوروى بارسى ده «حس» نى يا گلشوروندىن كيدگان بلالردر. اسلام عالمنده اعتقاد، مذهب خصوصنده نلله نيچه فرقه لرغه آيرلورلر، حتى آلا آرساندن «لا ادريه» لر شيكلنى فرقه لر ظاهر بولولر بارسى ده حس نى يا گلشوروندىن. مونك مثاللرى بىك كوب، ذكر ايتوب بترو ممكن توگل، بنا على هذا «حس» نى على الاطلاق يقين و دليل بولورغه يارى ديب ايتيمجى بلكه «حس» فلان شرطلر و قيدرلر تحتنده يقين هم دليل بولورغه يارار» ديب ايتو مناسب بولسه كيره ك.

(۲) آلتنجى ماده نى ابضاح ايتكان وقتده طوقزنجى صحيفه ده:

بر زمان كيلور: تلمز توزه لور، بلكه اولوقنده توركستانده اولگى حالينه كيلور.
توركستان! توركستان! توركستان!
سين بزنى اونوتمه! بزده سيني تلمزدن توشرمى ذكر ك
ايله مشغول بولايق. نوشيروان ياوشف. «كوچار».

«دنى اجتماعى مسئلهلر» كتابى حقنده بر ايكي سوز.

رضا الدين افندى حضرتلرى طرفندن تاليف ايتولگان «دنى اجتماعى مسئلهلر» اسملى اثرنى مطبوعات ميدانيه چغو برله آلوب اوقودم. بو اثر بزنگ بىك كوب مشكل مسئلهلرنى بيكلله شدرورگه، آكلاشماغان بىك كوب معمارنى يعنى شوندى مسئلهلرنى چيشه رگه ياردم ايتهر. شوندى دنى و ملي مسئلهلرنى ترويج گه سبب بولوردى اثرلرنى تاليف ايتونى اقتدارلى ذالتر هيچ بر كيچدررگه يارامى. شونك ايچون موندى اثرلرنى كوبره ك چغوب كورولرى اڭ برنجى آرزولر موزدندر.
بو اثرنى انتقاد قيلورغه ياردم ايتهرچك كتابلر (مأخذلر) ده هم فرصتده يوق. آنك اوستينه الوغ عاللمزندن موسى افندى جارالله حضرتلرى طرفندن انتقاد يازلوب بز ايتسى بىك كوب سوزلر مشار ايله حضرتلرى طرفندن كوزلره ك و اساسليره ك روشده ايتلوب تمام بولغانلقدن بزنگ مقصودم حاصل بولدى. تيك موسى افندى حضرتلرى طرفندن ذكر ايتولميجه قالغان اووزمجه اهميتلى بولغان بر ايكي تورلى نرسه حقنده يازميجى اوته آمادم. آلا ايسه توبانده رقم طريق ايله بيان ايتولر:

(۱) برنجى ماده: «عقل، حس، تجربه، وجدان، بديهى لك، متواتر خبردن هر برى يقينى نرسه لدر، شونك ايچون مونلرنى هر برى درست بولوب «علم» سيبلر ندىن ديگان سوزدن عبارت. محترم موسى افندى ده انتقاد يازغان وقتده عقل، وجدان، تجربه نى يقينى بولوب بولماوى حقنده يازسه ده نى ايچوندر «حس» نى يقين بولوب هم دليل بولوب بولماوى حقنده سكوت ايتمش. مين: اڭ يازلورغه تيوشلىسى «حس» ديب بله م. چونكه «حس» رضا الدين حضرت اوزى ابضاح ايتكانجه يعنى مشهور و معلوم معناسى برله حواس خمسه دن عبارتدر. ايندى شولاي بولسه

کیره ک ایدی. اگر حقیقی بولسه قبول ایتهلر بولماسه تیوشلی جوان بیرلر ایدی. ناسخ منسوخ حقنده محمد عبده و شاگردی رشید رضا حضرتلرینک فیکرلرن اوقوغانم بار. شبهه یوق اول محترم ذاتلر مسئله نی غایت تیره و اساسلی روشده توشونه لر. شونک ایچون نسخ حقنده آلارنک سوزوفیکرلری درستدر دیب بله م. (۴) سنتلر، حدیثلر، آلارنک سندی، درست بولوب بولمالوری، عقل و فنگه معارض بولغان وقتده نیچک حرکت ایتهرگه، عموماً حدیثلر حقنده بیانلرنده، ایضاحلرنده گوزل نرسه لر بیک کوب بولسه ده الگ اهمیتلی بولغان برکنه نرسه یوق. اول ایسه حدیثلرنک اکثریتله معنا ایله کوچرولولری، اخذا ایتلولری. بو ایسه بیک اهمیتلی بولسه کیره ک. حضرت علی ایله ابوهیره رضی الله عنهمالر هر ایکه وسی حدیث روایت ایتوچیلردر. فقط بولارنک نقللرینه بر درجه ده اعتماد ایتهرگه ممکن بولماسه کیره ک. چونکه حضرت علی برله ابوهیره ننگ ادراکلری فهملری البته بر توگلددر. حضرت علی بر تورلی آکلان نرسه نی (رسول الله آغزندن) ابوهیره ننگ بتونلای باشقه چه آکلای بیک ممکن. حدیثلر نقل بالاغظ بولمیچه نقل بالمعنی ایله الونغانلقلر نندن یعنی رسول الله آغزندن ایشوچیلر رسول الله آغزندن چقغان سوزلرنی عینا لفظی برله نقل ایتمیچه بلکه مفهومکنه نقل ایتدیکلر نندن راویلر ننگ ادراکلری عامی اقتدارلری البته اعتبارغه آلورغه تیوشلی. انسانلرنک فهم و ادراک قوتلری البته مختلفدر. بروک لیکسیه ده بروک قونفرانسه بولغان ایکی کشی بر برسینه بتونلای آیرم دیب ایتوراک معنالر آلوب چغولری واقع بولغان حالدردر. شونک ایچون بر حدیث حقنده فکر یورتکانده یاخود حاضرگی زمانده غی فنون و علوم گه مخالف یا که معارض بولغان حدیثلرنی تفتیش ایکنان وقتده روایتلرنک فهم و ادراکلری، رسول الله آوزندن قای درجه ده آکلاراق قوتکه مالک بولولری تیکشورلورگه تیوشلی. فهم و ادراکنده بر نقصلق بولولرلق بولدیسه اول حدیثی چن معناسی برله آکلی آلماوی برله حکم ایتلور. بولای ایتودن صحابه لرگه کیمچیلک کیامه سه کیره ک. انسان بولغاچ قایسی بر صحابه لرینک قای بر سوزلرن بتمامه آکلی آلمی قالولری بیک طبیعی بولغان بر حالدر. شونک ایچون نقل بالمعنی بولغان حدیثلر اشنی بیک بیگله یته ار.

(۵) اجماع بحقنده « اجماع دلیلدر، قیاس دلیل توگلددر » دیگان سوزگه توشونه آلمادق. قیاس سوز اجماع بولورغه ممکنمی؟ اجماع مجملمنده اعضالر البته بر نرسه ننگ درست بولوب بولماون کتاپ یاخود سنتدن طوب طوری آلایلر. بلکه کتاپ و سنتکه اسناد ایتوب شوکا موافق بولمق شرطی ایله قیاس یصاب بر

«اسلام فقیهلری، قرآن وسنتدن آلی یوز قدر اساسی قانونلر تابوب اسلام فقهسنی شوکا کوره توزمشلر ایدی. موندن سوکئی فقیهلرده اوز زمانلرنده عمل گه قویاجق مسئله لرینی شول « قانون اساسی » لرغه بنا قیلورغه مجبورلردر دیوله .

بو اورنده، موندن سوکئی فقیهلر عمل گه قویاجق مسئله - لرینی اول آلی یوزدن عبارت بولغان اساسی قانونلرغه بنا قیلورغه اول قدر نیندی مجبوریت بار، یاخود شولای ایتو برله کم، نرسه آلارنی اجبار ایتهر؛ دیگان سؤال کوکله گه کیلمی قالمیدر. ایندی شولای قرآن دن « اساسی قانونلر » چغارو قابقاسی بتونلای یابلدیمنی یاخود سوکئی فقیهلر قرآن دن اوزلری بالذات چیغاروب انسانلر ایچون طاغنده فائده لیراق قانونلر تابارغه یاخود اولگی فقیهلرنک ایتوشمگان یرلرون سوکئی فقیهلر اوزلری قرآن دن بالذات قراب تامله رگه هیچ ده بوللر قالما دیمنی؟ دیگان سؤاللر کوکلدن کیچمی قالمیدر. احتمالکه مینم بو سؤاللرم قرآن، فقه علملرندن عفتل کبی تلقی ایتلور. لکن شویله ایسه ده الگ فائده لی یول شولای ایکنانی معلوم .

(۳) ۱۲ نجی ماده نی ایضاح ایکنان وقتده محترم مؤلف نسخ منسوخنک بارلغی ایله قائل اولمش. (۳۰) نجی ماده ایسه تفصیلاتی برله بیان ایتمش. البته نسخنک بر نیچه معناسی باردر. فقط قرآن کریمده گی بر آیت حکمی ایکنچی بر آیت ایله نسخ ایتلورگه ممکن دیگان معناده گی نسخ البته قرآن کریم ایچون خطرله لی بر دعواددر. موندن فائده بولورمی یوقی، لکن ضرری بولوی بیک احتمال مونک ضرری بو کون بولماو برله کیله چکده بولماون تأمین ایتهر حال یوق. عربستاننک بر بوچاغنده بر اوج خلقدن عبارت بولغان انسانلرنک ۲۳ ینلق قسقه بر عمرلرینه یارارلق بولوب اینمگان آیتلر بتون یر یوزنده گی خلقلر ایچون ثلله نیچه شهر مک، الله بلسون میليون یللردن عبارت بولغان عمرلرینه نیچک یارارلق بولوب اینه؟ اگر نسخنی قبول ایتسه ک موندی اعتراضلردن قوتلورغه ممکن توگل، عربلر باشده اسلام دینی کیلگنده شول حالده ایدی ده منسوخ آیتلر شول حاللرنی رعایه ایتوب ایتدیلرده سوکره عربلرنک حاللری اوزگاره توشکاج نسخ ایتولدیلر دیورگه اورون یوق. چونکه عربلرنک اول حالی کبک حاللر، اوزگارولر هر وقت و هر ملتده بولوب تورورغه ممکن. حتی که آلائی حال و زمانی رعایه ایتوب کنه اینکاج موندن نیچه یوز یللر ثلک اینگان آیتلر حاضرگی حاللر، زمانلرغه نیچک موافق بولوب نوشه در؟. قرآن ده نسخ بارلغنی انکار ایتوچیلرنی اقتاع ایتو قصدی برله یازلسه اول وقتده قایسی آیت و قایسی آیتی نسخ ایته، شونی تعیین له ب بر نیچه مثاللری برله ایضاح و شرح ایتهرگه

تل حقنده

اوتسکان سته «اوقا» ده مدرسه عالیده وقتمده بر کونی خصوصی یومشم بلن بر الوغ ذات حضورینه بارمش ایدم. مذکور ذات، شو کونگی ملتنگ احوال و اطوارندن بحث آجوب، نهایت مسئله نی هر ملتنگ ادبیاتی و بالخاصه قازاق تالینگ شیوه سی، ادبیاتی، مطبوعاتی، املاسی معامله لرینه قدر باروب آخرنده مسئله نی بویله تصویر ایتدی:

شو کونگی واق، واق توران طوقومی مز دیب ایتکان خلقنگ بتونسی اولده عرف عادتلی، شیوه لری بر بولغان برگنه آتانیگ بالاری کبی خلق ایدی. سوکغنی و قتلرده هر توری سبیلرگه بنا آرالرینه افتراق توشوب برن بری بلماز، تانیماز بولدیلر، عرف عادتلرن آشدردیلر، باشقه یات ملتلر بلن قاتشوب تلارینی ده اوزگار تدیلر یا که صحراوی حالده قلوب، ادبی تلارن جویدیلر، توپاس سویلی باشلادیلر. منه، سارت قارداشلر نیچک سویلیلر، بتولای باشقه، حتی آتمازسک آلارنی اولده بر شیوه ده دیب. شولابوق کوبده نگی کورشیمز باشقرد، میشارلرده شاقتی اوزگارشلر بار. میشارلر «ق» نی «ك» ایتوب، باشقردلر «ص» نی «ه» ایتوب سویله ولری و باشقه لر، البته اجیبی ملتدن سرایت ایمش چیر نتیجه سی بولورغه کیرهك. مثلا: باشقردلرنگ «صو، سوت» کییلر نی «هو، هوت طاوشنده سویله ولری کبی.

قازاق قارداشلر مزنگ تلینه کیلسهك، خیلی اوزگارشلر کوره ز. البته اول باشقه ملت بلن قاتشقاندن توگل. بلکه صحراویباق، جاهلیت غره سی اوله رق تل صاقلاو حقنده اعتبارسزلق نمره سی. جمله دن بری سزنگ «ش» اورینه «ص» استعمال ایتولرگر، نیچکه و ماتور ایتله طورغان سوزلر نی باخشوق توپاسلاندره مثلا «صول، شوگا، بولشو، سویلاشو» و غیریلر نی «صول، صوغان، بولسو، سویله شو» طاوشنده ایتوهم کیله چکنی بلدره تورغان «کیله، کیته، بیره، ئه یته» و غیریلر نی «کیله دی، کیته دی، آیتادی، بیره دی» دیب آخرینه «دی» دیگان آرتق حرفلر نی قوشووی. و باشقه «آدات، قوشمتا، قید» لر نی ده ایکنجی توری حرفکه آلماشرووی. شبهه سز اصل طبیعی توران تلن بوزغانن کورسه ته. بی طرف ایته من که، مینکجه بوزلماغان صاف توران تلی قازان تانارینگ تلی بولورغه کیرهك. چونکه اول کوبدن اشله نوپ شوماروب کیلمکده، «صرف نحو» قاعده لرینه ده موافق. آرتق

نرسه نگ جواز یاخود عدم جوازینه قرار بیره لر. شولای بولا تورغان بولسه اجماع دلیدر، قیاس دلیل توگلدر، نی دیگان سوز بولادر؟.

۶) اجتهاد و مجتهدلر بحثنده مجتهد بولور ایچون شرطلر بیک ییکل قویولغان. بو ایسه اجتهاد کبک مقدس بر نرسه نگ سؤ استعمال ایتوب کیتولرینه سبب بولماسه ده اجتهادنگ قدری بتوینه، مجتهدلرگه اشانمی باشلاوغه یول آچلوغه سبب بولور دیب خاطرگه کیله در.

۷) امامت و خلافت بابنده «الائمة من قریش» حدیثی حقنده یازغان وقته مذکور حدیثنگ رسول الله وفات ایتکان دن صولک خلیفه صایلاغان وقته یعنی سقنده روایت ایتلوب ایتلمه ووی تیکشورلورگه، بیان ایتلورگه کیرهك ایدی. اگر اول وقته اول حدیث ذکر و روایت ایتولغان بولسه، شونی ایشته توروب رسول الله سوزندن و بولندن قل قدر آیرلمی تورغان قای بر صحابه لر نیچت ایتوب ایوبکر رضی الله عنه که بیعت بیرمی قالالر، مونی عقل تجویز ایتمی. عبد الحمید المسلمی. «اورنورغ» ده کروان سرای مدرسه سی معلملرندن.

شعرلر:

قوی نفسنی ایرکنه تن تورمه سنده باتماسون.
تیک آنی وجدان جیبی برلن طشاوولا، قاچماسون.
شیخ زاده بایچ.

قبریمی کیسه زیارت ایتمسون الله ایچون
کلسون رد ایلرم بالله اوز قارداشمی
کوزلرم ابنای آدمدن اورته بیلدی کیم
ایسته مم بن فاتحه، تک چالماسونلر تاشمی.
اشرف.

توبه، توبه، توبه، باصامان آباق آطلاب
بولندن صولک کیته رمن مین مفتیک حیالنی طاشلاب.
ح. حمیدف

کیمی یوق . اوزلر کزده کوروب کیلمکده سز . شونک ایچون مین سز لرگه توصیه ایتنه من : کیتکان صابن تلنی یر اقلاشدرماو گرنی . سز لرنگ اولگی ، دیننی ، دینانی تانوغا سببچی بولغان کتابلر گز تاتار کتابی ، یازغان املا کز تاتار املاسی ایدی . بو کونده اولارنی براقوب اوز آلدگرغه قازاق تلنده مطبوعات چغاروب «غزته ژورنال و باشقه رساله لر» نشر ایدوب آنک اوستینه قازاق املاسی دیگان املا تابوب ماتاشوو کز قولای توگل .

اوشو حرمتلو ذاتنگ عمومگه تعلقلی بولغان مسئله نی کینه . تدن گنه میگا سویله وی مینی یاخشوق آبدراتدی . چونکه اول وقتده مینم بو حقدده الکنن طوبلادقم معلوماتمنک یوقلغی ، آنک اوستینه ده اولامان ییردن چقعان مسئله بولووی شاقی غنه شاشدرراق اش ایدی . میگا نظر! مسئله بیک مهم . ایندی بوکا یا موافقت یا که رد جوابی بیروتیوش توسلی کورندی . صکره مین «کوچلانب بولسه ده» اوشو سوزلرنی ایتدم :

درست . افندم ! صوگه تابا بعض سیبلرگه بناء اوز آرمزده افتراقلر پیدا بولدی . لیکن سزنگ بول فکر کز «کیکان آغاشنی اسسی صوغه صالوب یومشارتوب آلمی بوگه من دیب سندروب آلو» قیلندن بولورغه اوخشی ، چونکه بو کونده بزم قازاق صحرالرنده هیچ بر احد اوزینک تلن چورک تل دیب نه یتمی . بلکه آنا بابدن قالوب کیلگان ایک صاف تل بزم تل دیب نه یته لر . البته هر کم اوزینک آنا تلن چورک ، بوزوق دیب نه یته سی کیلمی . شولای ده بولارننگ اوزلرینه کوره نق دلیلری بار . بولار نه یته : بزم تلنرنگ اوزگار ماوینه باشلیچه سبب ، صحر او یلق ، استقلایت دی . اگر بز اولدنوک تل مسئله سی اعتبار قیلنماسدن بورون چیت ملتر بلن قاتشوب کیتسه ک ایدی ، ممکن اول وقتده بوزارغه . نیته ککه ، اولده بر شیوه ده بولغان تاتار قارداش لرمز شول سبیدن تلرینی بوزغانلقلری کورینوب طور مقده . اگر صحر او یلق بوزدی دیب نه یته ک ؛ کیچه گی برگه و قتمزده بدویک ائناسنده یا که آندنده یوقاری وحشی لک ائناسنده بوزولوی ممکن . اول فرض محال : چونکه میدانه بر چققان نرسه برر مانعسز هیچ بر بتماز ، توگه غاز . بلکه آرتاغنه بارر . شولایده بوزغاندر دیب فرض ایتیک ؛ اول وقتده قطای ، تورکستاندن باشلاب منجمد شمالی غه قدر ، کافکازدن باشلاب بايقال کولینه قدر صوزلغان یک صحر او ی قازاق اهالیسنگ آزده بولسه برینه برینگ اوزگار شلری بولورغه کیره ک ایدی . اول بتونلای یوق ، ینه بزم قازاق خلقلری اولدن اشسز ایرکن صحراده بولغانلغی سببلی کوب وقتن ، جاهلیت زماننده غی عربلر کبی فصاحت ، بلاغت . ادبیات ، چیچنلک کیلرگه گنه حصر قیلغان ایدی . برن بری سوز بلن چیکشورلر ،

شعرلر بلن اوزشورلر ، مثلار ، کنایه واستعاره لر فوق العاده کیگه یگان ایدی . حتی تاریخ هجریدن ۶ - ۷ عصردن صوگنی خانلرنگ والوغ ادیب لرنک کنایه بلن کیتروب ، تاقاقلاب نه یتکان سوزلرن بو کونگه حدلی اونوتمای ، فصاحتینه خلل کیترمی نه یتولری جاهل صحر او ی خلق ایچون حددن طش ادبیاتکه مهارتدن توگمی ؟ . هم اونک اوستینه باشقه نورانیلرده بولغان عجیب لغتلرنگ بزده گنه صاقلانوب کیلوی ، اصل شیوه نی بزگنه حمایه ایتکانگه دلالت ایتمه زمی ؟ مثلاً کیچه گی تاتار قازاقنه مشترک توقماش خان قاجقاندده ، ایدگی بهادرنگ بالاسی نورادین میرزانک قووب جیتوب توتقاندده نه یتکان سوزلری و آنک جوابلری بتون عجیب لغتلری ، کنایه بلن تاقاقلاب کیترگان مثلری ، بتمامه بزم قولده آلت بولوب یوری دیلر . (اوز طرفندن) ینه سزنگ تاتارلرننگ ده خیلیمی بزم تلنک صاقلان اعتراف ایتوب یوریلر توگمی ؟ ۱۹۱۲ نجی یلنک ۲۱ نجی عدد «شورا» ده «معلم» ژورنالینک محرری حسن علی افندی جنابلری قازاق شیوه سینک بعض بر آداتلرندن غنه ظنا قصورینی تابوب ، باشقه لرن صافاغی بلن حکم قلدی توگمی ایدی ؟ شولایوق قازاق صحراسینه جایگی استراحتکه ، قزغه یا که معلم لککه چققان تاتارلرده : سز لر یک چچنلر سز ، آیفلی مالغه پای بولوو کز کبی آتاقلی سوزگه ده بایسز دیلر . شوگا کوره مین ده اوز تلنرنگ صاغانینه اشانام . اما سز لرنگ بویله دیولر کز محض آشناقلر کزنگ بولغانندن دیب بله م . شونک ایچون سز حاضر بزم مطبوعاتمنرنگ کیگایووینه کونله شمه کز بلکه یاردمده بولکز . اوسسون ، زورایسون ! شونک بلن برابر بزنگ فکر مزده اوسسون . قایوسی حق ، قایوسی باطل آئینن زمان اوزوک حل ایتوب بیره چک . البته بر زمان کیلور حقلق ، صافاق میدانده قالقور ، چوروکنی طامری بان بترر . شونک ایچون مین سز لرگه عرض ایتهر ایدم . منه بو کونده بزم ، میدانده بر غزته بر ژورنالمر بار . آلارنی سز لرده آلساکرلر ، آشناق حاصل ایتسه کز لر ایدی . کوره م ، تاتار قارداش لرمز یا سوبوبوک بولسون یا که یاردم طریق برله بولسون ، یا که الکی شیکلی برر فائده سن کوزه توب بولسون آلا تورغانلر کورغیلر . یوقسه ۶-۵- صوم آقیچه قزغانلرمی ؟ .

ایندی املا مسئله سینه کپسه ک اول حقدده ، سز لرنگ اوزلر کزده بر یولغه قویلوب یتمه گانسز . بلکه سزنگ املا کزغه کوره بزم املا قولایدنر . چونکه اوزمز یک یاراتوب سوبوب قبول ایتمکده مز هم بر نیچه اوزمزگه موافق تقیدلر صوگنده غنه قوللاندى . اول هم کورلورگه تیوش ، دیب سوزمنی بتردم . ساعت تونگی ۱۲ نی صوغوب قویغانلقدن آرتق سوزگه ده شروع ایته آلامدق ، ایسه نله شوب قایتوب کیتدم .

تو براق غه چوموب یوروچیلر ده کوب. (یووغاغان، تازار ماغانلقلری سبیلی بیک پچزاق و نجس بولار).

هر حالده بر همنلر ده بولغان تصوف اهللرینک ریاضتلی، اجتهادلری آدم طاقتی بته راک درجه دن اوستوندر. مونلر نك ریاضتلینی ابن خلدون اوشبو روشده تعریف ایتدر: «مونلر ریاضت سبیلی عیب عالمینه طوتاشونی و طبیعت سرلرینی آ گلاونی امید ایتلر و مجاهده سیندن تنده بولغان کوچ و آدولر نك بتونسینی اولدروب بتره لر حتی اثرلرینی ده قالدیریلر، شوندن صوگ ذکر و فکرگه کرشله ر. تن خاصیتلی و اشتها لری بتونلای اولدرو سیندن حس هم آنگ یرده لری تمام یوغلاده نفس، روح عیب عالمینه اطلاع کسب ایته باشلیدر. مونلر حقیقی اولم صوگنده کورله چک حاللرینی، صناعی اولم برله ده بلورگه ممکن بولوونی دعوی قیللر و شوشی یولده اجتهاد ایتلر. موندی خلقلر بیگره کده هندستانده کوب بولار. اما اسلام متصوفه لری ریاضت قیلسه لرده آنلر نك مقصودلری برهمن متصوفه لرینک مقصودلرینه باشقه در.

آوروپالو عالملردن جا کیولو، هند فقیرلرندن بری برله اوشبو یاشرون علملر، عجیب هنرلر حقیقده سوبله شکان ایدی. فقیر ایسه جا کولیوگه اوشبو مضمونده سوز سوبله مشدر: «سز مغرب خاخی طبیعت عاملرینی درس قیلدگزر و بیک کوب نرسه لر بلورگه موفق بولدگزر، بو طرغروده بولغان اجتهادلر کزنک بتون نتیجه سی الکتیر هم بونک خاصیتلرینی آ گلاو و شونلرینی مهم نرسه لر طوغرو سنده خدمت ایتدره بلوگزدن عبارت بولدی. اما بزنگ روحانی سرلرینی درس قیلوب شغللر و مزگه ایندی ایکی مگ یل بولدی و شونک سیندن انسانلر نك نفسلری، مادی عالم گه نی روشده تأثیر بیروینی آ گلا دق. ایندی روحانی عالم برله مادی عالم آراسنده بولغان مناسبتلرینی ده کونلر نك برنده آ گلاساق کیردک. بزنگ هنرمز، علممز مغرب خلقلرینک علملرینه، اختراعلرینه کوره قیاس قبول ایتولمازلک درجه ده زور، فائده لی و عالیدر. هند فقیرلرینک بو طوغروده بولغان اجتهادلری زحمت و مشقتلری، نی درجه ده ایکانلگی سز، مغرب خلقلرینه معلوم توگل. طوتاشدن قرق یل ریاضت برله عمر اوتکاروچی فقیرلر بار».

هند فقیرلرنده بولغان خارق عادتلرینی ایندی دنیا خلقلری کوروب طورالر، حاضرنده بو اشلر هر کیم گه معلوم. مونلر کوکلرده بولغان نرسه لرینی سوبله ب یرده لر، خسته لرینی روحانی روشده دو اقیلالر. هواغه منوب طورالر، نیندی گنه قاتی جسملر بولسون شونلرینی مادی اورنده تصرف قیلا آلار، بیک زور نرسه لرینی کیچره توب و بیک کچکنه نرسه لرینی روحانی تصرفلری برله زور ایتلر.

مین، اول وقتده نه یتدکم سوزلر نك بیک کوب قصورلری بولور ظننده ایسه مده، بو کونده آلارنی تکرار تدقیق ایتوب، قاراسام همان اعتقاد شوگا نغی بارا؛ شونینه تقویه ایته بارا. البته مینگ بولای چوالووم، قازاق تاتار ادبیاتدن خیلی معلوماتمنک بارانندن. شونک ایچون تکرار نه یته من، تاتار قرداشلر م زده بزنگ ادبیاتز برله ملکه حاصل قیلسونلر و مونک ایچون ده غزته، ژورنال و باشقه رسالر مزی آسونلر ایدی. معلم نعمت الله کوزه مبیاف.

هند فقیرلری

(علمی بر مجموعه دن آلمدی)

هندستانده بولغان برهمنلر آراسنده بعض بر زاهد و درویشلر اوزلری قاشنده مقدس دیب اعتقاد ایتولگان یلغه لر یانینه کیلوب عمرلرینی عبادتده اوتکاره لر، مریدلر تریه قیللر، شاگردلر گه طبیعت سرلرینی اوگره تلر و اوزلری نك دینی کتابلری بولغان «فیدا» نی تفسیر قیللر. تاریخ ادیانده معلوم بولغان غه کوره دینی کتابلر نك ایگ ایسکیسی اوشبو «فیدا» کتایدیر.

یلغه لر بوینده عبادت قیلوب یاتوچی اوشبو خلقلر نك بر قسمی، چیتلر گه چیقوب تله نیچیلک ایتوبده یوریلر. آوروپالور اوشبو تله نیچیلک ایتوچی زاهدلر غه عریجه ده بولغان «فقیر» سوزینی آلوب استعمال ایتلر (۱). حاضرنده شوشی «فقیر» سوزی آروپا و آمریقاد بولغان لغات کتابلرینه کردی.

«فقیر» سوزی حقیقت حالده برهمنلر نك متصوفه لرینه (شیخ و مریدلرینه) اسم ایدی. صوگندن خلقدن عزلت ایتوبده عبادت، ذکر و فکر برله مشغول بولغان خلقلر نك هر برینه اطلاق قیلدورغه باشلادی.

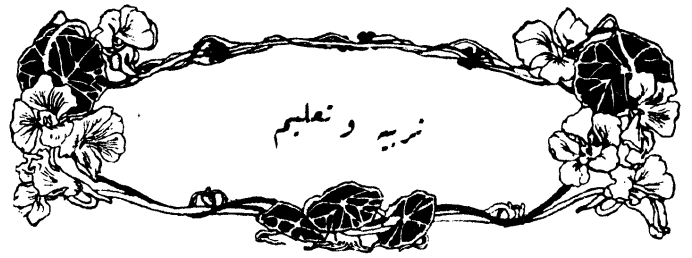
بو کونده بولغان هند فقیرلری ایکی گه آیرلالر. برسی دینی بر جمعیت بولوب یاشیلر، خدمتلی ده صنم لرغه خدمت ایتو و عبادت خانلرینی تریه و خلقلرینی ارشاد قیلودن عبارتدر. ایکنچی فرقه سی ایسه بتون یر یوزینه تارالوب هر تورلی قزق هنرلر کورساتوب یوریلر. مونلر آراسنده بالانچا حاللرنده، توزان (۱) مونلرغه «فقیر» لقبینی بیروچی عربلر و مسلمانلر بولوب آوروپالور شونی عینا آلمان بولسلر کیره ک. شورا.

آصراولر طوره شلر ننگ اجباري ومضطرب ايتوي سببيل ناله قايارده، كيره كمه گان نچار و قبيح اورنلرده وشوندى كشيلىر آراسنده يوروب تمام بوزولوب بتكانلكلار نندن، بتون نچار اشلر ننگ، قبيح عمللر ننگ بارچه سين اوزلر ننه جيغان بولالر. اخلاق بوزولغان، طبيعتي صافلغن يوغالتقان، بتون قبيح عمللر نني اوزينه جيغان بر كشي قولينه بالاني طابشرو «ابليس» دن ايمان، «قارون» دن حوماردلق كوتو و اميد ايتو قدر بوش بر خيال، قوري بر اميد و معصوم بالارغه عفو ايتو له سلك بر جنائيت، ظلم و خيانت ياصاودر. بو طوغروده بالارنك بتون مسئوليتي آلا اوسته يوكلانگان، آتا آنالر بيك دقت و اعتبار ايله «بر اولجهب اون كيسوب توگل، بلهك اون اولجهب بر كيسو» روشنده حركت ايتهرگه تيوشلى. تيوشكنه توگل بولاي ايتو آلا اوستندن هيچ بر توشمي تورغان بر بورچدر.

تكرار ايتهمزكه؛ آصراولر و آلارنك بوزوق اخلاقلى ايله بالار تمام بوزولوب، اشدن چغوب، انسانلق دائره سندن بالكله آيرلوب قالالر. موني بزگه تجربه لر كورسه تمه دي ديب انكارغه قالدشورغه هيچ كم جرئت ايتهمز كورسه كيرك. آصراولر ننگ بوزوق، سؤ اخلاق ايه سي، افعال قبيحه و اعمال فاسده خواجه سي بولولر بالارنك اخلاقلى بوزولوغه الك برنجي واسطه در. آلارنك بوزوق اشلى، قبيح عمللر بارچه سي ده بالارغه كوچوب؛ آنا سوتندنه يگرمه ك سكه و طبيعت لر ننه تمام يرله شه در.

موني پيداغوغلر و فن تريه ده متخصص عالمرنك بيان و ملاحظه هم شول عرض ايتكان فكرلى ايله اثبات ايتهرگه ممكن بولغانلني شيكلي، بتون اشيار (كيره ك جانلي و كيره ك جانسز بولسون) آراسنده غي قوه جاذبه و تاثيريه قانونلى ايله ده اثبات ايتو بيك ييگل بر نرسه در. حكمت طبيعيه قانوني مقتضاسنچه بر جسم (اول جسم ننگ حمله سي يعنى ايچنه آغان نرسه سي نيدن عبارت بولسه بولسون) ايكنچي بر جسمگه مطلقا تاثير ايتهرگه تيوشلى. مثلا: اليكترىقلى بر جسم ياننده تورغان يعنى اوزى برله تماسده بولونغان ايكنچي بر جسمگه تاثير ياصاميچه قالماس. تكي اليكترىقسز بولغان جسم سوكنندن بتونلاي اليكترىقلا نوب كيتهر. شونك شيكلي ديگر بوينده بولغان بر ماده گه بر تورلى يووشلك (صبرس)، قوم صحراسنده چولده بولغان بر نرسه گه بر تورلى قوريلق تاثير ايتمي قالماس. عمرى بوينه ياخود كوت وقتلر بالار تريه له ب ياخود ابتدائي مكتب بالارون اوقتوب اونكازگان مربي و معلملر ننگ بيك كوب خلقلرده بالار خلقى ايله خلقلا نوب كيتولر آدم بالار ننگ ده بر برسنه تاثير ايتوشكانلكلرون

بو كونده آوروپاده ارواحلر برله سويده شو و ارواحلر نني حاضر قيلو (سپيرتيزم) اسمنده بر علم تارالادر، بو علمنك منبجي هند فقيرلر ايدى. آوروپالولر موني آلردن آلديلر.

بالا تريه سنده عائله

بالارنى ديو ماصاللىر برله شايار تودن، اوماجي حكايه لرى برله قورقتودن بيك نق صاقلانورغه طوغرى كيلور. موندى حكايه لر اوتولدقلى و بالارنك خاطر لر ننه ييله كيلمه دكلرى حالده آلارنك طبيعت فكريه و اخلاقيه لر ننه قوتلى بر از و اثر قالدريمچه قالماسلر. كوب وقتده كچكنه بالار آلنده مناسبسز سوزلر سويده و دن «آلا به لكاي نهلى، آلا آنى آ كغارمى، عقللر ايرشمى ياخود آ كلالق حالگه ييتكانچي آلا آنى نله قايجان اونوتقان بولولر» ديوله در. فقط شونى آ كلالرغه كيرك، كه آلارنك آندى مناسبسز سوزلر نى آ كلامولرى ياخود آ كلاب ييتمه ولرى اول سوزلردن آلارنك متأثر بولولر ننه برده مانع توگدر. شونك ايچون بالارنك محيط و ايله نه لر نده فكر و حسلر ننه غير مدرك بر صورتده بولسون نچار تاثير لر ياصايه چق، يمان أزلر قالدراچق شيلردن اجتناب ايتهرگه كيرك. بالارنك طبيعت و اخلاقيه لر ننه كيره ك ياخشى و كيره ك نچار نرسه بولسون- هر حالده هر ايكه وسينك تيرن و دواملى تاثير لر ياصاغانلغن بلورگه تيوشلدره. بزنگ آصراولر مزنگ، نادان آلارمزنگ بو طوغروده نيچك حركت ايتكانلكلر میندن يگرمه ك اوقوجيلرغه معلوم اولسه كيرك.

۵) بالارغه سؤ اخلاق، افعال قبيحه، و اعمال فاسده يرله شدر و شوگا سبب بولو طوغروسنده بيك زور رول اويئاوچيلر وشول حقدده مستقل عامللك تشكيل ايتوچيلر هيچ شبهه سز آصراولر، نادان آنالر، جاهل مربي و مربيه لردر. بو طوغروده بولاردن باشقه سبب وعله لر نى أزلهب تورورغه ده يارامى.

معصوم بالارغه سؤ اخلاق، افعال قبيحه و اعمال فاسده يرله شدر و طوغروسنده بالخاصه آصراولر ننگ حركتلى دقتكه آلنورغه تيوشلى. بولار بو طوغروده بالارغه مؤثر اليكترىقندن نغراق تاثير اجرا ايتهر.

بوری بوزالار. و آلا رغه شول معصوم ياك كرسز و قتلنده نلله نيندى قباحتم عملار اویره تهر. بالارنگك خصوصاً باي بالارنگك اخلاقلى خادام و خادمه لر طرفندن بوزولادير. شونك ايچون بالارنى آلا رغه طابشر و توگل، بلكه آلا رنگك يانده بيله بورتورگه يارامى. لکن شونى اويلا رغه كيره ككه، بايتاق نرسه لرده «بورى ده آچ قالماو. صارق ده سلامت قوتولو» مقالى بونجه حركت ايتهرگه طوغرى كيله در. بو مسئله ده ده آصراولرني بتونلاي سبروب توگوب ده؛ آلا ر فائده سنه ايكنجي بر تولى يول كورسه تلمه سه معصوم بالار ايچون فائده اولديغي حالدده آصراو قزلر شيكلي عاجزه لر ايچون ضرر بولوب توشووى ييك احتمال. شونك ايچون اول حقدده بر اينكى گنه جماله اولسون يازه يچه اوتنه آلامدق.

بزنگ موگا قدر باي بالارنگك اخلاقسز، سفیه و مسرف بولولرينه هيچ شبهه سز بالا تريه سندن ذره قدر خبرلى يوق آصراولر سبب بولديلر. باي بالارى طرفندن اول ييجاره آصراولر اوزلى ده نلله نى قدر ظلم و جبر كورديلر. آلا ر طرفندن عفتلى ده جويولدى، سعادتلرى ده بر باد ايتولدى. آصراولر شونك ايچون هيچ كم و هيچ بر مؤسسه طرفندن ياردم كورمى تورغان و هيچ بر آرقه طابشرلى يوق مظلوم بر صنفدر. علاجى ييك آور بولغان بو آورو نك توبن تيكشروب قاراغانده، باي بالارنگك اول روشده بولولرينه عموماً آصراولر اوزلى سبب بولغانلقدن بر قاراغانده آلا رنى قزغانورلق ده توگلدز. لکن آلا رنگك بالا تريه سن بلمه ولى، بلمى توروب شول مسئوليتلى غايت آور بر اشنى اوستلرينه التزام ايتولرى اوزلرندن توگل، بلكه غير اختياري ايدى. بو طوغروده عيب ايتوله چك و مسئول طوتولاچق كشيلىر بولسه اولده بالغز شول آصراولرغه بالارون طابشر و جى بايلر اوزلى بولور. اول مذكور بايلرغه آندى آصراولرني بالا تريه سنه قوشماسقه؛ قزشار ايكان آلا رنى ييك نق اوقتوب بالا تريه سندن تمام خبردار ياصاب آندن سوگفته قوشارغه تيوشلى ايدى. نه ايسه بولغان اش بولغان ايندى اوكونده كوب معنا يوقدر. دوستيگنه ايتكانده موگارغه قدر آصراولر هم باي بالارى بر برلرينگك جراحترلرينه توز سيشوب كيلديلر. مونگ هر ايكه وسندن ملت زيان ايتدى. مونگ ايچون بايلر اوزلى هيئت اجتماعيه مز، عائله تشكلاتمز و ملتزم اوزى عيلى اولسه كبره ك. بو طوغروده مونندن صوك اوشبو روشده حركت ايتهرگه ممكن بولور و ايتكانده نتيجه سي هم گوزل بولور ايندى ديب اوليم:

(۱) بايلر ياخود جمعيت خيره لرمز آندى عاجزه اولغان آصراو قزلرني اوقوتوب آلا رنى بالا تريه سنده تمام خبردار ياصارلر. منه شوندى سوگفته بالار تريه سن آلا ر قولىنه طابشرده ممكن بولور.

كورسه ته در. موگا باشقه مثاللرده كيتوررگه ييك ممكن، فقط بزگه بو فسقه بر مقاله ده شوشى قدرسى ده ييتوب تورر.

ايندى شول روشده «فنون جديده» قانونلى اثبات ايتكان بر حقيقتى بله توروب؛ يالكز آصراولرنگك بوزوق عمللرينك، قبيح فعللرينك، نچار خلقلرينك بالارغه كوچه ون دعوا ايتهرگه كم كفيلى بولا آور؛ درست ييالا، قاوجوق، صومالا و شولار شيكلي بعض بر ماده لر اليك تريقى اوتكازمير؛ اليك تريقى تاثير ايتيه آلى. شونك ايچون بالارده آصراولر ايتله غه سه لر ايتله غه سلرديب دعوا ايتهرگه ممكن. فقط آلا رغه كبره ك بولار مستثا شيلر اولوب، آدم بالاسينگ الوغسى يعنى بتون اعضا، استعداد و قابليتلىر تكميل ايتوب ييتكانى؛ خارجنده اوزى ايله تماسده اولغان بالارندن متاثر اولوب آلا ر خاقى ايله خاقلا نغاچ بارچه قوتلر. مقاومتسز، اعضالىر ياگا تكميل بولنده بولغان، خارجدن نيگنه نرسه تقديم ايتولسه ده شونى ياخشى و نچارينه قاراميجه قبول ايتوب سكدروب توررغه مستعد و قابليتلى كچكسز، معصوم بالار نيچك متاثر بولميجه قالا آسونلر؛ تكرر ايتمه منكه هيچ شبهه سز، آصراولرنگك، نادان آلا رنگك سؤ اخلاقلى بالارغه كوچه قورى طوغرافقه توشكان ياغمور شيكلي ييك تيزلك ايله سكه در. بو طوغروده ييغمبرمز (عليه السلام) حضرتلرينگ بياناتى شايان دقتدر. بتون گوزل اخلاقلرنگك تمثال مجسمى بولغان و «انما بعثت ولائم مكارم الاخلاق» ديب اخلاق تاماملر ايچون ييارلگانون ييك جلى و واضع صورته بيان ايتوب كيتكان يوك ييغمبرمزنگ سوزى اهميتدن خالى و مناسبسز اولماسه كبره ك. ييغمبرمز عليه الصلوة والسلام حضرتلىر اوتورداشلرنگك يان، تيره و ايله نه ده اولغان كشيلىرنگك تاثيرى طوغر و سنده: «مثل جابيس الصالح و السؤ كامل المسك و نافع الكير فحامل المسك اما ان يحذيك و اما ان يتناع منه و اما ان تجد منه ريحا طيبة و نافع الكير اما ان يحرق ثيابك و اما ان تجد منه ريحا خبيثة» ديمشدر. (صحيح البخارى).

ايندى رسول الله حضرتلىر شوشى روشده ياخشى اوتورداشنگك هر حالدده بره فائده سي و نچار اوتورداشنگك هر حالدده بره ضررى بارلغن عام روشده الوغسسه كچوسنه، ايرينه، خاتونته برداي بيان ايتوب كيتمش ايكان؛ كبره ك قايسى ياقغه غنه بوكسه گده بوگوب بولا طورغان و قايسى صوماققه غنه بورسكده كرتوب ييارو ييك ممكن هم خارجى تاثيرلرگه بيرلورگه حاضر بولغان ياش اوسمر بالارنگك آصراولر، نادان آلا ر، جاهل مري و مريه لر شيكلي نچار اوتورداشلردن ضرر لانمى قالولرن ظن ايتهرگه نيچك ممكن بولور؛ باخصوص بعضى بر آصراولر بالانگك آنا آناسنه آجو ايتوب «بتك آچوون طوندىن آو» قيللدىن بالارنگك اخلاقلرون

توجه قیلنوب آنک نیچک بیلورگه تیوشلکنی استفارایتمکدن عبارتدر. بز اسلام ملتى اولادبعز دن مسئله نی شول جهندن نظر قیلوب اوز فکرمزنی یازارغه مناسب کوردک. بزده ملت وملتیر، قومیت معناسنده استعمال ایتولوب، شول قومیت ایچون تعصب ایتونی آکلاو مودا بولمش. بو کونگی مدنیت دنیاسنده قربانلر شونک ایچون توگله. بزده شوگا تقلید ایتسهک بزگه ده شویله لازم اولور. لکن اسلامیت بویله می؟

بوگار «یوق!» دیب جواب بیررگه مجبورمز. چونکه اسلامیت ظهوری وقتنده قومیت تعصبی، نسب ایله تباخر بیک شائع ایدی. بونلر ایچون کوب قرلشلر بولوب، قربانلر کیته ایدی. اسلامیت شونی اساسندن بتررگه طرشدی و «ان اکرمکم عندالله اتقاکم» (سنک الله قاشنده حرمتی بولغانکتر تقوی بولغانکتر) کبی آیتلر، هم ده چیکسز حدیثلر ایله قومیت تعصبندن منع ایتدی. نبی محترم اوزینگ مخصوص بر قومغه کوندرلماوی ایله افتخار ایتدی. «وما ارسلناک الا کافة للناس»، «وما ارسلناک الا رحمة للعالمین» آیت کریمه لری بوگا شاهد بولسه کیرهک. رسول اکرم هیچ وقتنده دین ایچون ده قومیت ایچون ده محاربه قیلما دی. لکن موعظه حسنه ایله بتون انسانیت دنیاسینه فائده لی بولغان احکام الاهی نی عام لشددرغه طرشدی. بتون محاربه لری. مدافعه حالنده بولدی. بوگده «فان اعتدوا علیکم فاعتدوا علیهم بمثل ما اعتدی علیکم ولا تعمدوا واتقوا الله ان الله مع المتقین» کبی آیت کریمه لر شهادت ایتمکده در.

قومیت تعصبی معناسنده بولغان ملیت، اسلامده بولمادقدن صوگ بزگه لازم بولوب، قاله اسلامیت تریه سی ویرمکک. بوده «انسانیت» در. بو حقه قرآن کریمده احادیث نبویه کوب تعلیملر وار، جمله دن: سورة نسان ۴۰-۴۲ نجی آیت: «واعبدوا الله ولا تشرکوا به شیاً وبالوالدین احسانا و بذی القربی و الیتمی و المساکین و الحار ذی القربی و الحار الجنب و الصاحب بالجنب و ما ملکت ایمانکم ان الله لا یحب من کان محتالافخورا الذین یبخلون و یأمرون الناس بالبخل و یکتبون ما آتیهم الله من فضله و اعتدنا للکافرین عذابا مهینا (۱) آیت کریمه سی ایله عائله باشی یاکه مر بی اوزی

(۱) مضمونی: «اللهغه عبادت قیلکتر، هیچ نرسه نی آسکا تیک قیلما دینکتر حالده آتا آنا کترغه. یاقینلرغه. یتیملر و مسکینلرگه. سزگه قرابتی وار کورشلرگه قرابتی بولغان کورشلرگه، مسافرلر هم قوللر کترغه آلارنی ملککلگان کسه لره ایدگولکسکتر ایله برابر. حقیقتده الله سومی شوندی تکبر، ماقتانچق بولغان کسه لرنی آتیز صارانلق قیلورلر، هم ده آدم لرنی ده صارانلق ایله بیورلر الله آنلرغه عملدن، مالدن، عقلدن الله تعالی بیرگان نعمتلرنی یاشرلر. حقیقتده بز حاضرله دک کافرلر ایچون خوار قیلوچی عذابنی.»

(۲) اگر آندی آصراولر، نادان آنالر، جاهل مر بی و مر. یه لرنگ اوقی یازا بلورلک قدر سوادلری بولسه آلارنی بالا تریه. سندن بر آزغنه بولسه ده خبردار باصار ایچون ۳-۵ آبلق اوقو قورصلری یاخود جمعه - یکشنبه درس لری شیکلی درس کیچه لری آچوب هم آلارغه بالا تریه سندن یاخشی غنه معلومات بیلور.

(۳) جمعیت خیره لر یورطنده اوقو کیچه و کونلری یاصاب آصراولرنی ده حتی اوقی یازا بلمی تورغان بولسه بولسون بوتون خاتولرنی ده پراقتیجسکی (عملی روشده) بالا تریه ایترگه اویره. تلور و ملکه حاصل ایتدولور. بوده بر نوع یاری تورغان بر اصولدر. بزنگ ایچون الک آنسانی و کیره کایسی حاضرگه شوشی صوگنی اصولدر. بولارنی بولدر و خانملرمننگ اوز قوللرندن کیله می، یوقی؟ آسنده ایجاب بله ده سلب بله ده جواب بیرلک اقتدارم یوقدر. فقط بز ایتکان قورص و اوقو کیچه لری خانملرمن ایچون آچولا قالسه اول قورصلر ده معلمک ایتوچیلر و اوقو کیچه لر نه تریه گه عائد موضوعلر ده خطیبلک ایتوچیلر - ایجابنده عمل و تطبیق برله کورسه توب بیروچیلر ایرلرمن آراسندن شاید تابلور ایدی. مونگ ایچون خانملرمننگ ایرلر آلدینه کیولریگنه لازم بولور.

(۴) بایلر آصراولرنی اوقوتی لرایکان. اول تقدیرده آلار آصراولرنی خدمتک آغانده بالا تریه ایتور و آنی قارار ایچون آلماسقه، بلکه اوزلرینه مناسب ایکنچی بر ایش و خدمت ایچون آلورلی و اوزلرینه مناسب خدمتک قوشولری تیوشلی بولور.

اشته بزنگچه موافق بولغان یوللر شولاردن عبارتدر. معلوماتلری کیک، تجربه لری کوب، بصیرت لری تیره ن ذاتلر طاغنده اوکای و فائده لیردق، هم مطلوبه ینه ده یاقتراق یول نابارلر. و فوق کل ذی علم علم.

اوشبو «بالا تریه سنده عائله» عنوانی مقاله لرینگ بعض بر اورنلرینه بحشمزنگ تمام بولوون کوتمیچوک قایسی بر ایتدیلر هم «شورا» اداره سی اعتراض ایتدیلر، هم قای بر اورنلرون بتونلای ده رد ایتدیلر. شول مذکور حرمتلو ذوات کرامگه کیه چکده جوابمز بولور.

بتدی.

«اورنبورغ» ده کروان سرای مدرسه سی معلملرندن عبدالحمید المسلمی.

ملی تریه و ملی روح حقنده

۲۳ نومبر معتبر «شورا» مجله علمی سنده بوگله اوبازنده امام ذاکر علی اکبر امضاسیله بر رجا کورندی. ایتدینگ سوزی «شورا» صیفه لر نه «ملی تریه» حقنده یازغان مقاله لرکه

قويوب هر نرسه نى آوروپاغه تقليدده آرمى تورغان بولدى. شول مىللى تربييه حقتده يازلغان نظرى مقاله لرده جدى توگل عملى توگل شول تقليد نرسه سىدىر. بوندىن سوكره بلكه كوزمىنى آچوب، اوزمىنىگ خزينه مز بولغان قرآندىن، حديثدن تعليم آلا تورغان بولورمىز. قورى تقليدنگ قائدهسى بولغىن، آچسون طانغان صوگ آگلارمىز. ومن الله التوفيق.

شورا: بو سوز اسلام نقطه سندن اسلاملر طوراً طوراً حقلر حقتده درست. اما هر تورلى ملت بولماق روشنده برى برله قانشوب بىگان مملكتلرده بتون خلق قوميت و جنسيتدن عبارت بولغان «ملى» تربييه گه خدمت ايتوب طورغانلارنده مسلمانلر بالهكس انسانلق معنا سنده بولغان «ملى» لىكنى گنه آغه آلوب شغلله. نسلر مونىگ نتيجهسى نىدى نرسه دن عبارت بولور؟ بو اش قولگنده بولغان «ماي» نى باشقه لرنىگ ايكى مكلارينه سورتوب ده اوزك هم ميسىز هم ايكى مكلر قالو بولميدرمى؟ . . . باشقه لرغه «تقليد» مطلقاً مذموم بولمازغه كيرهك. رسول الله حضرتلرى فارس لرغه تقليد ايتوب مدينه چيئنه خندق قازىغان ايدى. موندە سوز اوزون. عقللى آدم آز سوزدن كوب معنا آور.

تربييه گه عائد انتقاد

«بالا تربييهسى»، «عائله مسئلهسى» كىك مسئلهلر حاضرگى حال مزده غايت مهم و بلكه اهم مسئلهلر مازدن عد ايدوله در، شوشندى بيوك «موضوع» لردن بحث ايدوب، «ملت» كه يول باشچىلق ايدوچى ذاتلرغه تشكر ايدرگه بورچلىمىز. . .

«بالا»، «تربييه»، «تعليم» ديگان سوزلر، كيرهك مطبوعاتده و كيرهك تللرده ذكر ايدلسون، حيات و استقبالغه توغرى كوز بلهن قاراوچى طوناش و افنديلر مازنگ كوگلر نى ياخشوقنه اشغال ايتهدر. شوشندى ياشلر ماز آلدنده «بيوك موضوع» لرده نطقلر، ليكسيه لر سويلاه، مطبوعات عالمنده كتابلر، مقالهلر نشر ايدوب بر نيچه مگ جاننگ باشينى اشغال قىلوب طور و مازنى چنلاب اويلاغانده، باشلاغان اشمزده كيك و تيره ن معلوماتلى بولوومىز لازم بولوب كيله در.

«عائله»، «تربييه»، «تعليم» كىبى بيوك اشلرده اوز ملتيمه يول باشچىلق قيله من ديگان ذاتلرنگ اوزلرينه خاص بولغان مسئلهلر حقتده تيره ن وتوبلى معلومات صاحى بولووى بلهن شاقئاي تجر به. لرده كورگان بولولر نى كوكل آرزو قىلادر. يوقسه بر نيچه كتاب مطالعهسى ايله، ٣-٤ فيلسوفنگ ايسكروب بىگان ٦-٧ آوز سوزلرى

عمل قىلوب ده بالاغه شونىگ ايله عمل قىلمقى اوگر تسه، آنا آنا شونى بيشكدن باشلاب عملى صورتده فعلى وقولى ايله بالاغه سكدوسه مىللى تربييه بيردى ديمكدر. بونىكله برابر نبى محترمىنگ «خير الناس من يرفع الناس» (١) حديثن ده شويله اوزىنگ عملى ايله كورسه تسه، هم ده بالاغه سوز ايله آگلانسه، ايك صوگ اصولده هم ده ايك نلىكى اصولده مىللى تربييه بيردى ديمكدر. يوقسه مىللى تربييه بيردم ديب خانه گه بر هيچ نرسه دن خبرى يوق تاتار قزى آلو ايله ياكه يوقاريدىغى آيتده ذكر قىلغان صفتلرى بولغان تاتار معلمى آلو ايله مىللى تربييه بيردم ديسهك بيگوك خطا ايتمش اولورمىز.

اسلاميت انسانيت در. مليت اسلاميت تربييهسى شودر. البته اوزكده شو تربييه اولو ايله برابر بالاغه تلقين ايدلورسه بتون خيرالده ايتلدى ديمكدر. بوندى بالاىنگ اوز قومينه ده محبتى، قائدهسى بولور. چونكه اوز قومى آنىگ ياقىنى در. يوقاريدى بولغان صفتلر عائله باشلغنده مرييه ده بولماسه، بالاغه مىللى تربييه بيرو، بالاىگ آلووى مشكلدر. بولمغانده شويله تربييه لر محيطنده بولندرمق ده كوزول.

تربييه نىگ اخلاقنه تاثيرى بارى يوقى؟ مسئلهسى تربييه عالملى آراسنده اختلافلى مسئله. شويله اولسه ده تعديل ايتو قدر بسنده بر قدر متفق كىبى كورنه لر. فطرتده تربييه لى بولسه يك كوزل. عرب شاعرلردن برسى ديمش: «اذا الطفل لم يخلق سعيداً من الازل فخاب مرييه و خاب المؤمن». «فوسى الذى ربا جبريل كافر وموسى الذى ربا فرعون مرسل» كانه اسمى موسى بولغان سامرينى جبريل تربييه قىلمش ايكان ديلر.

حاصل كلام سوزدن بيگرهك تربييه فعلده و اشده كيرهك. اوزن تربييه قيله آماغان كسه نىگ باشقه لرنى تربييه قىلووى مشكل بولور.

اسلام دينى، اسلام اخلاقى فطرى بولونه: «فطرة الله التى فطر الناس عليها لا تبدل لخلق الله ذلك الدين القيم ولكن اكثر الناس لا يعلمون» آيت كريمهسى. هم ده «كل مولود يولد على الفطرة» حديثى دلالت ايت، بو حديثده تربييه تاثيرن آنا آناغه غنه نسبت قىلغان. يوقاريدىغى آنا آنا مرييه اوزى، البته تعليم اخلاق اسلاميت اخلاق انسانيه ايله متصف بولسه بز آگلادىمىز مىللى روح، مىللى تربييه ايله بالاده تربييه لىگان بولور سوزينه دليل بولسه كيرهك. چونكه آنا آنا محيطندن بالاغه ياقن محييط يوق. بونىگ البته تاثيرى اوله چق. بزده: «اوياسنده نى بولسه اوچقائنده شول بولور» مألنده بر مثل بار. بز ايندى شو قرآن تعليمن (١) خيرلى آدم، آدملرگه قائدهلى كشيدير.

آرقاسنده غنه موندن صوڭ يول باشچيلىق ايتووى مكن بولماياچاغى آڭلاندى ايندى . ملتزنگ متخصص (Специалистъ) لرغه احتياجي فوق العاده زور. «ملت» اوزنگ بو احتياجينى تيزلهب اوتهمه سده . آقرنلاب بولسه ده زمان اوتيه چهك .

بايتاقدن بيرلى عبد الحميد افندينگ «بالا تريه سنده عائله» اسملى مقاله لرني «شورا» ده اوقوب كيله مز . حميد افندي ، بالا تريه سنده متخصصى ايكانلگى آيرم آچق معلوم بولماسه ده بالا تريه سنده تجربه سى زور بولماغانلغيني آڭلاو قيون توگل . حميد افندي ، «شورا» هم ده اوقوچيلر طرفندن بر نيچه مرتبه لر تبيه گه اوچرادى . بز اوزم زده حميد افندينگ سوزلرى آراسنده بايتاقنه غريب و اوزلرى ايله عمليات مكن بولماغان سوزلرني اوقوب اوتنگ . حاضرده ده اوقوب طورماقده مز .

بالا تريه سى حقنده يازاچق محترم ذاتلردن خلقغه كورساته چهك يوللرني توبانده گى پلان بويچه كورسه تسونلر ايدى ديب رجا ايدر ايدم . بو پلان ياڭا بولماسه ده مشهور بر پلان بولغانلقدن شبهه يوق فائده ايدر :

۱) بالانگ ۸ ياشينه قدر بولغان آنا قولنده غى دورى .
۲) ۸ ياشدن صوڭ ۱۵-۱۶ ياشلر نه قدر هم آنا (عموما عائله) هم ده مكتب دورى .

۳) مستقل ياشه و ايله ايده شلر دورى .
مونه شوشى اوچ دورنگ هر قابوسينه بره ر تورلى تريه ننگ بارلغى يول باشچيلر مزننگ خاطرلردن چقماسقه تيوش .

بالانگ تريه سيني اوچ دورگه بولگاندن صوڭ ده ، ايندى اش بئدى ديورگه يارامى . تريه حقنده بولغان قاعده و مصالحلرني بيان قيلماسدن ننگ «ملت» ننگ معيشتيني ده اوشبو روشده اوچكه بوله رگه توغرى كيله : ۱) زور بايلر طورمشى ؛ ۲) اورتاچه بايلر طورمشى ؛ ۳) يارايلىر طورمشى .

«تريه» بايلقغه ، يارايلىقغه قاراب تورليچه بولورغه مكن . شونك ايچون ده ، باي بالالرينگ تريه سنده بولغان قاعده و حكملرني يارلى آدملرنگ بالالرى تريه سنده اجرا قيلو مكن توگل . «خدمت - كوچ و قوت نسبتده گنه بولا» ديگان قاعده بويچه غنه هر بر اشنى اشله مك ، عقللى اشچيلرنگ ايگ بيوك وظيفه لرى ديب بله م . «بالا تريه سنده عائله» مقاله لرنگ بره مينه انتقاد يازو تيوش بولسه ده بردن اوزونغه كته چهك وايكنجيدن بو مقاله لر معين بر يول بله ن يازلماغان . شونك ايچون ده بز بو اورنده ۲ نچى عدد «شورا» ده غى مقاله گه قاراب بر نيچه سوز ايشمه كچى بولامز . بو عددده : آصراولر ، جاهل مربي و مريه لر ، نادان آنالر قولنه بالالرينگ تريه سيني تابش ررغه ياراماغانلغى شوشى

سييلر ايچون «مطلق ضررلى» ايدوكى كورساتله در : ۱) بالانگ احوال روحيه سندن بي خبر بولغانلقلرى ايچون ، بالانگ تله كلرني اوتى آلميلر ده بالا يغلى ، يغلاو آرقاسنده اوزينك بتون محيطندن نفرت قيله ؛ يعنى : دشمن بولا . ۲) بالانگ هر بر فعل و حر كترلر نه نظارت قيلوب تله گانچه ضرر و زيان قيلورغه ايرك بيرماولرى . قسقه سى : بالانگ تزگنن اوز باشينه چرناپ (اوراب) تماما اوز اختيارينه قويماولر يدر .

حميد افندي بو فكري ، منبع العلوم والفضون بولغان آوروپاده ، يوزلر ونگلر ايله توگل ، بلنكه ميليونلر ايله (كوب توگلمى ايكان؟) سانالغان متخصص عالملردن اوزلرن تانتقان بيوك درجه لى و بلند مرتبه لى فيلسوفلرنگ يوللردن آلوب كيلوب «شورا» صحيفه لر نه قويغان .

بوندن نيچه عصرلر ننگ اوتوب كيتكان (ولو فيلسوف ده بولسونلر) كشيرنگ سوزلرى ، فكرلرى ايله عمل قيلو . آلارنگ سوزلرني هيچ بر محاكمه سز ، تيكشرمى ، نيتى طوبتورى قبول قيلو انسانيت شائينه لايق بر صفت ايمه س . فيلسوف سوزى «الله» سوزى توگل . حيات و معيشت يوللرى ، يغمبر سوزى بله ن چيكله نمه گانده فيلسوف سوزى و فكري بله ن ده چيكله نه آلماس . بز اوزمزننگ «دين» مز و «حيات» مزده زور رول اوينانان مجتهدلر مزننگ ، فيلسوفلر مزننگ فكر و اجتهادلر نده بايتاقنه خطالوق بار ديمز ده ، آروپاننگ عادى و حتى يولدن سابقان فيلسوفلرني ده كوكلرگه كوتاره مز؟ شولارنگ فكرلر نه قاراب «جان» آتامز . «تقليد» دن ، «تقليد» كه كوچونى «ترقى» ديوكمى ؟ . . .

فلان فيلسوف بولاى ، فلان فيلسوف تگيله ي ايتكان ديب ، فيلسوف فكرلرينگ «آرى ياغى يار ايكان» ديب «توراتاش» بولوب كيتارگه گنه اش قالدى .

حميد افندي «بالا تريه سنده آصراولر ، نادان آنالر ، جاهل مربي و مريه لر نتيجه اعتبارى برله بر» دى . آنالرنى ، آصراولر ايله مريه لر آراسنده بوتاشدروب يورتونگ معناسينه بز توشونه آلميز . نيندى گنه بالا بولسه ده اوز آناسيني هيچ بر تورلى مريه گه آلماشماس . شولا يوق هيچ بر آنا يوق ، كه اوز بالاسنى آصراودن آرتق تريه قيلماسون . بوگا قارشى كياو سوز آڭلاماو آرقاسنده غنه بولورغه مكن . هر حالده بالاغه ، آنا شفقتى ، مريه و آصراو شفقتدن مگ مرتبه يوغارى و على بولغانلقدن بالا تريه سنده ده شوندى تفاوت كوررمز . ينه يابانچى آصراولرني «بالا تريه سنده عائله» . اچنده صاناب ، صاتاشدروب ، موضوعدن چقماغانده ، قسقه بولووى ايله برگه تهملر ده بولور ايدى .

ایچونده یاشدن اوق بالارمزننی صوققهده اسییگهده. آچلقغهده طوقلقغهده، آلورغهده بیرگهده، کوله رگهده یلارغهده؛ قسقه سی: دینانگ هر بر آچی وتوچیلرینه چدی طورغان ایتوب اوسدروومز تیوش. اولگی عمرنده ایرکنک اچنده اوسوب، صوگره تارلقغه توشکان بای بتجهلرننگ حاللرینی ییک آیانچ وقزغانچ حالده کورده مزیت. شوندی بای بتجهلرننگ آرامزده آراغوننی تله سهک، بالانگ هر بر ایسته کلرینی بولدروب تریه قیلو، تریه ننگ یاخشی نوعسی شوشی تریه دیب ایتورگه یول قالماسه کیرهک.

آدم طوره شینی بوزوق قیلغانده، توزوک قیلغانده محبطی ننگ تأثیری دیسهک کوب یاغشمامز. شونگ ایچونده بالامنی قسمیم دیب کم بولسهده شونلر آراسنده یورتو گوزل تریه دن صانالماسه کیرهک. زور آدملرننگ بوزوقلری کوب بولغان کبی چکنه بالارننگده بوزوقلری آز توگل. بز اوزمز، بالانگ اوزی کبک یولداشدر بلن اویناونه نه قدر کیگ یول بیرسهکده، اوزندن توبه - بوزوقلر بلن اویناونه - آرالاشوب یوروینه صوقاق قدرده یول بیرو طرفنده توگلمز. بالارغه طبیعت طرفندن بیرلگان جزا بیک قظرشی بولغانلقدن صنعتکه احتیاجی بار دیمز. مثلا: اچوگه صابشقان آدم طبیعت طرفندن نه قدر جزائر کورسهده اچووندن طوقتالا آلمی. بونی کوزلرمز بلن کورگان کبی قولالرمز بلن ایشتکانمزده. اما شوشندی اچوچیلر حقنده پادشاه حضرتلری ننگ: «اچیکلک بتسون!» دیگان یوک مانیفستی، اچوچیلرگه طبیعت طرفندن یاغموور کبی یاوبوب طورغان جزالردن نیچه مرتبه لر آرتق و یوغاری بولوب چقدی. شولایوق نیچه یوزمکلر ایله آیقلقغه اونده طارالغان کتابلرنک فائده و تأثیرلری، نیچه مکلر ایله صانالغان «آیقلق جمعیتلری» ننگ خدمتلری نلگی ایکی سوزدن عبارت بولغان «فرمان هامایون» ننگ آلدنده. نول درجه سنده گنه صانالورلق بولوب قالدیلر.

اورنلی بولغانده صنعی جزالرنک اجرا قیلنوی تریه ننگ کوزل باریشینه اصلا ضروری یوق. اسلام دیننده بولغان «قصاص» و «دیت» لرنک کوکدن بیرگه اینوب آدملرنی شونلر ایله عمل قیلورغه ییورولرده برهه مصلحت باردی بیت... حاضرگی زماغزده صودلر، ویکسللر، تورمه لر، کورهک جزالری و ما اشبه لر برده فائده سزغه توزلمه گانلردر بیت. بونلرنک همه سی صنعی جزالر بولا طورغاندر بیت! ..

قسقه چه غنه ایتکانده بالارغه و عموما انسانلرغه طبیعت جزاسی غنه کفایه قیلمی. صنعی جزالرده کیرهک. جناب ارحم الراحمین حضرتلری ده اوزینک امرلرینه قارشیلق قیلغانلرغه «جهنم» یورطی حاضر قیله چق توگلمی؟ .. علی جان تیرشقاوی.

حمید افدینک یوگنده: «نادان آنالر، بالانگ احوال روحیه سندن بتونله ی محروملر» دیگان بر تویونچک کورده مز. شبهه یوق بو تویونچک نیندی بولسه بر فیلسوف فکریندر. لکن هر کم اوز اوزینه فیلسوف بولورغه ممکن. اساس اعتباری بلن بو فکرگه قوشولورغه یاری، اما تماما قوشولا آلمیمز. شونک ایچونده بوندی فیلسوفلرننگ شرنندن یراق طورامز. چونکه باشنده «عقل» ی بار بولغان هر بر جان اییه سینک (خصوصا آنالرننگ جان کیسه کلری، یورده پارملری بولغان بالاری حقنده) «بتونله ی» احوال روحدن «محروملر» دیب کیسوب آیه آلمیمز.

حمید افندی ننگ کورساتکان برنچی ماده سی حقنده شونی غنه دیه مزکه: آنالر کیرهک نادان و کیرهک اوقوغان بولسونلر، هر آنا اوز بالاسینی اوزی قارارغه - تریه قیلورغه تیوش. چونکه بالاغه اوز آناسندنده آرتق و یاقن بولغان «جان» اییه سن، بو دیناده تابو ممکن توگل. ایندی بالانگ آناسی بولمی ایکان البته یاخشی قاراوچی غه - تابشدرغه تیوش. اوکغان قاراوچی تابلمی ایکان اول وقت چولاق (نادان) قاراوچیلرغه نوبت توشه در. بو تقدیرده بار کیچیلکلرنی نلگی چولاق قاراوچیلرغه غنه طاشلارغه یارامی. چونکه نادان «ملت» ننگ آنالری نادان بولغانج بالاسی و بالا قاراوچیسو نادان بولمی نیندی بولسون... تاسمه اعتراف ایده مزکه آنالرمز نادان، لکن شول نادانقلری بلن وقتلری بتکانچی اوز خدمتلرنده قالدیرق. یعنی بالالرنی اوزلری تریه قیلسونلر. اگرده آنالرمز نادان دیب بالا تریه سندن طیساق، بالارمزننی کملر تریه قیلور؟ بالارننگ احوال روحیه سینه توشونه طورغان ساشلارده، ماشالردن تریه قیلدریمعی؟ ..

حمید افدینک ۳ نچی ماده سی حقنده آیه طورغان سوزمز مناو:

بالارننی اوینندن عموما هر توری فائده لی حرکتلردن طیو ضروری ایدوکن بله مز. طیمماو فائده لی دیمز. شونک ایله برگه هر بر فائده لی اشتنگ ضروری ده بولمی قالمی دیورگه توغری کله در. شونک ایچونده بالا تریه سنده اورتا یولنی اختیار قیلو آرتق بولسه کیرهک. مثلا: بالانگ هر بر صورغان نرسه سینی بیره بارسق یاخود هیچ بر حرکتینه قارشی کیلمه سهک. بر وقت ایسته گی ننگ اوز تله گانیچه بولماسه اوزن اوزی بله مس درجه گه بیتکانچی آچولانویونده شبهه یوق. شوندن صوگ بالانگ کوکلنده بر اوج آلوقوه سی اورناشوب قالددر. بوندی بالار زور اوسکچده جزئی گنه بر ایسته کلری ننگ وجودکه چغا آماغانلری ایچونده اوز اوزلرنی هلاکت چوقرینه تاشلارچی بولالر. دنیا بیت آنا کبی شفقتلی توگل. کوب وقتده آدمنگ ایسته کلرینی بیرمی. شونک

برینگ اوز طوغرولرندہ رقم برله کورساتولگان .

♦♦

تاتاریمہ قرآنہ تفسیری . ۳۰ نجی و ۴۰ نجی کیسہ کلر . ناشر
و محرری محمد کامل المطیعی تحفۃ اللین . «اورالسکی» شہرندہ .
ہر بر جزئہ نیک حق پوجتہسی برله برلکدہ ۱۸ تیندن .

♦♦

التحفۃ المرضیۃ فی الامالیۃ النبویۃ . «الجامع الصغیر»
کتابندن چوبلہ نوب آلتغان حدیثلردن عبارت بر اثر . منتخبی
مدرسہ محمدیہ معلملردن عبداللہ الکریمی . رشدی صنفلرغہ
اوقوتور ایچون ترتیب قیلنغان . حق ۲۰ تین .

♦♦

تذکرہ . «قشقار» داملا اسماعیل حضرتتنگ ترجمہ
حالی حقندہ یازلغان بر اثردر . مؤلفی قازان اویازی «منکار»
آولندہ امام شاہ احمد ملا محمدی اوغلی و ناشری دہ اسماعیل
اوتامیشوف .

♦♦

الربیع والادب . (۲۰ نجی سان) . مندرجہسی اوشبونلردر:
تفسیر . حدیث . مولد شریف نبوی . مولد المرچانی . علم گہ ترغیب .
آچی حقیقتلر و غیرلر .

♦♦

سویم بیکہ . (۷۰ نجی سان) . موندہ اوشبو مہم مقالہلر بار:
زہرہ خانم طوغرولسندہ . «سویم بیکہ» اسملی کتابنی اتقاد .
آدم بالاسی کومش بولسہ . علمی برله آلتوندر . بالا تریہہسی
حقندہ . بالا اوینچقلری .

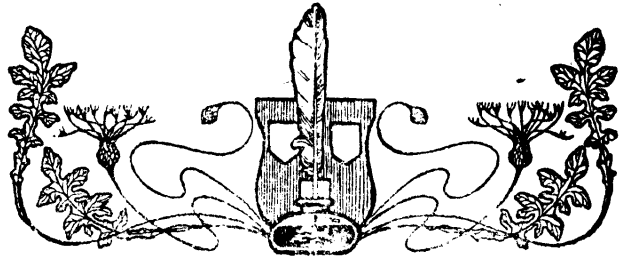
♦♦

لطفی و آنک دیوانی . چغتای شاعری بولغان لطفی ہم دہ
آنک دیوانی حقندہ تفتیش یاساودن عبارت بر اثردر . مؤلفی
احمد زکی ولیدی بولوب قازاندہ «امید» مطبعہسندہ باصلمشدر .

♦♦

لابیرارہ . «ملت» طرفندن باصدرلغان اوشبو دیواری
کالیندار یاخشی کاغد برله اشلہ نگان . رسمی ہم خرستیان بایراملری
قرل و مسلمان بایراملری یاشل بویاولر برله کورساتلگاندر .

(قازاندہ چیقا طورغان «آق یول» ژورنالی کورلمادی ،
بلکہ یولده ضایع بولغاندر) .

مطبوع اثرلر و ژورناللر

اوشبو یانی ۲ نجی «شورا» طارالغاندن صوگ ادارہ گہ اوشبو
اثرلر و ژورناللر کیلدی :

♦♦

آبغاب . (۲۰ نجی نومیر) . اہمیتلی مقالہ لری اوشبونلر:
مرچانی نیک ترجمہ حالی . اون تورت توغز بولاما؟ .

♦♦

آبیمہ . (۸۰ نجی عدد) اہمیتلی مقالہ لری اوشبونلر: قرآن
کریم تاریخی گہ بر نظر . بیشوکلرمز میہ مزنی اویاتور . علوم
و معارف . بخارانگ وقف مدرسہ لری . حقسز ہجوم مقالہسی
حقندہ . ہوا . اقدامات اصلاح کارانہ حکومت بخارا (فارسیچہ) .

♦♦

الاصدح . (تاشکند شہرندہ یا گہ چیقارغہ باشلاغان یا گہ
مجاہ نیک ۲۰ نجی عددی) . مندرجہسی اوشبونلردن عبارت: دین
و دنیا نیک بر برینہ تعلق . محمد علیہ السلامک سیری . قرآن کریم
نہدر؟ . بلیہ گہ چارہ چویلیک . دنیا و آخرتنگ سعادتی .

♦♦

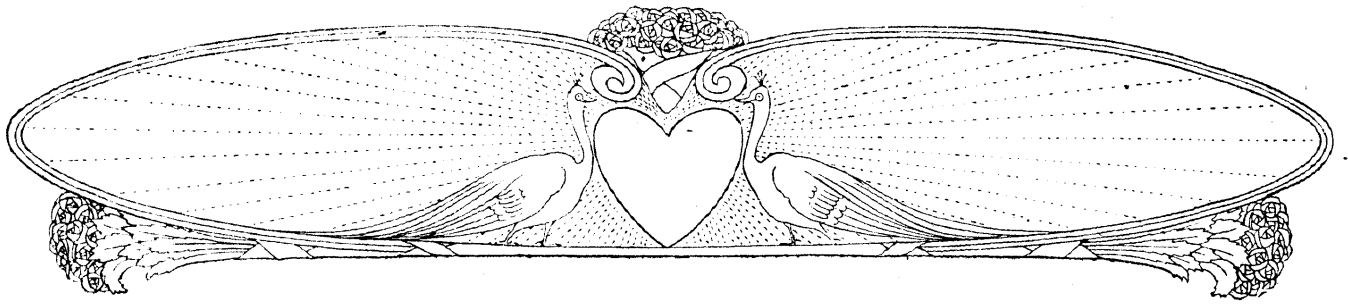
اماملرغہ بولباشی . اماملر ایچون کبرہ کلی مسئلہلر جیولغان
بر کتابدر . مندرجہسینگ اہمیتلی بولغان مادہ لری اوشبونلر:
میتریقہ دقتلری یازو و میتریقہ دن اصرافقہلر بیرو ، قازان عالملری
طرفندن امتحان روشی حقندہ توزولگان پروگرام لایحہسی
و باشقلر . مؤلف و ناشری اسماعیل عابدی . بہاسی ۲۰ تین .

♦♦

آملاناغ . حکایت و شعرلر مجموعہسی بولوب «آک»
ژورنالی ادارہسندن «آک» مشتریلرینہ ہدیہ ایتلوب طارالدی (آک)
ژورنالی اوزی دہ کیلگان ایدی . حاضرگنہ کوز آلدندہ بولماغان
سببندن مندرجہسی یازلمی قالدی) .

♦♦

اسامی کتب . نا کو شہرندہ برادران اوروجوف کتبخانہ
سینگ ۱۳۳۳ - ۱۹۱۵ نجی سنہسی ایچون چیقارغان «اسامی
کتب» ی در . موندہ مہم اثرلر نیک اسملری بار . حقلری ، ہر

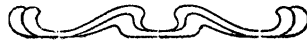
اشعار

ياشل تاياقچه

طويدردى لا آي شول عقل ديگان مفرور قوت يوققه جوده توب
 كيكاش بيرگان بولا، بر توقطامى، ماطاشقالى اشنى توزه توب.
 اوخشاماغان آگا، قاي وقتلر مينم آزماز جرلاب شگشوووم
 طارسندرغان آني مينم، نيك در، بازمشمنى، تيرگه، اورشووم.
 اوز تله گم برله طابلاغانا، صانكه، مينم بخت مخوسم
 «ييتك كيك قارا كوز يه شك» دى، ميگا عقل قلى بر دووم.
 كم كه طانصق بوندى قارا طاقطا، گورديسگمى نه لاله ايل ايچن
 طاشلا، نلمه، شونى قارشوغه، دى، كيت، قارالما حق نك آق كوچن.
 باقچه لرده ماطور چه چكك ل كوب، باصده صايرا، بلسه ك، برسنه
 ايشتدرمه يوقسه زارگنى، دى، فرشته لر نه رنى، خورسنا.
 كيشمى بو سيگا، آگلا آني، بالالرچه قورچاق سويولر
 رومانده غي ايرگه تقليد ايتوب كولكي اول، دى، يانو، كويولر.
 - ييت صزقلاريمه بر قاراده، اويال آگا اوكت او قورغه
 قابقان ايكه ن كينه توشيمه اوت: حمل ايمه كوزم صوقورغه.
 دوستك برله ن برگه تيگر باصقان، منبرگده توگل آياغك
 فايده سزدر آگا بو اورنده قولكده غي يه شل طاباغك.
 صالحان ايكه ن مينى غرور اوققه، يالقن اچك ن ايكه ن قانمنى
 «يانه» ديوب اوكت ني اول، طاش ديسگمى نه لاله جانمنى.
 عالي جناب بولسه ك كوگه رچن ده ي صو كيتر سين دوست قه بر يوطم
 كيكاش برله ن، يوقسه، سونميه چك، اچكه توشكان مينم بو اوطم.
 كوكره گيگه طامغان كوز يه شمغى، يازغى طاجى ديوب اويلا ما
 ياز كونلرم ايندى كوبدن اوزغان، ساده لگم برله ن اويناما.
 اول چاقلرم مينم طنچ اوندى، شاولاميچه آقدى قار صوره
 بايطاق داوولرني اوزغاردم مين، بلنمه دى يوره ك يارسووم.
 آريستلك كه رغبت ايمه دم هينچ، سويوكليدى ميگا اوز اشم
 خورسنامسه ك قارا نه يله نوب، بر، مجهول توگل سيگا اوزشم.
 مامق مندر ايدى، مينمچه، باشقه دالالرني باصقان قار طاوى
 طنچقنه يولداش، سرده ش ايدى اورمانده غي جه ناكلر جاوى.

محبوبه لر مويئصاسي ایدی مینم ایچون عادی سوس آوم
 صلواتم کوپری ایدی میگا یلمده گی قزل یلباوم .
 اوچراسام مین یولده باقچلرغه کرمی اوته ایدم یراقدن
 آیرمی ده ایدم هلال لرنی بیرده یاتقان عادی اوراقدن .
 ته نم قوروب بته چ قابدی بو اوت ، سونمه چک ، آه ، اول مه نگگی گه
 جانم برله ن برگه یرنی طاشلاب قاتاشاچق در اول ته گریگه .
 کوز تویمه قونغان قارا هلال آبی توگل واتق تختم ننگ
 یر توبندن چغوب یوزگه قونغان شهوله سی اول قارا بختم ننگ .
 حبرائیل اول دیوب او یلاماغز ، جن عزرائیل مینم الهامچیم
 قهرم طوفراغندن صغوب یاصیم ، شوگر قارا مینم یه ش طامچیم .
 آقنی کورمی سینگ کوزلرک ، دی ، اوزی کوزگه طوفراق صالیدی ده
 حیاتسز دیب میندن کولگان بولا حیاتمنی طارطوب آلدی ده .
 کوزلگکنی سالده بر قارا سین ، چاچلریمه قونغان چالیمه
 دیسبی چوغم توگل ، کولمه آندن ، مرسمت ایت مینم حالیمه .
 محبوبه دن بوله ک ، آق ییلر اول کفنمه بوزلر طوقورغه
 باش اوچمدن کیممی صوگ نقرتی ، جنازه منی کوته او قورغه .

علی راهب .

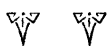
اوزی ایچون یاشا وچیلرگه :

منه شول مسالکک ، یولک ایله سین ده آدممیسن ؟
 عمر ایتوب شوشی تورموش ایله نیچک اویالمیسن ؟
 عمر ایماز ، سینگ کونگ ؛ ایماز راحت ، سینگ کیفک
 خداینک یاخشی قلاری ایچنده ، سینده صانمیسن ؟
 سیگا دوستم ! نصیحت شول : توزات زنه ار اوزگنی سین ،
 بتر شخصی دیگانکنی ؛ آلوب کوبلک لوزونگی سین
 سینگ یک تیز . کشی بولوب کشیگه یتمه سه ؛ فائده ک
 بتر تیزره ک ضررلرک ؛ قولکنی طی . سوزگنی ، سین .
 عبدالحجیر عبدالله یف . کرکی (بخارا خانلقنده) .

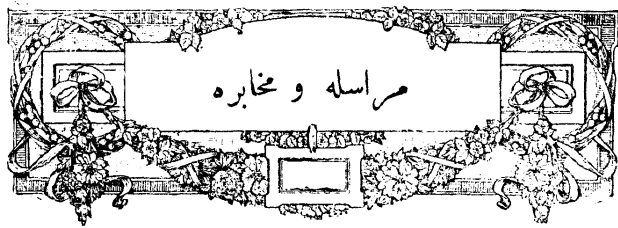

یانغین

بربرین سه ومگله ارباب تمدن بستمون
 اولدیلر دنیاد کی انسانلرک اگ شانلیسی
 ییز دخی شخصی غرضله درالعرفان یقادیروب
 عالم انس ایچره آدلانندیق معارف قانلیسی
 ع . مذهب .

چیتن طورمش بو دنیاده ؛ حقیقتنی یاشرماسه ک !
 طبیعتکنی اوزگار توب ؛ بویاولانوب کورنمه سه ک ،
 جبر ، ظلم ، کشی آلداو ؛ کشی حقیقه قول صوزو
 عمر ایتمک یولی آلاز : هم ؛ اوز سوزگده تورماسا ک
 فقیرلرنی اتوب کیتسه ک ؛ کسه لیلرگه باش بوکسا ک
 آلازنی آچولی ایتکان ، کشینی برگه لهب سوکسه ک
 آلاز آرتنده ، قول باغلاب ، آلازنی ازلری ایله
 آلاز کیفینه ؛ وجدانسزلانوب ، ناموسلرک توکسه ک
 مونه شولای یوری طورغاچ ، اوزک بر ؛ باغورا بولسا ک
 جیون نادان ، جیون اترلر ایچنده بر اسم آلسا ک
 بلوب توروب نچارلقلر ، اوصالقلر یولی ایله
 جیره نمی هم ناموسلانمی ، شوشی یولکده ؛ نق بارسا ک
 حمیت ، ملیت ، شفقت ، اعانت هم مروتکه
 بتون قابلاب ؛ یوغانورغه توتونغان بر طومان بولسا ک
 خلق آچدن جوده گانده ، سینگ یوزک ؛ کولوب تورسه
 فقط سین اوزیگه طنچ بولوب عمرک اوتوب تورسه

اشلرینی ممکن قدر بیگلشدردرگه و بو طوغوروده قز برله بگتسک اراده نرینی ممکن قدر آله طوتارغه کیرهک . (۴) قزلرنی اوقوتورغه، دینی اشلری برله برلکده دنیاوی حاللردن ده خیرلی ایثارگه تیوشلی . هر بر سوزگه اشانوب طورماسونلر، یاخشی برله یامانی محاکمه ایته بلسونلر . اوز بالالرنی، علم روح قاعده لری برله تریه قیلورغه کوچاری بیتارک بولسون ! . مونلردن باشقه چاره لرده کوب و آلرنی کورساتوچیلرده کوب بولور . اڭ باشلاب هندستانده و آندن صوڭ مصرده ظاهر بولغان «حجاب» مسئله سی شوشی خسته لک ایچون بر چاره بولمازمی ؟ دیب عرض ایتولگان نرسه ایدی . لکن قارشیده بولغان سوزنگ تمام بولوونی کوتمازگه وشوندی حرکتلرنگ عله و سیلرینی تیکشره چک اورنده . مطلقا فرصدن استفاده ایتوب مسئله چیقارغه عادتله نگان مسلمان روحانیلری شوشی حقه آشغوب نزاع چیقاردیلر، مسئله نی یاخشی تفتیش ایتما دیلر، ضررلری برله فائده لرینی اعتبار برله اولجاب قارامادیلر، اوچراغان بر ابن عابدین و طوغوری کیلگان بر روح الیمان کتابلرینی کوتاروب میدانغه سیکروب چیقیدیلر . «دلیل المقلد قول المجتهد» دیگان سوزنی کوکن کیلگان وحی اورنده کوره طورغان کشیلرنگ یک کوبلری، قرآن آیتلری ورسول الله حدیثلری برله استدلال قیلورغه کرشوب هر بری زفر و حسن بن زیاد بولیدیلر . بزنگ «بیان الحق» مزده آیت و حدیث برله طولی بولغان بر رساله نشر ایتدی ، ایندی باشقه لرغه نی فالادره ؟ اگرده بعض بر «قویرق صوده بالق اولوچیلر» استئنا قیلنسه بو مسئله برله مشغول بولوچیلرنگ قصدلری درست بولوب «اخف الضررین» نی تعیین ایتو وشونی عملگه قویودن عبارت ایدی . بتون تن گه سرایت قیلو خونی بولغانده دوقتورلر بارماقلرنی، قول و آیاقلرنی کیسوب آللر ؛ بتون مملکت خراب بولاچینی سیزسه لر حکومتلر اوزلرینک بر آز مملکتلرینی قربان ایتوب بولسه ده دشمنلری برله کیلوشه لر . ققیهلرنگ : «عام ضررنی بیارو ایچون خاص ضررنی یوکلرگه تیوش» دیولرینک معناسی ده اوشبودر . شوننگ ایچون مذکور مسئله حقه نزاع قیلشو موسمسز و بر و برینی حقارت قیلشو مناسبستز بولدی . بولای ایته سی اورنده باش غه باش قویوب مسئله نی تیکشررگه خسته لکنی بترر ایچون چاره لر ازله شورگه تیوشلی ایدی . هر بر کشینگ سوزینی کیری گه حمل قیلو و مخالفلرنگ هر بر فکرلرینه دین یمر و معناسی یرو عقلسز نقدر .

هر کون دیرلک دینلرندن بر رکن سوتولوب طورغان وقتده هر مملکتده گی مسلمانلرنگ روحانیلری مندوب و مستجبلردن، افضل اولی لردن بحث ایتلر . اوستلرینه آلباستی روشنده آنلاب

تاشکند . بزنگ مسلمانار خصوصاً اشچی خلقلر، صنعت و هنر اهلری، سوداگرلر آراسنده مارجه برله طورو عادت ییک شایع بولوب بارادر . مونلرنگ بعضیلری اسلام عرفنجه نکاح اجرا ایتوب طورسه لرده کوبرهک قسمی آندی نرسه برله تکلفه نمی شول حالچه کون اوزدرا پیره لر . هر حالده ایکی آراده حاصل بولغان بالار، یری زاقونلرغه کوره آنا (مارجه) غه تابع بوللر . شوشی عادت شهرلرده و روس اوللرنده غنه بولسه ده کوندن کون شایع بولو و عادت که کرو سیندن کیله چکده بتونلای عمومی بر اش بولوب کیتو احتمالی بار . بو اشنگ نتیجه سی بزنگ قوممزا ایچون فائده لی بولورغه ممکنمی ؟ فائده سز بولسه مونک اوکئی آلور ایچون یاخشی برر چاره بارمی ؟ شوشی حقه شوراده بر نرسه یازسه ایدی . ش ع .

شورا : بو حال روسیه مسلمانلری آراسنده غنه توگل بلکه باشقه مملکتلر دده بولغانغی معلوم . بر وقتلرده المؤید، اللواء جریده لری الجزایر عربلرینک فرانسوز قزلری آلوری حتی فرانسوزلق برله جنسله نولری (تمثل) ایتولری حقه اوزون بمختر ایتدیلر . مصر عربلرینک ایتالیان قزلری و تورکیاده گی مسلمانلرنگ ارمن، بلغار و باشقه فرنگ قزلری برله عائله تشکیل ایتولری سیرک بولا طورغان واقعه لردن توگل . لکن بو اشلرنگ نتیجه سی تورلی اورنده تورلی روشچه بولورغه ممکن . بو حال ، بزنگ اجتماعی خسته لکمزدن صانالورغه تیوشلی . بدن خسته لکلرینک هر بری حقه متخصص دوقتورلر و مناسب دوالر بولغان شیکلی اجتماعی خسته لکلرنگ ده دوقتورلری اجتماعی عالمر و اجتماعی دوالر بولور . اوشبوگا کوره : (۱) مسلمان خاتون قزلری اولگی درویشلکدن و وحشیلکدن چیقوب عقللری ، آڭ و فکرلری برله اوزلرینک ایرلرینه تیگده ش بولورغه یعنی آزر اق تریرهک ، او باوراق و اوز حقیقی اوزی بلوب روحی حاللرنی کوزلری اوکنده راق طوتارغه تیوشلی . (۲) اوغللری کسب ایچون دیب چیت یرلرگه کیتکان وقته آنا و آنار، اوزلرینه خدمت ایثار ایچون دیب کیلو . نلرینی اوغللرندن آلوب قالمازغه تیوشلی . باشقه بر مانع بولماغانده کیلنلر اوغللری برله برگه یورسونلر و دنیا نک آجیبینی توجیبینی برگه تاتیسونلر . (۳) طوی مصرفلرینی بتونلای بتررگه و نکاح

محترم «شورا» طرفدن موگا شافی جواب بیرلدی . ایندی، احمد أفندی ننگ اوزندن یز مونی اوتنور ایدک : بو، طبیعی بولغان «لاشو» بیک قورقنچلی منی ؟ قورقنچلی بولسه نه جهندن؟ قازان تلی ننگ قازاق آراسنده هیچ بر تارالماوی، تامر جهیه آلمانوی نه جهندن بیک اوکنچلی ؟ سز ملت و ملیت نی نیچک تانیسز؟ سزنگچه قایسی اول یایسه قای شهر کشی لری گنه اوز ملتیزدن سانالادر؟

شول سؤالارگه، لطفًا، بر جواب یازسه گز بز اوقوجی لرنی نمون ایتهر ایدگزر. کوتوب قالدق . ع .

آرسلان بابا خاطرهلری

دوقتورلر ننگ مصلحتی بونچه میگا «آرسلان بابا» غه باررغه کیرهک بولدی . آرسلان بابا «اندیجان» دن یوز چاقمرلر یرافلغنده شرق شمالی ده مشهور «تهن شان» طاوولر ننگ ایته گنده بر زیارتکاه در.

اورنی بیوک بیرده بولغانغه جهی کونی هواسی صالقولنچه لطیف، آرغی یاغنده قرغزلرننگ جایله ولری بولغانغه قرزغه بای، ایکی طرفده اورمانی بار. شول سببلی جهی کونی استسی دن، شهرننگ طوزاتندن قاجوب استراحت ایچون بونده بیک کوب کشی کیله ایکان. کیلوچیلر: سارتلر، روسلر، یهودیلر و باشقه خلقلردر.

تقدیر کشینی نیشله تمی؟ اگر بره ر آی الوک بره ر طانشم شایاروب مینم کیله چگم حقنده سویله مکچی بولوب: «سین بر آزدن صوگ حاضره که چه کورمگان و آنک حقنده برده اویلاماغان بر یرده یات بر عائله اچنده بر آی عمرکنی اوتکاره چکسن» دیب عبیدن خبر بیررگه طوتونسه ایدی مین آکا: «یوقنی سویلیسک!» دیب البته اعتراض ایتهر ایدم. لکن اصلده بنده، تقدیرننگ بر اویونچنی غنه ایکان. البته بنده بونی اوزی اعتراف ایته سی کیلمی، هر یرده اوزینک «مین» لکن اوستکه قویا. کیله چک ایچون بره ر یل اول پلان ازلری، لکن بعضا شوشندی و قتلر بولا که بو کونگی پلان ایرته که یارامی طورغان بولوب چما. حتی بر تیگرگنه آغوب طورغان طورمشنگ آغمی غنده سیزدرمه سدن

فرنگ مدینتی کیلگانینی کوره طوروب موندن مک یل الیکده بولغان «بغداد» و «دمشق» مدینتینگ کیری قایتوونینی خیال قیلهر، بتون اطرافلاری حتی اوستلرنده گی کیوملری برله آسخانه لرینه قدر هر نرسهلری اوزگروب طورغانی کوز اوکلرنده بولغان حالده همان ایسکیلکنسی صاقلامقچی بولالر. قارتلر: «بزنگ زمانده قزلرنی اوقوتو یوق ایدی، شولایده بیک یاخشی طوردق، قزلر اوقوماسون، جیلن بورکه نمی طوروب کورشی که یوموش برله ده کرماسون» دیلر. اما هر مملکتده بولغان اسلام یه شلری همیشه اجبارنه کورده می یا که طبیعت کوچله وینه قارشی طوراً آلمانومی فرنگ قزلرینه و مارجالرغه، مادام و مادمولرلرگه یاقینلاشا بارالر. اسلام روحانیلری ایسه گویا شوشی ایکی مسئله ننگ بر برینه هیچ مناسبتی یوق شیکلی همان دره الواعظین برله نزهه الحالس تنبیه الغافلین برله انیس الحلیس دن وعظ سویلیر، بزازه و فتاوی هندیه دن قاراب قنوی یوروب طورالر. شوشی اشلرننگ آخری قایا بارر؟ .. اوتکان کونلرنی تیکشورلری سببلی کیله چک کونلرنی بر آرزینوب طوروچیلر و بر توری سیلردن بر توری تیجه لر چیقوننی تجربه ایچون مونک جواینی بیرمک جیتون نوگل . بو کون حجاب فرضلغنی دعوی قیلوجی دیندارلر یوز یلدن صوگ: «مسلمه لردن عسکرلر تشکیل ایتو، آنلرنی صلورده قوریلرده یورتوب صالدا ت اونی اوگره تو، شریعت حکمینه کوره فرض بولدی» دیب دعوی قیلورلر. تاریخ، اگرده واقعه لر ننگ تکرارلانوب طورووندن عبارت بولسه و عمللرننگ افراطلردن عکس العمل لازم بولوب کیسه، بزنگ مونده سویله گان سوزمزده بیک زور یا گلشاق بولمازغه تیوشلی.

..... محترم «شورا» ننگ ۳ نجی عددده مراسله و مخایره قسمنده احمد بدیقف اسملی بر ذات «لاشو» دن بحث ایتوب: «صحرا بوننده غی قازاق آراش شهرلرده طوروجی قازان تاتارلرینه فاراساق فوق العاده بر قازاق لاشو تاییلا . مذکور شهرلرده قازان تلی (؟) بله ن سویله شوچی، و سویلی آلوچی بر تاتارغه (؟) اوچراب بولمی . مین چن تاتارمن، اوز تلمنی (؟) صاقلم دیگانلرننگ ده تلی یارتی سی قازاقچه بولادر. تاتار تلی هیچ تارالمی (؟) . تامر جائی . بلکه، کوندن کون قازاق لاشا (؟) بارا. آزیل اچنده قازاق بولوب کیته» دیب بر «لاشو» دن زارلانادر. صوگنده: «تاتارلرننگ بولای «لاشو» لری استعداد وقابیلتری شه بلکدنمی؟ الله تاتارلقنی (؟) هم تاتار تلی مقدس (؟) طوتو اوی بو تاتارلرده بولماغانمی؟» دیب بر نیچه سؤال یروب شولارننگ جوابی «شورا» ده یازلسن ایدی دیب اوتهدر.

آز وقت چنده بتولهي توبندن اوزگاروب كته . مونه مينم
آرسلان بابا اطرافنده بر آي اوتكارگان عمرم آكسزدن كيلوب
چقغان، ئلوگرهك خاطرگه ده كيلمهگان بر اشدر. شونك ايچون
مين بونده غي تاثراتمني «شورا» نك محترم اوقوجيلري ايله
آزراق بولشمهكچي بولام. سز مدني عالمدين، پاريزدن، پيتروغراددن،
ليهژدن يازلغان سياحت خاطرلرن ياكه يول تاثراتن. مطبوعاتده
اوقيسزدر. اويلمين كه اسلام شرقي نك مدنيت جهتندن اهميتسز
بر بوچاغندن آلتان تاثراتني ده اوقورغه بلهك ايرنمازسز.

آرسلان باباغه بارر ايچون يا بر آط ساتوب آلوب آطقه
آطالانوب باررغه ياكه ساتلرنك ايكي كويچاكلي عرابه لرينه اوطروروب
باررغه كيرهك، باشقهجه علاج يوق. فايطنون ياللاب بارو بر كشي
ايچون غايتده قيمت. مين ده سارت عرابه سن كرا قيلماچي بولدم.
آلوب بارو ايچون يكرمي صوم صوراديلر. كيمرهك آيتسهك
سويله شميلرده. سارت عرابه سنده بر بيرگه بارونك اوگنايسزلغن
اعتبارغه آلوب يكرمي صوم بيررگه ده كوكل برده تارغني، نهايت
بو قومسزلرغه آچووك كيلگانلكن: انصافسزلر! بله سزمي يكرمي
صومغه مسكاوگه باروب بولا ييت، بو نيقدر آج كوزليلك؟!
ديب غيرت اوروب قاريسك، برده ايسلري كشمي، اوزلرن باقلارغه
طريشوب: «شولاي شول ملا آكه: آيتكانگر راست، روسيه گه
بارو بونده بارودن اساتراق، بونك بر دن بولي يمان هم يراق؟
ايكنچيدن سزني آلوب بارغاچ آندن فايده سزغه بوش قايتورغه
طوغري كيله در؛ عرابه ايچون يولي ده يراق، بوندن بارووي
ايكي كون، آنده آطدن حال چيدروغه بر كون كيرهك، قايتوب
كيلووي ايكي كون، جمعسي بولا ييش كون. آطقه نيقدر آرق
آلورغه كيرهك؟.. اوتوز صوم بيرسه گزده حقكر كيمهس ئلي،
بز بونده ده ييش كون چنده يكرمي صومدن كيم اشه ميمز» ديلر.
نا علاج شوگاده راضي بولوب كته رگه جيه نوب طورغانده،
طانشلرم سارتلر يارطي يولغه قدرگنه، «بازار قورغان» غه قدر
عرابه ياللا رغه مصلحت ايتديلر. آندن آري بارووي يك اسان
ايمش. نهايت «بازار قورغان» غه بارا تورغان عرابه ازليم.
بختكه شونده اوق تابلا. ميندن باشقه ينه بر كشي باراجق ايكان.
مين اوز طرفندن عرابه كراسيغه اوچ صوم بيره طورغان بولدم.
شول كونتي ۲۷ نجى ايونده ايرته بله «انديجان» دن چغوب
سردريا آرقلي اوتوب كيچقرون غاز خستن وقتنده «بازار قورغان» غه
كيلوب ييتدك. ديمك كه بر كونده يارطي يولتي اوتكانمز.

«بازار قورغان» قشلاغي «صاي صوي» بوننده سالنغان
ياريسغنه بر اول ايكان. خانتي همه سي سارتلر بولوب ئله نيگه
بر قرغزلرده كورنوب كته لر. بونده پاخته زاوودلري فلانلري

بولماسه ده روسلر طرفندن سالنغان كسل خانه (باليتسه) بار.
ياقينده بر «روسسكوي توزيرمانى اشقولا» ده سالنه باشلاغان.
كيچوگرهك بولسه ده بو ياني اوقو موسمنه احتمال طيار بولور، ديلر.
يك كوب بازارلى قشلاقلرده بولغان كيك بونده ده كچكنه. كچكنه
مانوفاقتورا وسائر دكانلر يك كوب ايكان. لكن بونده كوتوله گان
بر اوگنايسزلقغه اوچرادق. بونده واق آقچه تابووي قيونراق
ايكان. چونكه زيارتسكه باروچيلرنك كوبسي صدقه غه فلان گه
ديب واق آقچلرنى كاغدهگه آلماشدروب جيناب بترگانگه كاغدهگه
ولق آقچه تابلمي. مين اون صوملق نهايت ييش صوملق كاغدن
طوتوب بازارنى بر نيچه مرتبه ايله ندم، هيچ كده تابولمادى.
مينم كيك كاغده آقچه كوتاروب يوروجيلر بايتاق ايدى. نهايت
بر تاتار ملتدشم پاديرزات ايتدى. اول باشقه قشلاقلردن سودا
قيلوب كيلگانگه واق آقچه سي بار ايكان. در حال ييش صومنى
واقلا بيردى. باشقه سارتلر واق آقچه تابالماغانلقدن حاجتلرن
اوتى آلميجه اواره بولوب بئكانلر.

مين يازغه اسسيگه قاراميجه هر احتمالغه بنا اوزم بله
ايكي قالون يورغان، مندهر، قالون پالته، چيكمه ن، بر نيچه يار
زاباص كولمهك و اوقور ايچون بر نيچه كتاب آغان ايدم. بولار
نيقدر يولده يورگانده يوگمى آغرايتسه ده آغاغه هيچده ييشيمان
بولمادم. آرسلان بابانك صووق كيچلرنده بورغانلرنك، صووق
كونلرنده پالته نك فائده لري يك تيدى. بازار قورغانده بر كيچ
قونوب ايرته بله اوزم هم يا كا طانشلرم طانغن عرابه ازله سه كده
شول كونتي تابلمي، اوچنجى كونتي هم تابلمي فقط دورتچى
كونده گنه ۳۰ نجى ايونده انديجانك بر سارتنگ اوستى آق
عرابه سن ييش صومغه ياللاب ايرته نمازندن الوك سالقونلق ايله
آرسلان باباغه سفر ايتمك گه موفق اولام.

ايرته نكي سالقونلق ايله بارو بيك هيت بولسه ده قوياش
چغوب كون اسسيله نه باشلاغاچ اوستى آق عرابه ده بارووي
قيون بولا باشلى، قوياش قزدر. مين پالته ايله چيكماغنى باشيمه
يانوب سايبان قيلوب چاپان يانغان مسلمان خاتونى توسلى باشمنى
قوياش دن احتياط قيلوب باران. شولاي قيلماسهك باشنى قوياش
اسسيسى اورو (صوانچوى اودار) بولو احتمالى بار.

بازار قورغاندن صوك گل طاوغه كوتارلوب بارامز. بارغان
صاين بازار قورغان همان توبانده ركه قالا. اويله وقتنده «چهار باغ»
ديگان كچكنه بر قشلاقه كيلوب ييتدك. آنده جاي اجوب بر آز
استراحت قيلغان صوگنده طانغن يونالده. چهار باغ دن صوك
آدمزده قاراب طويماسلق ماتور منظره لر آچلا. اطراف يه به شل،
بارا طورغان يولمزنك ايكي طرفنده هر تورلى چيكلهوك، پسته

آرسلان باباغه ياقينلاشقانده روسلرنك كچكنه رهك عمارتلى داچهلرى بىردم بىردم كورونه باشلى. الك ماتور اورنلرده روسلر شوشنداي داچهلر ياصاب شونده اوڭ بال قورتى هم آصريلر؛ وقتى مساعده ايتكانى جاننى كوييسى شونده اوزدرا. بونده بال قورتى آسراو اشى ياخشى غنه ترقى ايتكان و هممىسى ده روسلر قولنده بولوب بو كسب بله ن شغلله نوچى هيچ بر مسلمان يوق. بو اورنلرنك هواسى ده صاف، ضررلى ماده هيچ آراشماغان. بونده طورغان كشى اوزن آندان يا كا طوغان كىبى حس ايتيه. كم بله احتمال وقتى بله ن بو اورنلر آورو هم استراحت استه وچى آدملر اوچون قوروتلر، ساناتوريه لرنك باصوب طورغان اورونلرى بولور.

مونه آقرون آقرون آرسلان باباغه ده ياقينلاشب كيله مز. محلى خالقنك سويله وينه كوره آرسلان بابا بوندىن نيچه يوز يللر الوڭ غايت صوغشچان بر غازى بولوب اوز زمانه سنده كافرلر بله ن كوب صوغشه طورغاچ بر كوتنى شهيد اونكان. يارانلرى آنى كيتوروب شوشنده كومگانلر. اوزلرى ده شوشنده قشلاق بولوب اوتورغانلر. بو چنلاب ده بولغانمى ياكه برليگينداغنه مى آسنن تيكشروب طورو البته بزنگ اش توگل. شول سببلى يرلى خالقنك كوييسى بونده كيلودن اوشبو ايزگى قبرنى زيارت قىلوب كيتونى الك برنجى ره تكه قوياير.

مونه ايكندى وقتارنده كيلوب ده جيتدك. بوندىن ايكي يالغنه الوڭ بونده كيت جاى خانه كبك نرسه لر برده بولماغان، زيارتچيلر اوزلرى ايله ن ايكمك جاى و باشقه آشاو اسپابلرن حاضرله ب آلوب كيله لر ايكان. ميگاده شولاى ايتونى مصلحت كورگانلر ايدى. لىكن بونده ايندى كيتار، چاى خانه لر خيلى كوب آچلغان، بر نرسه گده آبرارلق توگل. آچغه هر نرسه نى تابارغه ممكن. سوت قايماق ديسه ك قوينورغه ده يتارلك، شولقندر آرزان. (آخري بار).

آغاچلرى اوسه لر. عجيب يالغنه لر اچنده گى يول بله همان يوغارى كوتارلوب باراسك. يالغنه لر اچنده گى شارلدا ب آغا طورغان صولر بتون دنيانك طنچلغن فقط اوزلريگنه بوزالر، باشقه حيات اثرى برده يوق توسلى. ييل بولماغانغه آغاچلرده حر كتسز طورالر. سارت عرابه چيده بو ماتور جايلردن تاثرله نوبدر آخري، اوزينك اوزون غنه بر كوين صوزوب جىرلارغه طوتونادر.

اورنى كيلگانده تور كستان حقنده شونى ده ايتورگه ممكن دركه: تور كستان نك هواسى جاى كونى اسسپره ك بولسه ده غايتده گوزمه ل، قشى بيك آز، اوزى هر تورلى ميوله رگه باى. حاصلى دنيانك جنتلردن بر كتنلى بر بوچاغيدير. بونده نيگنه يتشمى. مامغى، يفه گى، قاون قاربوزى، انجىر، اوروك، ويناغرادنك هر نوعيسى، آنا، پسته و هر تورلى جيكه وك. حاصلى: جان نيگنه استى، شول بار. بونده بزنگ روسيه ده گى كبك ياغمور بولماو سببندن آچلق يللرده بولمى. بونده ياغمورغه احتياجه ده يوق. محصولات آلوناچق ييرلرنى صنعى روشده قاناللر واسطه سيله صولاو اشى بونده قبول ايتولمىش اولديغندن بو خلق آچاقنك نى ايكانده بلמידر. شول سببندن كه بونده ييرنك طنابى (آلى طناب بر ديسه تينه بولادر) سيگز يوز، طوقز يوز صوم، مك صوم طورا. حتى طنابى ايكي - اوچ مك صوم غه يته طورغانلرى ده بار. لىكن شونى قزغانچ: بونده غى مسلمانلر شوشندى اوزلرينك ذيقيمت ييرلرينك قدرن كيره گنچه بلوب يته آلميلر. اورتاچه حاللبره ك بر كشينك بار ييرن زالوغ صالوب كيره كسه كيره كه سه ده بانكه دن ياكه بره ر رباحى يورى بايندىن آقچه آلوب بر اش كه طوتونورغه طرشوب ماتاشووى موداغه كرگان. ييلگلى، طوتونغان اشى ده ئلله نى بولمى ايندى. بره ر كيت آچوب باى بتچه بولوب سودا ايتكان بولا، كيره كه سه كه عمارت قىلدرا، آطرا آصرى. حاصلى: زور پراسينت بله بورچقه آلغان آقچه سن يوقبارغه تلف ايتوب وقتنده تولى آلدى. آندن سوڭ ويكسل پراتيستقه كره. باباغى ييرلر طورغ ايله يوقبار بهاغه صاتلوب قولنده اچقنه. عوما تور كستان مسلمانلرى بو آورو بله ن شاقنى مبتلادر. يل صاين طورغ ايله صاتلغان ييرلرنك ده حسابى يوق.

محررى: رضاء الدين بن فخرالدين.
ناشرى: «محمد شاكر و محمد ذاكر راميفلر».

Дозволено военной цензурой.

«شورا» اورنبورغده اورن بشمه كرنده بر ميقاته ادبى، فنى و سياسى مجموعهدر.

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЕ: НА 2-й СТРАНИЦЕ БЛОЖКИ
30 КОП., НА 3 И 4 СТ.—20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА

Адресъ: г. Оренбургъ, редакция журн. „ШУРО“.

آبونه بدلى: سنه لك ۵، آلى ايتلى ۲ روبله ۶۰ تين.

وقت برلن برگه آلوچيلرغه:
سنه لك ۹، آلى ايتلى ۴ روبله ۶۰ تيندر.

ТИПОГРАФІА ІАЗ. ВАКТЪ ВЪ ОРЕНБУРГЪ.

اورنبورغده «وقت» مطبعهسى.

ياگا باصلوب چيقدى:

حتى ۱ صوم . پوچتەسى برلە ۱ صوم
۱۵ تين .

باش اسكلادى « اورنبورغ » دە
« وقت » اداره سنده .

شعبەلىرى: قازاندا « معارف »، اوفادە
« چولپان » كىتبخانەلىرى .

دىنى واجتماعى مسۇلەر

محررى: رضاء الدين بن فخرالدين .
ناشرى: « وقت » اداره سى .

ناشكندە منتشر ادبى، اقتصادى، فنى ومعيشى تور كچه
« وصدای توركستان »

جريدە سینه ۱۹۱۵ نچى يل ايچون مشترى دفتري آچقدر. روسيه
دەگى بخارى مدرسلىك وتوركستاندەگى احوال وادزگار شلردن
خبردار بولوب طورونى تەگان ذاتلىك نظر التفاتلرن جلب ايتەن .
آدرىس:

Ташкентъ, редак. газ. „Садаи-Туркестанъ“.
مع الاحترام: اداره .

دىنى و ادبى، علمى و سياسى
« الدین والادب »

مجله سینه ۱۳۲۳ نچى سنەسى ۵ نچى سنە دواميهسى ايچون
مشترى دفتري آچلدى . يلق ۳ صوم . يارتى يلق بر صوم
۵۰ تين . نسخەسى ۱۵ تين . مجله نك عموماً فہرستى بو بابلردن
عبارت: تفسير، حديث، سير و تراجم، باب الفتوى، تريبه
وتعليم، علمى و سياسى مقالەر و باشقەر . مجله نك خدمت قلميه سینه
بر نيچە اديلمز اشتراك ايدرگە بولدقلىرىدن منتظماً دوام قىلويى
و مندرجاتيدە كامللە نووى قرارلنمشدر .

آدرىس: Kazanь. Мулла Галимджану Галъеву .

۳ نچى نومبرى باصلوب چيقدى .
منشر چاسى: آمريتا ميپانيرىنگ نكرنوبە سوداگرلك (آخرى) . نوبە بابو -
خانلر؟ كوجلىكى زمانه . كاتوپير انسيه، قزاقلار دە سودا و منبر . كرميتانلرنگ
ايلاق كيمبارى ايهوت عاده كونى نوبە ايلارگ (آخرى) . تورك نرەنى كيبيا
طر ياقبە هم پوروقايت چىستارتو طر ياق . قزىبەلر اناوى . ۲ نچى قسم II وقار
انلار . كىلويى ايكى رسم ايله . چىق ميقتى صلى طر ياق اعلو . قانبار بالاوز
بىلەن دوالات امولى . بىر مەھىط كيبىر ارنىدەقى طور مشدر . آبويقاده ريبلا مالار .
نەگەر مەھىط هم ريبلسوز نوبىر بولۇ . مەترەغ نوبىر يىغ وپلەك كيبىل . مشترىلر -
موزنگ حۆللىرىنە چولاق . اعلالار .
رسملر: ۱ نزالق سمانلارلى طر نللىق آچللاق فستە خانلارنگ آچلو مراسيمە
ماضر بوللاق ذوات كرامتق بىمضيارى . II فستە خانلارنگ اداره اھخالىرى .
آدرىس: Kazanь, № 4, ред. „РУСІЯ САУДАСИ“ .

۱۹۱۵ نچى سىنەگە
مشترى دفتري آچى .
بھاسى ايلە ۲ صوم ۵۰ تين، ۶ آينە صوم ۲۵ تين،
۳ آينە ۶۵ تين .

خاتون - قزلىر ايچون بولغان

سوييم يىكە

ژورنالينە ۱۹۱۵ نچى يل ايچون
آبونە دفتري آچقدر .

سوييم يىكە - ژورنالى خاتون - قزلىرنگ « چن ملت خاتونى ، چن ملت آناسى هم چن يورط خواجەسى » بولولرىنە خدمت ايتەچكدر .
سوييم يىكە - ژورنالينك توب مقصد ايتوب طوققان نرەسى ، خاتون - قزلىرنگى اوزون بولغان بوقىلردن اوياتوب ، آلازغە اوز حقوقلرىنى ، اوز
وظيفەلرىنى تانتو ، ملت دەه آلازغە تيوش اورننى كورسەتو ، آلازنى علمگە تحريش قىلوب اشكە - هنرگە اويرەتودر .
سوييم يىكە - دە بالار تريبەسى خاتون - قزلىرنگە يىك كېدەكلى بولغان آش بشرو ، آش حاضرلەو ، يورطنى اداره ايتو ، ياغو وياقتوتو ، خادمەلرنى
قاراو ، قول اشلىرى ، آورو ، چىگو و بېلەو كيبىل درج ايتلور .
سوييم يىكە - دە فنى و ادبى مقالەر ، ادبى و اخلاق حكايەلر ، ياخشى يازوچىلر طرفىدىن يازغان كوڭلى هم مىلى رومانلر و شعرلر بولنور .
سوييم يىكە - ژورنالينە ياخشى يازوچىلر چاقىلدى هم خانم و طوماتلاردن يىك كوسى يازارغە وعده ايتدىلر . فخرالبات خانم سليمانىه « سوييم يىكە »
ژورنالينك دائىمى يازوچىلر ندىلر .
سوييم يىكە ژورنالينە يلق يازوچىلرغە نوبار وديكار آيندە چقان دورت نومرى بوش يياربەلدر .
ناشر و محررى: يعقوب خىلىلى .

بھاسى: يىلغە ۴ صوم؛ آلنى آيفە ۲ صوم ۵۰ تين؛ اوج آيفە ۱ صوم ۳۵ تين .

آدرىس: Kazanь, редакция журнала „Сюемъ-Бика“ .

Ш У Р О

№ 4.

ФЕВРАЛЬ 15 = 1915 ГОДА.

«Кتب سته و مؤلفلىرى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

حديث وسنت عالملىرى قاشنده «كتب سته» ديب مشهور بولغان صحيح البخارى، صحيح مسلم، سنن ابى داود، جامع ترمذى، سنن نسائى، سنن ابن ماجه، موطا مالك كتابلىرى حقنده يازلغان بر رساله در. حديث علمى برله شغلله نوچيلر ايچون كيره كلى معلوماتلرده بار. ۱۳۶ بيتدن عبارت بو رساله نك حقى بوچته سى برله برلكده ۵۵ تين؛

آدرس: Редакция газ. „Вактъ въ Оренбургъ.“

ديريلىك

ادبى و فنى، اخلاقى و اجتماعى، اقتصادى و تاريخى، سياسى تورك مجموعه سيدر. ديريلىك مجموعه سى ايچون ابونه دفترى اچق. «شورا» فورماسنده بولوب ايده ايكي دفعه نشر ايدلور. مندرجه سى بيك كيك بولوب قائده لى مقاله لر برله طولرغدر. يلقق حقى ۴ و ياروم يلقق ۲ صوم ۵۰ تين. صاحب امتيازى: ابو الفضل مطلب. زاده و محررى ده على عباس «مذنب» مطلب زاده در.

آدرس: г. Баку. Тип. Бр. Оруджевыхъ. Абульфазъ Муталибъ оглы.

«مکتب» مجموعه سى

۱۹۱۵ نچى يل ايچون ابونه دفترى آجلدى. بر يل مشترى بولغانلرغه دورت كتابچه هديه بيرله چك. بر يللى ۳ صوم. ياروم يللى ۱ صوم ۷۵ تين.

آدرس: Баку, редакция журнала „Мектебъ“ Мирза-заде,

زين-گر جېي ناك
فاتوشقه سى ۶ نين
زامپانيه زينگر ناك
مه مغازينلر نده